

Katedra: Filosofická
Studijní program: Magisterský
Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň, obor anglický jazyk a občanská výuka

**KOMUNIKACE ŠKOLY S RODIČI
COMMUNICATION BETWEEN SCHOOL AND
PARENTS OF PUPILS**

Diplomová práce: 2011-FP-KFL- 182

Autor:

Podpis:

Iva HOVORKOVÁ

.....

Vedoucí práce: PhDr. Stanislava Exnerová

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
110	19	2	0	23	3

V Liberci dne: 14. dubna 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra filosofie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant): Iva Hovorková
adresa: Nad Farou 604, Solnice 517 01
studijní obor (kombinace): Učitelství pro 2. stupeň (AJ- OV)
Název DP: **Komunikace školy s rodiči**
Název DP v angličtině: Communication between school and parents of pupils
Vedoucí práce: PhDr. Stanislava Exnerová
Konzultant:
Termín odevzdání: prosinec 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 18.11.2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant): _____

Datum: _____

Podpis: _____

Čestné prohlášení

Název práce: Komunikace školy s rodiči
Jméno a příjmení autora: Iva Hovorková
Osobní číslo: P06100013

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 14. 04. 2011

Iva Hovorková

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala PhDr. Stanislavě Exnerové, vedoucí mé diplomové práce za odborné vedení a spolupráci. Stejně tak chci poděkovat ředitelům dvou základních škol, jmenovitě Mgr. Haně Jakubcové a Mgr. Liboru Benešovi, za umožnění výzkumu na jejich školách.

Anotace

Moje diplomová práce se zabývá problematikou komunikace mezi školou-učiteli a rodiči žáků navzájem. V teoretické části se zabývám otázkami komunikace všeobecně, k čemu komunikace vlastně slouží, ale také možnými problémy, které mohou v průběhu komunikace nastat. Teoretická část se zaměřuje i na jednotlivé možnosti-formy, jak mezi sebou škola s rodiči může komunikovat. Na část teoretickou navazuje praktická část, která obsahuje výsledky dotazníků a také mé vlastní pozorování na vybraných školách. Dotazníky vyplňovali jak rodiče, tak i učitelé. Na základě tohoto zjištění porovnávám, jaké způsoby komunikace vyhovují učitelům a jaké naopak rodičům. V závěru mé praktické části podávám rady, jak by se situace na vybraných školách mohla zlepšit, aby byli spokojeni jak učitelé, tak i rodiče.

klíčová slova: komunikace, rodina, škola, výzkum, pozorování

Anotation

My diploma thesis presents communication between school- teachers and parents of the pupils. I deal with the questions of communication generally, what usefull it is and also the problems which could occur during the communication. The theoretical part aims at possibilities- forms, which can be used and the teachers and parents can used them for communication. The practical part follows the previous- theoretical part. This part contains the results of questionnaires and also my own observation at the chosen schools. Teachers and parents answered my questionnaires. I compare which form of communication is good for teachers and which is good for parents. During my final part I try to give some advice how to improve today's situation all to be satisfied.

key words: communication, family, school, research, observation

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Vymezení lidské komunikace	10
2.1 Účel komunikování	11
2.2 Zásady pro zdravou komunikaci	12
2.1.1 Bezprostřednost.....	13
2.1.2 Kognitivní přizpůsobování.....	13
2.1.3 Zájem o druhého	13
2.1.4 Princip vzájemnosti.....	14
2.1.5 Humor	14
2.1.6 „Třikrát ne“	15
2.1.7 Pozitivní komunikování	16
2.1.8 Zpětná vazba	16
2.2 Problémy v komunikaci	17
2.2.1 Horizontální bariéry	18
2.2.2 Vertikální bariéry	20
2.2.3 Bariéry kulturní a jazykové	21
2.2.4 Tendence k lhostejnosti.....	21
2.3 Shrnutí kapitoly.....	22
3. Vzájemná očekávání učitelů a rodičů	24
3.1 Očekávání rodičů vůči učitelům.....	24
3.1.1 Práce učitele ve vztahu k rodičům.....	25
3.1.2 Desatero pro spolupráci s rodinou.....	27
3.2 Očekávání učitelů vůči rodičům.....	29
3.2.1 Pohled školy na rodiče	30
3.2.2 Zapojení rodiny do vzdělávání dětí.....	32
3.3 Rizika spolupráce mezi školou a rodinou	33
4. Činnosti k zapojení rodičů	36
4.1 Vnější činnosti k zapojení rodičů.....	36
4.1.1 Občanské sdružení rodičů	36
4.1.2 Sdružení rodičů	37
4.1.3 Rada školy.....	38
4.2 Vnitřní činnosti a způsoby k zapojení rodičů.....	39
4.2.1 Informační leták	39
4.2.2 Nástěnka.....	40

4.2.3	Webové stránky.....	41
4.2.4	E-mailová pošta.....	42
4.2.5	Konzultační hodiny.....	42
4.2.6	Neformální setkání s rodiči.....	43
4.2.7	Čtvrtletní hodnocení s rodiči.....	43
5.	Třídní schůzky.....	46
5.1	S čím přichází na třídní schůzky rodič.....	46
5.2	S čím přichází na třídní schůzku učitel.....	47
5.3	Jak vést třídní schůzku.....	48
5.3.1	Paušalizace.....	48
5.3.2	Hromadění negativních informací.....	48
5.3.3	Hodnocení a známkování jednotlivců.....	49
5.3.4	Vhodnější strategie.....	49
5.4	Individuální rozhovor s rodičem.....	51
5.5	Nejčastěji řešené problémy na třídních schůzkách.....	52
5.5.1	Klasifikace.....	52
5.5.2	Problematické chování dítěte.....	54
5.6	Netradiční pojetí třídních schůzek.....	55
5.6.1	Odlíšné metody a formy třídní schůzky.....	56
5.6.2	Účast dětí na třídních schůzkách.....	58
5.6.3	Třídní schůzky pořádané mimo učebnu.....	59
6.	Jiné aktivity a způsoby komunikace pro zapojení rodičů.....	60
6.1	Prezentační akce školy.....	60
6.2	Den otevřených dveří.....	61
6.3	Informační schůzka pro rodiče budoucích prvňáčků.....	61
6.4	Sponzoring a brigády.....	63
6.5	Rodičovská setkání v rámci programu „Připravení pro život“.....	63
6.5.1	Přehled rodičovských setkání v tomto projektu.....	64
6.5.2	Plánování setkání.....	65
6.6	Elektronická žákovská knížka a další on-line informace.....	66
7.	Charakteristika vybraných škol.....	69
7.1	Základní škola Solnice.....	69
7.2	Základní škola Kvasiny.....	71
8.	Výzkumná metoda.....	73
9.	Vyhodnocení dotazníku.....	74

9.1	Dotazník pro rodiče.....	74
9.2	Dotazník pro učitele.....	81
10.	Možné změny podle výsledků dotazníků.....	87
10.1	Problémy v komunikaci.....	87
10.2	Možnost návštěvy výuky.....	89
11.	Závěr.....	90
	Seznam literatury.....	92
	Seznam článků a internetových zdrojů.....	93
	Seznam příloh.....	94
	Příloha 1.....	95
	Příloha 2.....	96
	Příloha 3.....	107

1. Úvod

Ve své diplomové práci se věnuji problematice vztahu mezi školou a rodinami žáků, respektive jejich vzájemné komunikaci a spolupráci. Toto téma jsem si vybrala, protože si myslím, že je to v dnešní době velice aktuální a pro řadu škol znamená větší či menší problém.

Samozřejmě, že školy i rodiče jsou povinni alespoň nějakým způsobem s druhou stranou komunikovat. Ale i z vlastní zkušenosti vím, že ne vždy se to daří. Problémy se objevují jak na straně samotných učitelů, tak ale i rodičů.

Má diplomová práce se skládá ze dvou základních částí. První je část teoretická, ve které se zaměřuji na komunikaci jako takovou, snažím se vysvětlit základní pojmy a také nastínit případné problémy, které mohou mezi školou a rodiči být. Kromě komunikace a toho, co od sebe obě strany očekávají, do této části zahrnuji příklady a způsoby, jak s rodiči komunikovat a jakým způsobem je učitelé mohou zapojit do školního života.

Jelikož mám možnost přístupu do několika základních škol a pozoruji přímo ve školním prostředí problém neochoty ze strany rodičů, rozhodla jsem se, že svůj výzkum na téma komunikace a spolupráce, provedu na dvou základních školách. Pro lepší porovnání jsem vybrala klasickou základní školu s devíti ročníky v menším městě a proti tomu málotřídku na vesnici.

Výzkum jsem prováděla jak v řadách učitelů, tak samozřejmě i rodičů. Zajímalo mě, jakým způsobem spolu obě strany komunikují, co jim nejvíce vyhovuje a celkově co od sebe očekávají. Je důležité, abych měla názory obou stran.

V základu bych svou práci chtěla pojmout tak, abych zjistila nejčastější problémy v komunikaci na českých základních školách a pokud to bude jen trochu možné, budu se snažit navrhnout případné změny, které by se daly zavést na dvou mnou zkoumaných školách. Byla bych ráda, pokud bych mohla alespoň malým dílem své práce přispět ke zlepšení situace na těchto základních školách.

2. Vymezení lidské komunikace

Člověk má velké množství znalostí a dovedností, ale ty, které jsou pro něho nejdůležitější, se týkají komunikace. Komunikovat musíme jak v osobním, společenském, tak ale i pracovním životě. I když s někým nemáme zrovna dobré vztahy a nechceme s ním být v kontaktu, přesto mu to dáváme najevo jistým způsobem komunikace. Z toho vyplývá, že není možné nekomunikovat.

Slovo „komunikace“ pochází z latiny. Latinským ekvivalentem slova „communicare“ je totiž slovo „participace“, což znamená spolupodílet se s někým na něčem, mít podíl na něčem společném, spoluúčastnit se, činit někoho spoluúčastným.¹

V širším slova smyslu v dnešní době slovo „komunikovat“ znamená někomu něco sdělovat. Pokud mluvíme o komunikaci mezi dvěma a více lidmi, jedná se o komunikaci interpersonální. V rámci tohoto komunikování působíme na druhé lidi, ale také sami na sebe a umožňujeme okolí, aby nás mohlo lépe poznat. Interpersonální komunikaci používáme dnes a denně pro založení, udržení, ale třeba také i k nápravě našich osobních vztahů s druhými lidmi.

Komunikace je základem sociální interakce. Sociální interakcí rozumíme proces, ve kterém na sebe působí více jedinců (popřípadě skupin). V rámci tohoto procesu na sebe tito jedinci působí a vzájemně se ovlivňují. Mezi sociální interakci můžeme zařadit jakoukoliv formu, při které se jedinci setkají. Komunikace při sociální interakci může být jak verbální², tak ale i neverbální³.

Lidská komunikace není ve většině případů pouze jednosměrná. Mluví je zároveň příjemcem a naopak. Člověk, který má o něčem představu, se snaží to předat tak, aby si příjemce mohl udělat co nejpodobnější představu o popisované věci, člověku atd. Tím pádem dochází k ovlivňování jak toho, s kým komunikujeme, tak ale i nás samotných. Jsme ovlivňováni tím, kdo s námi komunikuje.

¹ Křivohlavý, J. *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Praha: Svoboda, 1988. s. 19-20. ISBN 25-095-88

² **Verbální komunikace** je jak mluvené slovo, tak ale i psaná forma. Je nutné, abychom v rámci verbální komunikace nejen sdělovali, ale také naslouchali tomu, s kým právě hovoříme.

³ Při **neverbální komunikaci** používáme ke sdělování informací například pohledy, gesta, postoje, pohyby atd. Tímto způsobem sdělujeme hlavně naše emoce a naše pocity, které cítíme k tomu, s kým komunikujeme. Neverbální komunikaci používáme velice často nevědomě.

2.1 Účel komunikování

Jak už jsem se zmínila v předchozí kapitole, slovem „komunikovat“ rozumíme někomu něco sdělovat. Ale samozřejmě, že to není pouze o sdělování informací. Každá komunikace plní nějakou funkci, která je více nebo méně jasná. Pokud dojde ke zrealizování dané (požadované) funkce, získá komunikace svůj smysl a sdělení nabývá pro člověka význam.

Komunikace mezi lidmi má čtyři základní funkce. Ve velkém množství případů se snažíme příjemce o něčem informovat. V rámci komunikace také můžeme ostatním zadávat jisté instrukce, můžeme je přesvědčovat o něčem, co je dobré nebo naopak špatné. Stejně tak jako se svým partnerem můžeme vyjednávat o kompromisech a možných řešeních a snažit se domluvit na určitém závěru. V neposlední řadě můžeme naši komunikaci okolí pobavit, rozptýlit, prostě jen tak si popovídat. K tomu všemu musíme použít komunikaci, a to jak verbální, tak také samozřejmě i komunikaci neverbální.⁴

V rámci sociální komunikace si sdělujeme různé informace. Pokud se setkají dva lidé, počítá se s tím, že každý ví něco jiného než ten druhý. „Nové“ sdělení je pro toho druhého právě ona informace, kterou v daném rozhovoru získává. V případě, že zmiňovanou věc jedinec věděl už dříve, není to pro něho informace, ale pouze nadbytečné sdělení.⁵ Musíme ale říci, že ve většině případů komunikace nejde pouze o informování nebo oznamování. Ve velkém množství situací dochází ke skrytému dávání instrukcí nebo přesvědčování. Dost často to může působit i jako manipulace ze strany druhých lidí.

Také instrukce jsou předávány v rámci komunikace. Každý člověk někdy musel někoho instruovat, co a jak má udělat a tak podobně. V roli učitele jsou instrukce používány dnes a denně a to nejen ve vztahu učitel- žák, ale stejně tak učitel- rodič. I rodiče často slyší instrukce, respektive rady, jak pracovat se svými dětmi, co se od nich (rodičů) očekává atd. Vyhrocenými případy instrukcí jsou příkazy.

⁴ Vybíral, Z. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. s. 31. ISBN 80-7178-998-4

⁵ Křivohlavý, J. *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Praha: Svoboda, 1988. s. 14. ISBN 25-095-88

Lidé by měli mít schopnost ostatní přesvědčit, co se týče nějakého tvrzení. Každý z nás se dostane do situace, kdy chce prosadit svůj názor a přesvědčit druhé, že právě tento názor a postoj je ten nejlepší. Učitelé přesvědčují rodiče o tom, co je dobré pro jejich děti, co by pro ně měli udělat a tak podobně. Přesvědčování musí být podloženo pádnými argumenty, které povedou k tomu, že partner v komunikaci přistoupí na dané požadavky.

Stejně tak vyjednávání je důležitá schopnost v sociální komunikaci. Často se člověk dostane do konfliktu a je potřeba dojít k nějakému závěru. A právě vyjednávání a samozřejmě přesvědčování je právě tím, co k tomu musíme použít.

V neposlední řadě je v komunikaci důležitá domluva. Jedinec je nucen se dennodenně domlouvat na určitých věcech, stanoviscích a dalších organizačních věcech. Když se na komunikaci podíváme ze široka, celé je to postavené právě na té domluvě. Pokud lidé nejsou schopni se domluvit a přijmout názory ostatních, dostávají se do konfliktů.

V rámci komunikace nesmíme zapomínat ani na funkci zábavní. Je nutné, abychom byli schopni rozptýlit své okolí, rozveselit toho, s kým právě komunikujeme a samozřejmě i sebe samého.

2.2 Zásady pro zdravou komunikaci⁶

Zdravá komunikace je komunikací tzv. kvalitní. Kvalitní komunikace vede k našemu kvalitnímu prožívání života. Lidé, kteří jsou v jisté izolaci, nemají možnost kvalitně komunikovat (ženy na mateřské dovolené, samotáři, život s partnerem trpícím duševní poruchou). Pokud je člověk vystaven nezdravé komunikaci, vede to k zanechání následků v jeho mysli nebo to může zcela narušit jeho charakter.

K tomu, aby komunikace, respektive konverzace, byla efektivní, musíme se přizpůsobit dané situaci a to tím, že budeme otevření, empatičtí, pozitivní, bezprostřední, budeme schopni řídit interakci a budeme se orientovat na druhé. Člověk,

⁶ Vybíral, Z. *Psychologie komunikace*. Praha : Portál, 2005. s. 227- 232. ISBN 80-7178-998-4

který vede konverzaci efektivně, je flexibilní, pozorný a používá metakomunikaci, aby nedošlo k omylům.⁷

2.1.1 Bezprostřednost

V rámci komunikace je důležité, aby reakce a odpověď přišla ihned a nebyla odkládána na později. Samozřejmě, že v některých situacích není na škodu reakci odložit (např. konflikt a následné řešení problému). Pokud ovšem odklad reakcí je pravidelný, trvající delší dobu- hodiny nebo i dny, může to vést k narušení a poruchám vztahu a aktuální komunikace.

2.1.2 Kognitivní přizpůsobování

Komunikace nemůže fungovat bez toho, aniž by se člověk nepřizpůsobil stanoviskům a mluvě partnera v komunikaci. Pokud by si někdo myslel, že může za každé situace zůstat „svůj“, bez jediné změny, plete se. Člověk musí přizpůsobovat svůj momentální stav, slovník atd. dané situaci. Člověk, který by se nechtěl přizpůsobit, je do jisté míry pro komunikaci nepoužitelný. Může se to projevit tím, že nemá zájem se dohodnout na jistých stanoviscích nebo ho nezajímá to, jak jeho sdělení chápou druzí.

Kognitivní přizpůsobování je velice důležitou zásadou pro naši komunikaci. Ale v žádném případě to nesmíme brát jako názorovou nepevnost nebo lidskou, snadnou ovlivnitelnost.

2.1.3 Zájem o druhého

Aby komunikace byla úspěšná, musíme mít zájem jak o informace, které nám jsou při komunikaci předávány, tak i o partnera, se kterým komunikujeme. Tento zájem

⁷ **Metakomunikace** je schopnost „rozluštit“ v hovoru to, jestli to mluvčí myslí vážně, ironicky nebo například někoho chválí. Je nutné používat jak verbální, tak neverbální komunikaci, aby ostatní mohli určit, co je jim sdělováno.

projevujeme pozorným nasloucháním, přátelským pohledem a tónem hlasu, jsme trpěliví a celkově jsme vtaženi, zaangažováni do komunikace.

Projev zájmu signalizujeme z velké části neverbální komunikací. Na prvním místě je to kontakt z očí do očí. V žádném případě při rozhovoru nekoukáme do knihy, nehledáme nějaké věci v kabelce a tak podobně. Toto jednání by si druhá osoba mohla vyložit jako nezájem o komunikaci a despekt k dané situaci a také partnerovi v komunikaci.

Ten, kdo naslouchá druhým a má o ně zájem, se umí v komunikaci „naladit“ tak, že jeho pozornost neodvádí k jiným věcem, nezačne se v dané situaci nudit a naprosto vnímá obsah komunikace.

2.1.4 Princip vzájemnosti

Princip vzájemnosti neboli reciprocita je základním kamenem pro vyváženou komunikaci. Reciprocita znamená, že každý účastník komunikace má možnost vyjádřit své myšlenky a přispět do hovoru přibližně stejnou měrou. Je jasné, že v reálném světě se této synchronie často nedocílí. Ale i přesto by se účastníci komunikace měli snažit dát prostor každému. Nikdo z komunikujících by neměl být omezován například tím, že by ho nikdo neposlouchal nebo by mu nebylo umožněno domluvit.

Z pohledu učitele je tento princip velice důležitý. Rodič by měl mít také možnost se k dané situaci vyjádřit. Rozhovor mezi učitelem a rodičem má být dialog, nikoliv pouze monolog učitele. I rodič má na danou situaci svůj názor, který by jistě rád vyjádřil.

2.1.5 Humor

Humorné vsuvky do komunikace jsou nedílnou součástí. Vede to k lepšímu zafixování komunikovaných obsahů. Ovšem v tomto směru hrozí značné riziko toho, že humor bude v dané situaci neadekvátní.

Je nutné s humorem pracovat tak, aby se řečník nedostal do trapné situace a sám nebyl ostatním pro smích. Velmi důležité je to, aby byla odhadnuta situace a naladěnost partnera, jestli daný druh humoru přijme.

Z tohoto pohledu je velice důležitá sociální inteligence a takt komunikujících. Pokud je jedinec sociálně vyspělý, dokáže druhé pobavit vkusně a adekvátně. V druhém případě, kdy jedinec je sociálně neinteligentní, dostává se on sám do pozice, kdy je všem pro smích.

2.1.6 „Třikrát ne“

V komunikaci by se člověk měl vyvarovat nadměrnému „vyjadřování“ tří věcí.

První ne je nezahrnovat partnera v komunikaci nadměrnými požadavky. Spolukomunikující se může lehce vyděsit a přepadne ho panický strach z toho, že na všechno nebude stačit. Z toho důvodu se začne „bránit“ a to povede k tomu, že některé požadavky vytěsňují a opravdu je nesplní.

Za druhé není dobré zahrnovat druhého nadměrným množstvím kritiky. Samozřejmě, v některých případech je kritika nutná, ale člověk by si měl vybrat pro kritiku jen to podstatné. „Neshromažďovat“ si to za delší období. Každý člověk je schopen strávit pouze malou porci kritiky.

A konečně by komunikující neměl vyjadřovat přehnané zklamání. Je jasné, že může nastat situace, kdy se to vyjádřit musí, ale mělo by se to vyjadřovat bezprostředně. Rozhodně by se měl člověk vyhnout tomu, aby to druhému neustále připomínal a dramatizoval to. A taktéž vyvozování závěrů typu „už tě nechci nikdy vidět“, „tohle si budu pamatovat do konce života“ bychom se měli v komunikaci vyhnout.

Tyto zásady jsou velice důležité co se týče vztahu učitel- rodič. Učitelé by si měli uvědomit, že rodiče jsou také jenom lidé. Proto není dobré na třídních schůzkách pouze kritizovat. Každý chce slyšet i něco pozitivního. Na to bychom měli myslet a při každém rozhovoru s rodiči něco kladného najít.

2.1.7 Pozitivní komunikování

Množství psychologických výzkumů ukázalo, že komunikace vedena pozitivním směrem, je daleko účinnější.

Měli bychom si uvědomit, že vše, co je negativní, se dá vyjádřit pozitivně. Každá kritika se dá přeměnit na pochvalu a tak podobně. Je to složité, ale také je možné to natrénovat a naučit se tomu.

Je zcela jasný rozdíl mezi negativní a pozitivní komunikací.⁸ Každý řečník by měl být schopen přeformulovat svou myšlenku na pozitivní vyjádření.

2.1.8 Zpětná vazba

Komunikační kruh se v každém případě nějak uzavře. Je důležité, aby následovala tzv. zpětná vazba ze strany příjemce. To znamená, že podá sdělení o tom, jak se rozhodl, nebo to může být považováno za korekční informaci. Mluvčí si tím, že vyslechne zpětnou vazbu od svého partnera také ověřuje to, jestli bylo dosaženo jeho záměru. Pokud ne, může se pokusit podat své požadavky jinou, srozumitelnější formou.

Zpětnou vazbu bychom měli poskytovat z pozice člověka, kterému na druhém opravdu záleží. Rozhodně není dobré, abychom mluvili z pozice člověka, který ve druhých vzbuzuje strach. To u učitele platí nejen ve vztahu k žákům, ale také i při komunikaci s rodiči.

Pokud podáváme zpětnou vazbu jako učitel, který poukazuje na to, že ať už žák nebo rodič by měl něco změnit, musí to být připomínky, které se vztahují k něčemu, co lze reálně změnit. Samozřejmě je důležité, aby tyto připomínky byly zmíněny co nejdříve po podnětu, který nás k tomu vedl, a partner v komunikaci je schopen tyto připomínky vnímat.

⁸ Dítě za jeden a týž projev (drzost) může být zkritizováno – je drzé a nevychované; nebo naopak může být pochváleno- je odvážný a nebojí se říci pravdu. (Vybíral, 2000)

Je nutné, aby učitel bral v úvahu rozumovou úroveň příjemce. Toto je důležité hlavně v podávání zpětné vazby žákům, ale i při komunikaci s rodiči je důležité volit správná slova, protože ne každý rodič je na stejné úrovni jako učitel.

Zpětná vazba by měla obsahovat jak pozitivní, tak ale i negativní postřehy. Je důležité začít těmi negativními a přejít k pozitivním. Pozornost by měla být věnována také tomu, jaké neverbální prostředky jsou voleny. Je nutné, aby gesta, tón hlasu atd. byly v souladu se slovy.

Zpětná vazba je v rozhovoru důležitá i z pozice příjemce sdělení a informací, protože si tím může ověřit, jestli správně rozuměl a pochopil to, co se od něho žádá. Z toho důvodu je zpětná vazba velice důležitou a nepostradatelnou součástí komunikace.

2.2 Problémy v komunikaci

V rámci každé sociální komunikace může docházet k nedorozumění a poruchám. Jak sami dobře víme, dochází k nim velice často. Tato nedorozumění vznikají například z toho důvodu, že sdělení pochopíme jinak, než jak bylo myšleno tím, kdo nám ho předává. Ke zprávám, které jsme získali, si často přiřazujeme automaticky charakteristiky na základě svých vlastních zkušeností.

Také záleží na našem rozpoložení, ve kterém se zrovna nacházíme. Jednou jsme ve střehu a přemýšlíme, jindy jsme unavení a netrpěliví. Naše konflikty v komunikaci mohou být způsobeny také tím, že produktor dané informace automaticky očekává, že příjemce zprávu pochopí tak, jak ji chápe on sám. To je ovšem velká chyba. V komunikaci mezi lidmi je velké množství nejasností a často se mýlí. Proto si často musíme vyjasňovat nedorozumění mezi námi a ostatními lidmi.

V komunikaci je velké množství bariér, které vyplývají z různých odlišností nás, jedinců společnosti. V následujících kapitolách, bych se ráda zaměřila na některé z těchto důvodů konfliktů.

2.2.1 Horizontální bariéry⁹

Tyto komunikační bariéry vyplývají z rozdílů názorů, vědomostí, zkušeností a vlastností. Také je to způsobeno chybami ve vnímání. Jednou z těchto chyb je percepce¹⁰. V našem případě učitele se to projevuje tak, že nemůže žáky a vlastně ani rodiče vnímat nezúčastněně. Dochází tam k projevům sympatie nebo nesympatie, ale také důvěry a nedůvěry. To ovlivňuje nejen lidské potřeby, požadavky, ale také očekávání, které jsou dány jeho sociální rolí. Toto všechno ovlivňuje právě jednání učitele s žáky a rodiči.

Jedinec (učitel) může být při komunikování ovlivněn některými okolnostmi, které změní jeho pohled na toho druhého a také způsob komunikace. Do těchto okolností patří například „podlehnutí prvnímu dojmu“, „haló efekt“, „stereotypizace“, „kauzální atribuce“, „projekce“ a nebo je to také vliv emocí.

2.2.1.1 První dojem

První dojem je v komunikaci velice důležitý. Každý se snaží při prvotním setkání zapůsobit, jak nejlépe dovede. V následné komunikaci to ale může vést k problémům. Pokud první dojem z daného člověka byl nepříznivý, může dojít k tomu, že bude takto „začleněn“ do určité role. Je jasné, že člověk se může snažit změnit tuto roli, přesvědčit druhého, že jeho mínění je mylné. V některých případech to ale může vést k tomu, že se setká s předpojatostí, neochotou a také s tím, že to může být bráno jako drzost. Tato bariéra v komunikaci mezi učitelem a rodiči je velice nepříjemná a celkově je velký problém ji odstranit.

2.2.1.2 Haló efekt

Při tzv. haló efektu dochází k tomu, že při jednání s jinými vycházíme z jejich nejnápadnějších vlastností. Dominantní vlastnosti jedinců „překrývají“ jiné vlastnosti

⁹ Müllerová, S. *Komunikace ve škole- vybrané kapitoly*. Liberec: TUL, 2002. s. 31-40. ISBN 80-7083-618-0

¹⁰ **Percepce**- proces vzniku vjemů, představ, mínění o světě kolem. (Müllerová, 2002)

jejich osoby a nedovolí je brát v úvahu. Haló efekt je postaven na základě předsudků a stereotypů. Dochází k tomu, že jednu vlastnost vztáhneme na celou osobu. Při jednání s rodiči je tento haló efekt velice častý jev. Je to způsobeno tím, že učitelé nemají možnost rodiče svých žáků poznat blíže, a tudíž může dojít k zobecnění jedné vlastnosti.

2.2.1.3 Stereotypizace

„Stereotypizace znamená jednostranné zpevňování původního obrazu. Stereotypy jsou v této souvislosti komplexy vlastností, které lidem připisujeme na základě jejich skupinové příslušnosti.“¹¹

V praxi to znamená, že si na základě vlastních zkušeností vytvoříme představu o členech určité skupiny, národech atd. Tyto představy si zobecníme a budeme je přisuzovat každému, kdo do této skupiny patří. Pokud je toto hodnocení negativní, nazýváme to předsudky. Z toho vyplývá, že stereotypy mohou být založeny na pozitivní zkušenosti. Avšak i v tomto případě to může vést k jistým problémům.

2.2.1.4 Kauzální atribuce

V kauzální atribuci jde o připisování příčin určitému chování lidí, se kterými jsme ve styku. Abychom člověka poznali opravdu dobře, potřebovali bychom k tomu dlouhý čas. Je nutné sledovat jeho projevy chování při různých situacích. Pokud ale dochází jen ke krátkodobému pozorování, většina lidí se uchýlí právě ke kauzální atribuci.

Připisovat určité příčiny bychom měli až po opakovaném výskytu daného chování. K tomu ale většinou nestihneme dojít. Učitel ve své pozici často dochází právě ke kauzální atribuci, protože s rodiči není v častém styku, a proto nemá prostor na delší pozorování.

¹¹ Müllerová, S. *Komunikace ve škole- vybrané kapitoly*. Liberec: TUL, 2002. s. 32-33. ISBN 80-7083-618-0

2.2.1.5 Projekce

„Projekce je interpretační chybou, která se projevuje jako tendence připisovat vlastní chyby druhým lidem, nebo jako sklon nacházet příčiny vlastních problémů ve svém okolí.“¹² Můžeme to brát jako pořekadlo „Podle sebe, soudím tebe“.

2.2.2 Vertikální bariéry

Další problémy v komunikaci mohou způsobovat tzv. vertikální bariéry. Zdrojem těchto bariér v komunikaci je nerovné postavení mezi lidmi. Projevuje se to ve vztahu nadřízenosti, podřízenosti nebo například závislosti. Z tohoto postavení mohou vyplývat bariéry, které znemožňují plnohodnotnou komunikaci mezi lidmi.

Mezi vertikální bariéry v komunikaci může patřit nedostatek přímých kontaktů, podceňování pečlivého předávání informací¹³, zatajování informací¹⁴ a také neochota komunikovat s ostatními.

Neochota komunikovat může být způsobena několika faktory. Jedním z nich může být například únava učitele (mluvčího). Mohou nastat situace, kdy rodiče chtějí řešit problém a učitel se s nimi nechce bavit, nemá na ně čas a vyhýbá se řešení problémů a aktuálních situací. Opačná situace může nastat v případě, kdy učitel mluví více, než by měl, a ostatní „nepustí ke slovu“. Rodiče se často dostávají do pozice, ve které jim není umožněno se vyjádřit k danému problému, protože učitel potřebuje čas sám pro sebe a své myšlenky.

Dalším z problémů může být to, že učitel není ochoten ukázat své slabosti. Je důležité, aby dokázal vyjádřit své slabé stránky a případné pochybnosti. V neposlední řadě do neochoty komunikovat spadá i neochota angažovat se při řešení problémů a dalších úkolů. Je nutné, aby učitel byl ochoten riskovat, a tudíž vést i přínosnou komunikaci na dané téma a o aktuálním problému.

¹² Müllerová, S. *Komunikace ve škole- vybrané kapitoly*. Liberec: TUL, 2002. s. 33. ISBN 80-7083-618-0

¹³ Informace jsou v tomto případě kusé, nesrozumitelné a rodiče mohou mít pocit, že nerozumí a nechápou to, co jim chce učitel sdělit.

¹⁴ Při zatajování může docházet k demotivaci ostatních a ti si to mohou interpretovat jako povýšenost mluvčího.

Mezi další formy vertikálních bariér můžeme zařadit například povýšené chování, hru na psychologa, kdy se učitel snaží radit ostatním, a často může dojít k tomu, že přecení své učitelské možnosti. Stejně tak přehnané přikazování a vyhrožování nejsou na místě. Může to vést k obrannému postoji a reakcím a samozřejmě k narušení vzájemného vztahu a důvěry mezi účastníky komunikace.

2.2.3 Bariéry kulturní a jazykové

V dnešní době velice často narážíme na problémy s porozuměním, způsobené právě neznalostí jazyka a dané kultury. To je způsobené velkým množstvím přistěhovalců a národnostních menšin, které se dostávají na území naší republiky a jejichž děti se integrují do našich základních škol.

Učitelé na základních školách se dostávají do problémů s rodiči romských žáků. Romové, jak je známo, mají naprosto odlišnou kulturu a náhled na potřebu vzdělávání atd. Stejně tak s kulturou je spojeno i rozdílné používání neverbální komunikace a podobně. Ale není to postaveno pouze na kultuře dané skupiny obyvatel. Problémy v komunikaci mohou být způsobeny i tím, že učitelé používají odborné výrazy a rodiče žáků nemusí vždy správně pochopit jejich význam.

2.2.4 Tendence k lhostejnosti¹⁵

Nejvýraznějšími postojeovými bariérami jsou tendence, mezi které patří i tendence k lhostejnosti. Právě lhostejností a nasloucháním si můžeme odstupňovat zájem o danou věc nebo člověka.

Pokud nasloucháme empaticky, člověk vnímá celý smysl sdělení a chápe pocity sdělujícího. Projevuje vlastní empatický zájem o danou situaci, kterou právě řeší. Pokud převažuje významové naslouchání, jedinec se soustředí na vnímání významu slov. Dochází zde k racionálnímu pochopení dané věci a situace. Co se týká emocionálního kontextu, nemá pro to tolik porozumění.

¹⁵Plamínek, Jiří. *Synergický management : Vedení, spolupráce a konflikty lidí ve firmách a týmech*. Praha : Argo, 2000.s. 108-111. ISBN 80-7203-258-5

Dalším druhem naslouchání je naslouchání selektivní. S tímto nasloucháním se setkáváme u dlouhodobých vztahů, kdy v komunikaci je vnímána jen vybraná část sdělení. Dá se říct, že jedinec má pouze částečný zájem o komunikaci. Jiným problémem v komunikaci může být to, pokud jedinec naslouchání předstírá. Zájem o komunikaci je většinou falešný. Jedinec, který naslouchá, respektuje vztah s druhou osobou, ale na druhou stranu rezignuje ve věcech co se týče sdělení a jeho věcné roviny.

Poslední dvě možnosti jsou ty nejhorší, se kterými se můžeme při komunikaci setkat. První z nich je bojkotující naslouchání. V tomto případě je problém ve vztahu mezi jedinci, kteří spolu komunikují. Dochází k nezájmu komunikovat a bojkotu řešení situace nebo daného problému. S tímto případem se můžeme setkat právě i v rámci komunikace učitele s rodiči.

Nejhorším případem v komunikaci je právě již zmiňovaná lhostejnost. V tomto případě je problém naprosto ve všem. Člověk, který naslouchá, nejeví zájem ani o člověka, s nímž jedná, ale ani o obsah sdělení. Stručně by se dalo říci, že dochází k naprostému nenaslouchání a úplné ignoraci všeho.

2.3 Shrnutí kapitoly¹⁶

Aby každý rozhovor byl úspěšný a komunikace byla efektivní, měl by se každý účastník sociální komunikace řídit určitými pravidly.

Je důležité, aby člověk používal přirozený jazyk a dbal na to, aby mu spoluúčastník komunikace rozuměl. Stejně tak je dobré, používat kratší věty. Dlouhá souvětí mohou odvést pozornost posluchače. Ale také cizí slova a odborné výrazy mohou narušit komunikaci. Může dojít k tomu, že mluvčí a příjemce budou na jiné intelektové úrovni a opět dojde k nepochopení. Samozřejmě by sdělení mělo být konkrétní a jednoznačné a také druhá strana (posluchač) má mít dostatek prostoru pro vyjádření svého názoru a říci své vlastní sdělení mluvčímu.

C. Rogers¹⁷ ve svém přístupu také sepsal jistá pravidla, která by měla být v komunikaci používána. Rogers říká, že člověk by se neměl schovávat za „fasádu“

¹⁶Vybíral, Z. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. s. 213-214. ISBN 80-7178-998-4

tzn. být sám sebou a jednat přímo bez přetvářky. Účastník komunikace by měl být svobodný a ne jen plnit očekávání ostatních. Je také důležité, aby si člověk věřil a dokázal říci vše, co si myslí. S tím souvisí i to, že by neměl používat spojení „měl bych“.

¹⁷ **C. Rogers**(1902-1987)se stal světovou legendou psychologie (humanistický přístup). Je zakladatelem přístupu zaměřeného na člověka, který je v dnešní době rozšířeným psychoterapeutickým směrem. Tento přístup se také často nazývá rogersovským přístupem.

3. Vzájemná očekávání učitelů a rodičů¹⁸

Téměř každý rodič, a doufejme i téměř každý učitel se snaží, aby bylo vzdělávání žáka (jejich dítěte) a rozvoj jeho dovedností a schopností, co nejefektivnější. Z toho důvodu je nezbytné, aby tyto obě strany spolu komunikovaly úspěšně a bez větších problémů. K tomu je důležité, aby se obě strany dobře znaly, vládla mezi učitelem a rodiči vzájemná důvěra a v neposlední řadě také podpora.

Povinná školní docházka je provázena i tím, že rodiče mají jistá očekávání, co se týče komunikace a spolupráce s učitelem jejich dětí. Je důležité, aby očekávání rodičů byla splněna pokud možno co nejpozitivněji. Je jasné, že ne vždy je na začátku spolupráce mezi učitelem a rodiči vše ideální, ale tento stav se zlepšuje během doby, kdy se účastníci tohoto vztahu lépe poznávají a vytvářejí si mezi sebou pevnější pouto a vztah důvěry.

Učitel v první třídě, respektive třídní učitel žáků v 6.třídě, by měl mezi sebou a rodiči vytvořit takový vztah a podmínky jejich vzájemné komunikace, aby obě strany měly prostor a mohly diskutovat o případných problémech. Rodiče by měli cítit, že se mohou na učitele kdykoliv obrátit, říci mu nějaké námítky a celkově zlepšovat podmínky pro vzdělávání dítěte.

Je důležité, aby rodiče věděli, co se dítě učí, a tím pádem mohli jeho rozvoj ovlivňovat i doma. Na učitelích je, aby rodičům přibližovali školní prostředí a například je zvali i do hodin, aby sami rodiče viděli, jak s dětmi pracovat. I toto otevřené jednání vede ke zlepšení atmosféry. Učitel si tímto způsobem může obhájit své pracovní a vyučovací metody, a tím pádem získá i větší podporu a důvěru ze strany rodičů.

3.1 Očekávání rodičů vůči učitelům

Z mnohých výzkumů v této oblasti vyplývá, že názor rodičů na učitele velice často vychází z různých faktorů. Velice často se to týká právě chování samotného učitele.

¹⁸ Kuchařová, P. *Komunikace a spolupráce školy s rodiči. Učitelské listy*, 2007, roč. 15, č.1, s. 11

Rodiče za nejdůležitější věc považují profesionalitu učitele a jeho objektivitu. Obě tyto vlastnosti jsou pro rodiče důležité kvůli jejich dětem. Pro každého je neodmyslitelnou součástí školního dne jejich vlastního dítěte, že učitel bude žákům předávat adekvátní informace. Rodiče vyžadují, aby učitelé byli aprobovaní a měli znalosti z předmětu, který vyučují. Ale i objektivita je nedílnou součástí. Dítě tráví ve škole větší část dne. Rodiče z toho důvodu vyžadují, aby se zde cítilo dobře a spokojeně. Učitel by měl být dítěti oporou. A to nejen na prvním stupni, kde žáci vyžadují větší pozornost učitele. Žáci i na druhém stupni potřebují pomoc a často hledají zázemí právě u třídního učitele nebo výchovného poradce.

Pokud se zaměříme na problém rodič versus učitel, tak je v tomto případě velice důležité, aby učitelé byli ochotni s rodiči komunikovat. Tento požadavek vyplývá i z mého výzkumu. Právě možnost přijít za učitelem kdykoliv, řadí rodiče mezi nejdůležitější. V tomto případě rodiče mohou být spokojeni, protože většina dotazovaných učitelů tvrdí, že jsou ochotni se s rodiči kdykoliv sejít a probrat daný problém. Samozřejmě ale podotýkají, že je lepší mít předem domluvenou schůzku, aby měli více prostoru na diskusi.

Další věc, kterou rodiče při komunikaci s učitelem oceňují, je respekt vůči nim samotným, schopnost učitele rodiče povzbudit, pokud se řeší nějaký problém a samozřejmě dokázat rodičům naslouchat. Blíže se o tomto problému zmíním při vyhodnocování mého výzkumu.

Toto všechno vede ke zlepšení vztahu mezi učiteli a rodiči žáků. Pokud jsou učitelé vstřícní, dávají rodičům prostor a dávají jim možnost být partnery ve vzdělávání dítěte. I rodiče mají o učiteli lepší mínění a podporují jeho metody a názory při práci se svými dětmi v rámci domácí přípravy.

3.1.1 Práce učitele ve vztahu k rodičům¹⁹

V dnešní době se na našich školách objevují dvě hlavní skupiny učitelů. Ti, kteří se snaží omezit komunikaci s rodiči na minimum, například pouze během třídních schůzek, a druhá skupina učitelů, kteří se snaží komunikovat a spolupracovat, jak nejvíc

¹⁹ Kuchařová, P. *Komunikace a spolupráce školy s rodiči. Učitelské listy*, 2007, roč. 15, č. 3, s.16-17

to jde. Tato druhá skupina vyučujících si uvědomuje, že rodiče jsou neodmyslitelnou součástí vzdělávání a skvělým informačním zdrojem, co se týče dítěte.

To, že se v dnešní době prosazuje větší zapojování rodičů do výchovně- vzdělávacího procesu a celkově do chodu školy, je spojeno s tím, že se mění požadavky společnosti. V posledních letech se klade důraz na to, aby učitel přistupoval k žákům individuálně. Školy dostaly možnost, vytvořit si vlastní vzdělávací program (ŠVP). To vše vede k tomu, že do středu zájmu se dostává rozvoj osobnosti dítěte a celkově jeho kompetence. A právě tyto důvody vedou k tomu, že je zapotřebí stále více zapojovat do dění i rodiče.

Učitel mimo jiné zastává funkci reprezentanta školy. Z toho vyplývá, že učitel by měl oslovovat rodiče, nikoliv naopak. Je důležité, jak už jsem několikrát zmínila, hlavně první setkání, na kterém se stanoví jasná pravidla komunikace a spolupráce. Rodiče velice často připouští, že pocítují nedostatečný osobní kontakt s učitelem. V českých školách se většinou dvakrát do roka pořádají třídní schůzky. A i z mého výzkumu vyplývá, že je to většinou jediný osobní kontakt, který s učiteli mají.

Učitel by měl ze své pozice stanovit pravidla spolupráce a povinnosti rodičů a to hned na začátku školního roku při první schůzce. Je to důležité v tom, že rodiče mají představu o tom, jak bude následující školní rok probíhat a co se od nich očekává.

Další důležitou věcí je, aby komunikace mezi učitelem a rodičem probíhala v příjemném prostředí, bez rušivých podnětů. Celková spolupráce a komunikace tak bude probíhat bez problémů a bude efektivní. Rodiče lépe vyjádří svůj názor na danou problematiku a opět se více prohloubí jejich důvěra k učiteli.

Rodiče by měli mít jisté informace, co se v daném období ve škole probírá. Je to důležité z toho důvodu, aby sami rodiče byli v obraze a mohli dítěti lépe pomoci v rámci domácí přípravy. Z mého pozorování vyplývá, že rodiče na prvním stupni velice často přicházejí za učitelem s dotazy ohledně toho, jak se danou látku mají s dětmi doma učit. Pro žáky je důležité, aby byly používány stejné nebo alespoň podobné metody. Z toho důvodu na některých školách umožňují, aby rodiče mohli navštívit vyučování a podívat se, jaké výukové metody učitel využívá.

Tyto všechny způsoby komunikace a spolupráce s rodiči by měly být doplněny a podporovány akcemi, které nebudou mít tolik formální charakter. Bylo by dobré, kdyby každý učitel pořádal různé akce, do kterých by se rodiče zapojovali. Ať už by to bylo například ve formě workshopů, sportovních akcí nebo například pohádková noc ve škole. Problémem ale je čas rodičů. V dnešní době jsou lidé velice zaneprázdnění, a tudíž najít společný čas je velice nelehký úkol. I toto vyplývá z mého výzkumu. Rodiče se v drtivé většině neúčastní školních akcí, protože jsou časově vytíženi. Podle mého názoru je právě toto důvod, proč učitelé odmítají cokoliv pořádat. Všichni vědí, jak je dnešní doba hektická a rodiče jsou z velké části neochotní.

3.1.2 Desatero pro spolupráci s rodinou²⁰

Spolupráce mezi učitelem a rodičem je považována za významný faktor. Z toho důvodu je velice důležité, abychom vytvářeli co nejlepší podmínky pro to, aby tento vztah fungoval co možná nejlépe. Na některých školách se můžeme setkat s „desaterem“, které obsahuje zásady, jak komunikovat a spolupracovat s rodiči. Zde je příklad takového desatera:

1. Respektujeme úlohu rodičů.

Rodiče jsou nejvýznamnějšími činiteli ovlivňujícími vývoj dítěte. Mají právo a zároveň povinnost činit důležitá rozhodnutí týkající se jejich potomka. Bereme tuto jejich nezpochybnitelnou roli v každé situaci v úvahu a podle toho s nimi jednáme. Pěstujeme vzájemný respekt mezi učitelským týmem a rodinami.

2. Zachováváme důvěrnost.

Rodiny mají právo na ochranu svých osobních informací v průběhu i po ukončení školní docházky svého dítěte. Informace požadované od rodin omezujeme pouze na takové, které jsou nezbytně nutné k zajištění efektivního vzdělávání dětí. Informace a záznamy o dítěti mají k dispozici pouze jeho učitelé. Když je třeba poskytnout tyto informace i jiným osobám, seznamujeme s tímto faktem rodiče předem a žádáme o jejich souhlas.

²⁰Portál [online]. 2005 [cit. 2011-02-28]. Spolupráce školy s rodinou. Dostupné z WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=2493>>.

3. Mluvíme s rodinami o očekáváníích, která vůči sobě máme.

Zejména na počátku školního roku (případně školní docházky nebo ještě před vstupem dítěte do školy), ale i v průběhu školního roku zjišťujeme, jakou představu o vzdělávání svého dítěte a vzájemné spolupráci se školou rodiče mají. Zároveň otevřeně sdělujeme naše představy a záměry.

4. Podporujeme spolupráci s rodiči nabídkou více strategií k jejich zapojení.

Rodiny jsou odlišné. Co je zajímavé pro jednu, nemusí být přijatelné pro rodinu druhou. Jsme flexibilní a tvořiví, aby si každá rodina mohla vybrat takové formy spolupráce, které jí budou nejvíce vyhovovat.

5. Respektujeme, že konkrétní způsob spolupráce si volí rodina sama.

Naším úkolem je nabídnout rodinám co nejširší škálu možností ke spolupráci. Rozhodnutí, kterou z forem spolupráce rodina zvolí, už závisí na ní samé.

6. Usilujeme o zapojení celé rodiny.

Ke spolupráci vyzýváme nejenom rodiče dětí, ale přispět mohou i další členové rodiny a její přátelé.

7. Plánujeme rodičovská setkání a konzultace v době, která rodině vyhovuje.

Dáváme rodičům možnost vybrat si termín setkání z několika navržených variant, rodiče se mohou zapisovat do harmonogramu konzultací.

8. Zaměřujeme se na silné stránky rodiny a poskytujeme jí pozitivní zpětnou vazbu.

Zdůrazňujeme silné stránky rodiny a dosažené úspěchy. Dáváme rodinám najevo, že si ceníme její spolupráce a zapojení ve třídě.

9. Spolupracujeme s dalšími partnery školy.

Jsme otevření spolupráci s ostatními institucemi a organizacemi, jejichž nabídek využíváme, a naopak, přispíváme jim v rámci svých možností naší prací.

10. Víme, že všechno nejde hned.

Partnerské vztahy a intenzivní spolupráci s rodiči budujeme postupně, průběžným stavěním na malých úspěších. Vyžaduje to čas a úsilí. Víme, že je to náročné, ale nevzdáváme se.

3.2 Očekávání učitelů vůči rodičům

Učitelé taktéž očekávají jisté chování ze strany rodičů. Tyto požadavky se během školní docházky mění. Na prvním stupni je to většinou postaveno na tom, aby rodiče respektovali učitele, jeho práci a pomáhali svým dětem s domácí přípravou. Je důležité, aby rodič zastával funkci dobrého rodiče a pomohl svému dítěti adaptovat se na nové prostředí školy. Rodiče by měli, stejně tak jako to dělá učitel, podporovat dítě v tom, aby chtělo objevovat nové věci. Je velmi důležité, v jakém prostředí dítě žije, jak rodiče podporují rozvoj jeho kulturního a dalšího vědomí. Rodič by měl svému dítěti umožnit trávit volný čas efektivním způsobem, který opět povede k rozvoji některých jeho dovedností a schopností.

Rodiče by také měli plnit požadavky, které vychází ze strany učitele. Je to právě již zmiňovaná podpora učitele a uznávání jeho profese a postavení. Učitel by se měl projevovat tak, aby ho rodiče brali jako profesionála a odborníka v tom, co dělá. A toto všechno opět stojí na zdravé komunikaci mezi rodičem a učitelem. Je nutné, aby učitel rodiče informoval o všech důležitých věcech, byl objektivní a dával rodičům prostor pro vyjádření jejich vlastního názoru. Pokud všechno bude takto fungovat, neměl by být problém, aby rodiče k učiteli přistupovali opravdu jako k člověku znalému svého oboru.

Je důležité, aby rodiče reagovali na vzkazy od učitele, podepisovali úkoly a také se snažili chodit na třídní schůzky. Celkově je nutné, aby rodiče respektovali povinnou školní docházku, to znamená, že budou dohlížet na to, aby dítě chodilo do školy včas, bylo odpočaté a samozřejmě náležitě připravené na vyučování (příprava pomůcek atd.).

Pro to, aby se toto všechno splnilo a fungovalo tak jak má, je důležitý začátek roku. Je nutné, aby byly stanoveny jisté požadavky a pravidla, kterými se budou obě strany řídit

a dodržovat je. Právě tento systém pravidel je důležitý k tomu, aby komunikace a spolupráce mezi rodiči a učitelem byla efektivní a bez problémů.

3.2.1 Pohled školy na rodiče

V předchozí kapitole jsem se zmiňovala o tom, co učitelé od rodičů očekávají. Co právě učitelé považují v komunikaci mezi nimi a rodiči za důležité. Jak by rodiče měli přistupovat ke své roli a připravovat dítě na školní vyučování. V této kapitole se zaměřím na to, jakou funkci mají rodiče ve školách v dnešní době a jak na to pohlízejí samotní učitelé.

Podle teorie Američanky Wolfendalové z roku 1983 můžeme rodiče rozdělit do dvou kategorií. Někteří rodiče jsou bráni jako „ klienti“ školy a jiní jako „ partneři ve vzdělávání“.²¹

Rodiče, kteří jsou pojímáni jako „ klienti“ školy, si jistým způsobem objednávají u školy službu. Je to služba o tom, že učitelé budou vzdělávat jejich dítě. Z této rodičovské pozice je ale velice malá možnost ovlivnit vzdělávací proces. Je to způsobeno tím, že rodiče nejsou a ani se nepovažují za odborníky v tomto oboru a proto jsou závislí na ostatních- učitelích a odborných knihách. Pokud ovšem škola neposkytuje to, co bylo rodičům nabízeno, často to vede ke stížnostem. Podle teorie však tento jev (rodič jako klient) ustupuje a rodiče chtějí být bráni jako partneři.²²

V dnešní moderní době jsou lidé velice ambiciózní a cílevědomí. Proto i z tohoto důvodu rodičům nestačí pouze přihlížet, jak učitel vzdělává jejich dítě. Rodiče chtějí být bráni jako partneři ve výchovně-vzdělávacím procesu. Je nutné, aby učitelé respektovali rodiče a naopak. Rodič zná své dítě nejlépe, a proto může být velice nápomocný v tomto procesu.

Podle jiných odborných teorií (Ainscow a Muncey) by učitelé měli brát rodiče ještě jinak, nahlížet na ně z jiného úhlu pohledu. Učitel by měl rodiče a celkově rodinu brát jako překážku ve vzdělávání žáka (dítěte). Ačkoliv to zní zvláště, je to logické. Pokud

²¹ Kuchařová, P. *Komunikace a spolupráce školy s rodiči. Učitelské listy*, 2007, roč. 15, č. 2, s.15

²² Tímto problémem se zabývám i v mém výzkumu, tudíž se k popisu situace na školách dostanu v dalších kapitolách.

v rodině bude panovat napjatá atmosféra, rodiče se budou rozvádět nebo budou mít malý zájem o vzdělávání vlastního dítěte, odrazí se to na zdravém rozvoji žáka. Dítě nebude žít v klidném a podnětném prostředí a bude mít za následek různé problémy. Ať už to bude zhoršení prospěchu, tak samozřejmě také problémy co se týče psychiky.

Na druhou stranu, pokud je rodina bezproblémová a rodiče vstřícní, učitel by je měl brát jako důležitý zdroj pomoci a jako plnohodnotné partnery. V tomto případě by vše mělo stát na vzájemné spolupráci a dobré komunikaci mezi oběma stranami.

Je na každé škole, jak bude rodiče do svého chodu zapojovat. Způsoby zapojování rodičů do vzdělávání dětí a samotného chodu školy jsou různé. Často to také stojí na učitelích, jak moc jsou ochotni s rodiči spolupracovat. Ale z praktického hlediska je velice výhodné rodiče do dění ve škole zapojovat. Rodiče jsou neoddelitelnou částí každého dítěte a znají ho lépe než kdo jiný. Z toho důvodu může být rodič velice nápomocen.

Jak už jsem ale řekla, vše záleží na učiteli. Pokud učitel bude ochoten trávit čas vymýšlením dalších aktivit, do kterých se budou zapojovat rodiče, bude to na jednu stranu časově náročnější, na stranu druhou to bude mít výhody pro obě strany. Rodiče se mohou uplatnit v různých aktivitách, a tím naopak ulehčit učiteli práci (například jako další dozor na školním výletě).

V dnešní době je ale velké množství učitelů, kteří se nesnaží rodiče zapojit do výchovně-vzdělávacího procesu. Je to způsobeno tím, že je to pro ně časově náročnější a samozřejmě i to, že přesčasové hodiny ve školství nejsou ohodnocené.

Celkově vzato, učitelé ocení, pokud se rodič zapojí do aktivit, má dobrý vztah ke škole a tento vztah se snaží prohloubit i ve svém dítěti. Kladně přijímanou věcí je, pokud se rodiče zajímají o výsledky svých potomků. A v dnešní době je velice problematickou otázkou kázeň. Učitelé očekávají, že budou v této věci rodiči podporováni a rodiče jim budou pomáhat řešit případné problémy.²³

²³ Kuchařová, P. *Komunikace a spolupráce školy s rodiči*. *Učitelství listy*, 2007, roč. 15, č. 2, s.15

3.2.2 Zapojení rodiny do vzdělávání dětí

Učitel musí být schopen vytvořit vhodné podmínky pro jeho spolupráci s rodiči. Každá rodina a každý rodič má odlišné časové možnosti a jiné požadavky na formy komunikace a spolupráce se školou. Z těchto důvodů je velice důležité, aby učitel měl možnost každou rodinu poznat a získat o ní co možná nejvíce informací.

V dnešním světě a moderní společnosti narazíme na různé typy rodin, které se ke škole staví odlišně. Podle Reddinga můžeme rodiny v tomto směru rozdělit do tří typů. Může to být rodina s problémy, rodina, ve které je dítě ve středu zájmu, a rodina, kde jsou ve středu rodiče.²⁴ Každý učitel by si měl ve svém vlastním zájmu zjistit o každé rodině svého žáka alespoň něco, co by mu pomohlo k plánování následné spolupráce s danou rodinou.

Podle nejrůznějších výzkumů se zjistilo, že rodiče, ať jsou z jakéhokoliv typu rodiny, se zajímají o studijní výsledky svých dětí. Pro rodiče je důležité, jak se jejich dítěti ve škole daří, jaké jsou jeho školní úspěchy a jak všechno zvládá.

Další věcí, kterou se výzkumy zabývají, je klima, které rodina pro své dítě vytváří. Je velice podstatné, co rodiče pro své potomky dělají. V dnešní době si učitelé často stěžují, že někteří rodiče se o své děti nezajímají tak, jak by měli. Pokud má učitel podezření, že rodiče nevytváří takové klima, které by bylo pro dítě podnětné, může tuto roli částečně převzít on- učitel.²⁵

Podle Colemana je několik základních věcí, kterými by se měl učitel řídit, aby jeho spolupráce a komunikace s rodiči byla efektivní a úspěšná. Je důležité, aby učitel byl ten, kdo iniciuje setkání s rodiči a bude tato setkání organizovat. Dále je nutné, jak už jsem uvedla v předcházející kapitole, aby byla stanovena práva a povinnosti pro obě strany komunikace. Rodiče také vyžadují, aby formy komunikace byly různé a aby i oni byli seznámeni s tím, co je nutné k tomu, aby mohli svému dítěti dostatečně pomáhat (například kurikulum a další znalosti). S tímto úzce souvisí to, že učitel by měl do komunikace zapojovat takové aktivity, které mohou rodiče absolvovat s dětmi. Ať už to jsou různé workshopy nebo projektové dny, učitel by zde měl sloužit jako instruktor a

²⁴ Kuchařová, P. *Komunikace a spolupráce školy s rodiči. Učitelské listy*, 2007, roč. 15, č. 7, s.16

²⁵ Učitel na žáky má většinou takový vliv, že může kladně ovlivnit jejich postoj ke škole a celkově k učení.

zprostředkovatel. V neposlední řadě je důležité, aby učitel dodával informace o výsledcích práce žáků.

Do aktivit, ve kterých se na plnění podílí rodiče a děti dohromady, můžeme zařadit i vypracovávání domácích úkolů. Samozřejmě, že se nežadá, aby rodič psal domácí úlohy za své dítě. Pouze se předpokládá, že bude schopen pomoci dítěti, pokud se dostane do problémů. Pokud se rodič angažuje v domácí přípravě na vyučování, je to doprovázeno pozitivní atmosférou, vede to k tomu, že bude podporována žákova touha po vzdělání a poznávání nových věcí.

V rámci rodinného života a domácí přípravy do školy je nutné, aby si rodiče uvědomili, že jsou pro své ratolesti vzorem chování. Vše se odráží právě v dětech. Ať už se jedná o systém hodnot nebo samotný přístup k učení a celkově ke vzdělání. Bylo by dobré, kdyby se rodiče snažili svým dětem předat aktivní přístup k učivu a například se přímo s nimi připravovat na další den.

Další věc, která podtrhne úspěch dítěte ve škole je stanovování cílů. Nejen žák, ale i rodiče by měli svým dětem klást cíle. Je ale nutné, aby cíle byly splnitelné. Je dobré, pokud rodiče oceňují práci svého potomka, nejen podle známek, ale hlavně podle vlastního úsilí dítěte. Dobré je, pokud dítě cítí ve své rodině oporu a rodiče mu pomáhají při řešení případných problémů.

Na druhou stranu se objevují oprávněné názory, že přílišná blízkost rodičů, co se týče zasahování do školních věcí a spolupráce se školou, je často na škodu. Dítě se ve školním prostředí dostává do nové sociální role a snaží se rozvíjet svou samostatnost. Pokud by docházelo k tomu, že jeho rodiče se budou velice aktivně angažovat do školních aktivit, může dojít k narušení tohoto procesu. Dítě se tak může dostat do stejné pozice jako je doma a to může ovlivnit právě rozvoj jeho samostatnosti. Proto by učitel měl dbát na to, aby spolupráce s rodiči byla vyvážená.

3.3 Rizika spolupráce mezi školou a rodinou

V předchozích kapitolách jsem zmínila mnoho výhod, které jsou spojeny právě se spoluprací mezi učitelem a rodiči žáků. Ale i tato oblast má svoji stinnou stránku a

mohou se zde objevit jistá rizika a problémy. To může být často bráno jako jistý způsob ohrožení.

Jak jsem již psala, práce s rodiči znamená pro učitele větší nároky, ať už se jedná o větší časovou náročnost a nebo i to, vymyslet, jaký způsob komunikace a spolupráce bude pro obě strany nejschůdnější. I tyto důvody na mnoha školách vedou k tomu, že dojde k „rozdělení“ pedagogického sboru. Někteří z pedagogů spolupráci s rodiči vítají, naopak druhá skupina učitelů pouze přihlíží a nechce se více angažovat v této problematice.²⁶ Často tak dochází ve sboru k jistému špatnému klimatu a napětí mezi kolegy.

Na některých školách může docházet k situacím, že vedení školy (ředitel a zástupce ředitele) jsou v otázkách spolupráce s rodiči velice aktivní. Učitelé to někdy mohou vnímat jako přehnanou ambicióznost a může to vést až k tomu, že to bude brzdit aktivitu právě oněch učitelů.

V rámci výzkumu na jedné brněnské základní škole vyplynul na povrch další problém. Pokud by školy chtěly opravdu aktivně spolupracovat s rodiči a veřejností, muselo by se na tuto činnost vyčlenit větší množství financí. Tyto finance by měly sloužit k tomu, aby byl zaplacen koordinátor, který by se staral o zprostředkování kontaktu s rodinami a okolím. A samozřejmě i realizování akcí, na kterých by se podíleli rodiče, je nutné z něčeho financovat.

Jako největší problém bych ale viděla neochotu rodičů podílet se na životě školy. Tento fakt vyplývá nejen z mého dotazníkového šetření na vybraných školách, ale objevuje se ve velkém množství i na školách ostatních. Rodiče raději přijímají, než aby dali. Samozřejmě, že nejsou všichni rodiče stejní, ale většinou to dopadne tak, že pouze malá hrstka rodinných příslušníků se nabídne s pomocí organizování akcí atd. Ostatní rodiče rádi přijdou až k hotovému.

Učitele za největší riziko při rozšířenější komunikaci a spolupráci s rodiči berou to, že se rodiče budou v tomto směru aktivně snažit zasahovat do kompetencí školy a snažit se vyvíjet tlak na učitele. Pokud by častější setkávání učitele a rodičů vedlo k navazování bližších vztahů, mohlo by to vyústit v to, že učitel začne přehlížet problémy žáků,

²⁶Šed'ová, Klára. Komunitní škola a rodiče. In Rabušicová, Milada . *Škola a (versus) rodina*. Brno : Masarykova Univerzita, 2004. s. 123-139. ISBN 80-210-3598-6

neplnění zadaných úkolů a rodiče samozřejmě nabudou dojmu, že se všechno „nějak vyřeší“.²⁷

Z tohoto výčtu problémů můžeme říci, že škála rizik spojených s lepší komunikací a spoluprací s rodiči je vcelku široká. Ale i tak si myslím, že v dnešní době dochází k obrovskému zlepšení a většina učitelů si nachází cestu, jak s rodiči spolupracovat bez větších problémů.

²⁷Šed'ová, Klára. Komunitní škola a rodiče. In Rabušicová, Milada . *Škola a (versus) rodina*. Brno : Masarykova Univerzita, 2004. s. 123-139. ISBN 80-210-3598-6

4. Činnosti k zapojení rodičů

V dnešní době se velmi usiluje o zlepšení komunikace mezi školou a rodiči. Je to důležitý krok pro obě strany. Když se nad tím zamyslíme, není to vlastně pouze o spolupráci školy s rodinou, ale tato spolupráce, vztah mezi těmito dvěma póly se odráží i na samotném dítěti.

Jak jsem se již zmínila v předcházejících kapitolách, v dnešní době se rozvíjí trend, kdy rodiče zvyšují svůj zájem o navazování dobrého vztahu se školou a učiteli. Rodiče se nejčastěji angažují v době, kdy jejich dítě má problémy a rodiče to musí řešit. V dnešní moderní době se velice často stává, že rodiče přeřadí dítě na jinou školu. Ale na druhou stranu je to jediná aktivita, kterou vyvinou. Z tohoto pohledu by se dalo říct, že i přes všechny snahy v našich podmínkách přetrvává pasivní postoj rodičů a neochota aktivně se zapojovat do života školy.

4.1 Vnější činnosti k zapojení rodičů

O vnějších činnostech můžeme říci, že je to formální komunikace a spolupráce rodičů se školou, která je do jisté míry podporována našimi zákony. Někdy se může stát, že právě tato spolupráce není moc podporována jak rodiči, tak ani učiteli nejsou těmto možnostem moc nakloněni.

4.1.1 Občanské sdružení rodičů²⁸

Tato sdružení se při školách zaměřují hlavně na volnočasové a sportovní aktivity dětí, ale i dospělých. Pokud to občanské sdružení vyžaduje, je nutné, aby jim škola poskytla prostor, ve kterém budou nabízené aktivity realizovány.

Občanské sdružení rodičů může využívat grantových programů, které podporují rozvoj těch aktivit, které tato sdružení nabízejí. Grantový program vypisuje kraj, zřizovatel školy, popřípadě samotné Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

²⁸ Kaiser, Daniel. Spolupráce s rodiči. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 5

Aktivita občanského sdružení rodičů nemusí mít ráz pouze pravidelných schůzek nebo tréninků. Často jsou členy sdružení pořádány další akce, pro mládež, akce na víkendy a letní tábory.

Na školách se často setkáváme s tím, že vedoucí oddílů na takto pořádaných táborech, školách v přírodě atd., jsou bývalí žáci těchto škol. Tím pádem nedojde k přerušení kontaktu se svou kmenovou školou a za několik let se sem dostanou i jako rodiče nových žáků.

4.1.2 Sdružení rodičů

Sdružení rodičů se od občanského sdružení rodičů při škole liší. Sdružení rodičů jsou spolky, které vznikají v rámci školy nebo i jedné třídy a mohou mít různé názvy. Například je to Klub přátel školy atd.

„ Sdružení mohou mít formu určitého spolku nebo jsou plně organizovaná a založená na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů...Protože jeho cílem je podpora školy, může být členství nabídnuto i jejím absolventům, sympatizantům z řad rodičů bývalých žáků či jako čestné členství významným osobám. Občanské sdružení jako nezisková organizace má možnost vybírat členské příspěvky (v rozumné míře), které využije pro vlastní činnost nebo pro činnost školy, resp. žáků ve škole.“²⁹

Sdružení může mít několikačlenné vedení. Členy jsou zástupci jednotlivých tříd. Ke schůzkám dochází několikrát do roka, kde se jedná o uspořádání akcí, investování a přerozdělování vybraných peněz a další zapojení do akcí školy. Celkově vzato je takovéto sdružení rodičů pro školu velkým přínosem a nemělo by docházet k omezování fungování takovýchto uskupení.

²⁹ Kaiser, Daniel. Spolupráce s rodiči. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 4

4.1.3 Rada školy

Další možností, jak zapojit do školského dění právě rodiče, je rada školy (školská rada). Rada školy je většinou orgán, který díky svým pravomocem může a dovede prosadit, co je její prioritou a co je dobré pro celou školu.

„Podle návrhu školského zákona by měla být rada školy pro všechny školy povinná. Dosavadní předpis říká, že jejím zřizovatelem je obec, kraj nebo správní orgán a je založena na třetinovém principu. Třetinu si volí rodiče- u vyšších škol plnoletí studenti, třetinu volí učitelé a třetinu jmenuje zřizovatel. Prostřednictvím rady školy mohou rodiče vznášet na vedení školy své požadavky, mohou i neschválit dlouhodobý záměr školy nebo zprávu o hospodaření.“³⁰

Školská rada ovšem není přínosem pouze pro rodiče. Stejně tak jako je důležitá pro rodiče, tak i pro zřizovatele školy má důležitou funkci. „Už dnes ze zkušeností máme následující poznatky:

- Aby škola fungovala jako centrum vzdělanosti obce, musí se otevřít a přijmout všechny, kteří sem přicházejí s nejrůznějšími úkoly a cíly.
- Měly by být dodrženy demokratické zásady struktury školy.
- S přílivem pravomocí musí dojít k dělbě odpovědnosti mezi radu školy a ředitele.
- Přímý vztah členů rady školy ke škole a jejich osobní zainteresovanost je základní podmínkou jejího fungování.“³¹

Je důležité, aby rodiče byli motivováni proto, aby chtěli do této skupiny patřit. Z toho důvodu je nutné zvolit vhodný způsob jak to provést. Na Základní škole Jižní IV. v Praze 4 to provedli následujícím způsobem. „Aby volba nebyla formální, je vhodné zajistit více kandidátů, kteří se mohou představit na setkání rodičů. Každý rodič dostane

³⁰ Kolínský, Petr, Kolínská, Rut, Voráč, Martin. Spolupráce učitelů, rodičů a dětí aneb Poznává se dobrá škola?. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 15

³¹ Tamtéž s.15

volební lístek se jmény kandidátů. U každého kandidáta je uveden rok narození, třída, kterou jeho dítě navštěvuje, a motto jako hlavní cíl práce ve školské radě.³²

Na školách, kde jsem prováděla výzkum, jsou v radě školy tři členové, kteří se podílí na chodu škol.

4.2 Vnitřní činnosti a způsoby k zapojení rodičů

Vzájemná komunikace mezi školou a rodiči je velmi důležitá. I proto se snažíme rodiče do spolupráce a komunikace co nejvíce zapojovat. Každý jsme ale jiný a tím pádem i každý rodič preferuje jiný způsob komunikace. Pro jedny je nejpohodlnější komunikace formou vzkazů a dopisů, pro jiné je to osobní kontakt. Proto existuje velký počet možností, jak každého rodiče zapojit a uspokojit jeho požadavky.

V dnešní moderní době si škola nevystačí pouze se sdělováním informací na třídních schůzkách a konzultacích. Je důležité, aby se učitelé naučili používat počítač a telefon, jako jednu z forem komunikace. Kdo dnes není schopen využívat těchto moderních věcí, může se stát, že se k mnoha informacím nedostane. Ale nejen využívání moderní techniky je přínosem pro zlepšení komunikace.

Školy by se měly snažit využívat všemožné prostředky. Ať už je to vydávání školních novin a časopisů nebo pořádání různých seminářů a workshopů pro rodiče, popřípadě vést třídní schůzky netypickým způsobem atd. To všechno určitě povede ke zlepšení vztahů mezi školou a rodiči.

4.2.1 Informační leták

Informační leták by měl být rodičům předáván na začátku školního roku. Je to považováno za jistý způsob prezentace školy. Někdo může o této „reklamě“ pochybovat, ale měli bychom si uvědomit, že je nutné, aby se škola (ale i další instituce) dostaly do povědomí co nejširší veřejnosti. Ano, je pravdou, že v dnešní době, kdy

³² Kaiser, Daniel. Spolupráce s rodiči. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 4

finanční situace ve školství není dobrá, to může být považováno za mrhání penězi. Ale i samotné řešení tohoto problému může opět zlepšit komunikaci a spolupráci s rodiči. Škola může požádat rodiče svých žáků, aby pomohli s výrobou letáčků. Školy, které mají štěstí, mohou získat na tuto aktivitu sponzora, který zajistí finanční prostředky, popřípadě samotnou výrobu informačního letáku.

Informační leták by měl být přehledný a měl by obsahovat zásadní věci, užitečné pro rodiče. V zásadě by tam mělo být, na čem je postaveno vzdělávání žáků. Dále by neměly chybět kontakty na jednotlivé vyučující a celková organizace školního roku-termíny prázdnin, naplánované akce a další nabídky školy. Samozřejmě i v tomto případě je velice důležitá grafická úprava a celkově to, aby leták na čtenáře (rodiče) působil pozitivním dojmem.

4.2.2 Nástěnka

V případě, že se rodič rozhodne navštívit základní školu, je důležité, aby ho zaujalo právě prostředí školy. A to nejen výzdoba školy ve formě nástěnek, na kterých jsou práce žáků. Je důležité, aby se na chodbě, popřípadě před hlavním vchodem do budovy, nacházely nástěnky s potřebnými informacemi pro rodiče.

Stejně tak jako na letáku, i zde na nástěnce by měly být informace o škole, co je jejím cílem, důležité kontakty na vedení školy a e-mailová adresa a v neposlední řadě ty nejaktuálnější informace o dění na škole.

Bylo by dobré, kdyby těchto nástěnek ve škole (před školou) nebylo mnoho. Dvě takovéto informační nástěnky jsou považovány za dostatečné množství.

Je ale dobré podotknout, že nástěnky před školou nebo umístěné jinde ve městě, jsou spíše pro styk s širší veřejností, než pouze s rodiči samotnými. Ale to samozřejmě není na škodu, protože na takovéto veřejné nástěnky může škola umísťovat například pozvánky na školní akce, kterých se mohou zúčastnit všichni obyvatelé města.

4.2.3 Webové stránky

Tak jako v každé komunikaci, i při „komunikaci“ skrz webové stránky je důležitý první dojem. Rodiče musí upoutat grafika a členění stránek. Je velice důležité, aby stránky byly vytvořeny přehledně. Rodiče vyžadují lehké nalezení toho, o co mají zájem, proto je nutné, aby byly jednotlivé části logicky pojmenovány (např. dokumenty, rodič, zaměstnanci školy atd.). Po grafické stránce je dobré, aby webové stránky byly barevné. Vyjadřuje to, že na výuku žáků není pohlíženo v monotónních barvách černá-bílá.

Každý uživatel internetu pro nalezení potřebných informací vyžaduje aktuálnost. V zájmu školy je, aby informace skrze webové stránky byly co možná nejdříve aktualizovány. Rodiče na mnoha školách mají možnost přes web objednávat svým dětem obědy, najít zde rozvrhy hodin a případné změny ve výuce, které se ten den chystají (suplování atd.). Ale také by zde měl být rozpis školních akcí na daný rok. Rodiče se tak nemusí obávat, že jim dítě nepodá informace o plánovaných výletech, exkurzích atd. V zájmu školy samotné je i to, aby rodiče viděli, jaké aktivity na škole probíhají. Z toho důvodu by se na webu měly objevit fotografie z výletů, kulturních akcí a dalších akcí pořádaných školou.

V současnosti by se na webových stránkách měla objevit také informace o kurikulární reformě. Rodiče často nevědí o co se jedná, tudíž by bylo dobré, podat jim informaci o této inovaci ve školství. Stejně tak, jako je seznámit se školním vzdělávacím plánem pro danou školu. Není na škodu, pokud se na webové stránce dají najít formuláře typu žádost o uvolnění z vyučování, zápis do 1. ročníku atd. Je to pohodlné nejen pro rodiče, ale i samotným učitelům to ušetří práci.

O chod webových stránek se většinou stará informatik dané školy, popřípadě zaměstnanec, který má na starost celkově počítačovou síť ve škole. To ale neznamená, že ostatní pedagogové se nebudou angažovat. Je na každém, aby na web přidával příspěvky, které se týkají jeho třídy, popřípadě o jím pořádané akci nebo další organizační záležitosti.

4.2.4 E-mailová pošta

S webovou stránkou úzce souvisí komunikace skrz e-mail. Je dobré, pokud se na učitele rodič obrátí skrze e-mailovou poštu, aby odpověď nepřišla s velkým zpožděním.

Na základní škole Jižní IV. v Praze 4 je zavedeno informování rodičů skrz mail od roku 2005. Je to ve formě zpravodaje, ve kterém je obsaženo hodnocení za uplynulé období a lehký nástin období příštího. Třídní učitelé mají možnost tento zpravodaj doplnit o informace ze své třídy. Mají zde prostor k poděkování a pochvalám a v neposlední řadě zde jsou zmíněny informace o novinkách na školním webu.³³

Na mnou vybraných školách tato forma komunikace v takovémto rozsahu nefunguje, ale rodiče samozřejmě mají možnost se na učitele, popřípadě vedení školy, obrátit prostřednictvím e-mailu.

4.2.5 Konzultační hodiny

Vypsání konzultačních hodin je přínosem nejen pro rodiče, ale i pro samotné učitele. Rodiče vědí, že v danou dobu učitele zastihnou a budou s ním moci vyřešit daný problém atd. Je ale nutné, aby konzultační hodiny byly stanoveny na dobu, kdy je možné, aby je rodič stihl. Z toho důvodu je dobré si konzultační hodiny stanovit například od 15.00 do 16.30.

Je možné, že někteří učitelé budou považovat konzultační hodiny za ztrátu času a mohlo by je „obtěžovat“ zůstat ve škole. Pokud by jejich konzultační hodiny rodiče využívali pouze minimálně, je možné, tento volný čas využít k přípravě projektů, k úpravám vzdělávacího programu nebo přípravě na další hodiny.

Pokud má škola zavedené konzultační hodiny, odpadají v době akcí jako jsou například třídní schůzky a nebo samozřejmě, pokud učitel bude nemocný nebo z jiných důvodů nepřítomen.

³³ Kaiser, Daniel. Spolupráce s rodiči. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 6

4.2.6 Neformální setkání s rodiči

Někomu se může zdát, že tato setkání nejsou z pohledu komunikace s rodiči vůbec důležitá. Opak je pravdou. Právě na těchto setkáních se zlepšuje komunikace a případná spolupráce. Prohlubuje se zde vztah a důvěra k učiteli.

Tato neformální setkání se nejčastěji uskutečňují na 1. stupni. A to v době, kdy se pořádají besídky před Vánocemi, kde Dni matek atd. Žáci secvičí s učiteli představení, které předvedou svým rodičům, sourozencům a dalším příbuzným. Je možné, aby rodiče přinesli drobné občerstvení a například si rozdělili služby na vaření kávy. Tímto způsobem selepší vztah nejen mezi učitelem a rodiči, ale i mezi rodiči samotnými. Pokud by to takto fungovalo, je možné, že se rodiče domluví na dalších akcích a to povede i ke zlepšování klimatu ve škole.

4.2.7 Čtvrtletní hodnocení s rodiči

Tato aktivita mě velice zaujala. Probíhá opět na Základní škole v Praze 4. Je to velice časově náročná forma spolupráce a stejně tak, je velice obtížné ji zorganizovat. Nicméně zástupci této školy tvrdí, že je to nejúčinnější způsob, jak zapojit rodiče do chodu školy a školního života. Vedení školy tuto aktivitu popisuje následovně:

„Tohoto hodnocení se účastní třídní učitel, žák a jeho zákonní zástupci. Probíhá dvakrát do roka. První hodnocení je po čtvrtletní pedagogické radě. Pedagogové předávají třídním učitelům podklady týkající se přístupu jednotlivých žáků k učení a chování z obecného pohledu. Důraz je kladen na schopnost spolupracovat, plnit povinnosti, aktivně se zapojovat do dění v předmětech a ve škole. Žáci dostávají blanket pro své hodnocení. Každý třídní učitel si ho může upravit. Nedílnou součástí je osnova sebehodnocení. Žáci 1.ročníku v prvním čtvrtletí (v listopadu) písemnou formu sebehodnocení nedělají. Rodiče jsou požádáni o zhodnocení domácí přípravy dítěte, využívání volného času a podmínek, které mu rodina doma poskytuje. Třídní učitel vyzve rodiče, aby se zapisovali do volných termínů k setkání všech tří zainteresovaných stran (rodiče, dítě, třídní učitel). Rozpis termínů je vhodné rodičům předložit již na zářijové třídní schůzce.

Žák ke svému hodnocení při setkání využívá portfolio, aby mohl konkrétně ukázat, co zvládá, v čem se hodlá zlepšit. Poté situaci zhodnotí rodiče. Učitel se k chování dítěte a jeho přístupu ke vzdělávání vyjadřuje jako poslední. Někdy bývá přítomna i speciální pedagožka nebo školní psycholožka. Pro tato setkání je nutné vytvořit přátelskou atmosféru a pozitivním přístupem ukázat dítěti, že nám všem, rodičům i pedagogům, jde o jeho vzdělávání a že to není jen fráze. Rodič navíc získává příležitost poděkovat učiteli za jeho snahu a práci před dítětem. Dítě odchází z hodnocení s pocitem, že je součástí vzdělávacího procesu a že hlavně na něm záleží jaké budou výsledky jeho práce.

V případě potřeby je sepsána dohoda- písemný závěr hodnocení, v němž jsou dány úkoly každé ze tří stran. Jedná se o jakýsi závazek, ke kterému se upíší rodiče, žák i učitel. Rodiče zhodnotí situaci doma a sdělí, co jsou schopni v prostředí, v němž se jejich dítě pohybuje, změnit, aby se jeho školní výsledky zlepšily. Pedagog učiní totéž; zaváže se například, že s žákem bude jinak jednat, že vytvoří jiné podmínky při testech, že změní zasedací pořádek. Rovněž žák konkrétně stanoví svůj cíl. Společně se pak dohodnou, co je třeba udělat pro zlepšení výsledků, navrhnou konkrétní kroky. V dubnu, kdy se konají druhá hodnocení, se plnění těchto závazků, které si všechny tři strany daly, kontroluje. V květnu a červnu se dokončují případné změny. V případě, že dítě nesplní očekávání, vytvoří se jiná dohoda, která spíše zpřísňuje podmínky pro dítě (např. větší kontrola, důslednost a důraz na osobní zodpovědnost). Veškeré písemné závěry ukládáme do speciální přílohy v katalogovém listu.

Dodržet časový harmonogram bývá někdy problematické. Doporučujeme vyčlenit na každé hodnocení 15 až 20 minut a 5 minut přestávky. Mnohdy je nutné rodičům připomenout časový úsek vyhrazený k hodnocení. Vhodný počet schůzek v jednom dni je maximálně pět. Problémové děti je dobré zařazovat jako poslední.

Dubnová hodnocení navíc využíváme k rozdáni dotazníků jak rodičům, tak dětem, které slouží jako podklady k vypracování autoevaluační zprávy školy. Díky tomu máme zaručen maximální počet odevzdaných dotazníků.

V případě, že se někdo nemůže účastnit hodnocení, například z důvodu nemoci, provede se hodnocení v náhradním termínu. Pokud se některý ze zákonných zástupců úmyslně vyhýbá spolupráci se školou, je možné svolat (prostřednictvím vedení školy)

výchovnou komisi a rodiče na ni pozvat. Pokud i tato forma pozvání selže, bude rodič upozorněn na to, že škola má povinnost informovat odbor sociální péče, že odmítá se školou spolupracovat a koordinovat výchovu a vzdělávání svého dítěte. Tento postup vždy zabere.³⁴

Věřím, že tato aktivita by se na mnohých školách osvědčila. Na druhou stranu jsem si také jistá tím, že na velké většině škol by se neujala z důvodu, že učitelé by nebyli ochotni takto náročnou aktivitu pořádat, a tím pádem se připravovat o svůj volný čas.

³⁴ Kaiser, Daniel. Spolupráce s rodiči. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 8-10

5. Třídní schůzky

Předchozí kapitole jsem se věnovala činnostem a způsobům, jak komunikovat a spolupracovat s rodiči. Záměrně jsem se nezmínila o třídních schůzkách. Podle mého názoru jsou třídní schůzky stále nejvíce preferovaným způsobem komunikace mezi učitelem a rodičem a z toho důvodu bych jim ráda věnovala samostatnou kapitolu.

Třídní schůzky jsou „tradicí“ v našem školství a neodmyslitelně do našich škol patří. Ale i přes toto všechno jsou velkým „postrachem“ jak pro učitele, tak i pro rodiče. U učitelů se může projevit velká nervozita mluvit před třídou plnou rodičů, kteří se často netváří zrovna přívětivě. A rodiče chodí na třídní schůzky se strachem, jaké stížnosti na svého potomka uslyší. Z toho důvodu by měl být učitel velice empatický, aby tyto rodičovské obavy omezil a i případné problémy podal klidnou a vlídnou formou.

5.1 S čím přichází na třídní schůzky rodič

Rodiče si při vstupu do školy často vybavují své zážitky ze školní docházky a je pravdou, že nemusí být vždy ze skupiny příjemných. Proto se může stát, že rodič na třídní schůzku dorazí značně rozladěn, podrážděn a velice ostražitý, co se bude dít.

Každý rodič má své představy o tom, co od školy a samotného učitele očekává. Pokud se učitel bude snažit tyto představy a očekávání naplnit, povede to ke zlepšení vztahu a dalšímu pozitivnímu vývoji spolupráce a komunikace s rodičem. V případě, že se učitel dejme tomu při prvním setkání nepovede toto uskutečnit, může to vést k tomu, že rodič bude naprosto odrazen pro další komunikaci. Možná i z toho důvodu se na třídních schůzkách objevují převážně rodiče úspěšných žáků.

Rodiče se chtějí na třídních schůzkách dozvědět kompletní informace o svém dítěti, nejen se dozvědět známky, které jejich potomek má zapsané v žákovské knížce. Většinu rodičů zajímá také to, jak se jejich dítě projevuje ve skupině spolužáků, jak se dokáže začlenit do kolektivu atd. I ze strany učitele by mělo být důležité, aby rodiče informoval o případných pravidlech, které mají ve třídě zavedeny a bližší informace o učivu, které se probírá a bude probírat.

5.2 S čím přichází na třídní schůzku učitel

Každý učitel zvládá třídní schůzky jinak. Jsou pedagogové, kterým nedělá problém před třídou rodičů svých žáků vystoupit a suverénně vést třídní schůzku. Najde se ale také velká skupina těch, kteří jsou velice nervózní a dělá jim velký problém před rodiči hovořit. Kde kdo by mohl namítnout, že každý den mluví před třídou svých žáků, tak kde se v nich bere ten stud a nejistota? Toto je ale neobvyklá situace, která řadu učitelů zaskočí a vyvede z míry.

Učitel by si měl před třídní schůzkou uvědomit svá vlastní očekávání a uvědomit si účel, proč se třídní schůzka pořádá. „ Konkrétní účel se přitom může podle potřeb třídy výrazně měnit:

1. chcete se s rodiči seznámit (přebíráte už vytvořenou třídu, či se třída teprve zformovala)
2. chcete jim poskytnout větší množství organizačních informací (před větší akcí, přijímacím řízením, výraznou změnou)
3. chcete řešit rozsáhlý problém postihující třídu, zpřesnit pravidla, ovlivnit v některém ohledu přístup rodiny „³⁵

Velký význam pro úspěch učitele v rámci třídní schůzky jsou jeho schopnosti, jak komunikuje. Učitel by se měl projevovat přiměřeně sebevědomě a být vyrovnaný. Pokud by učitel působil přehnaně dominantně a arogantně, mohlo by to být z toho důvodu, že si není jistý sám sebou. Stejně tak by si měl být pedagog jistý svou vlastní profesionalitou. Je podstatné, aby učitel byl schopen argumentovat, pokud by se ze strany rodičů objevila kritika. V této chvíli učitel čerpá ze svého vzdělání a svých zkušeností. V neposlední řadě je důležité přijít na třídní schůzku vhodně oblečen. Oblečení nemusí být přehnaně slavnostní, ale rodiče by si měli říct, že učitel se na jejich schůzku připravil i po této stránce.

³⁵ Rampouchová, Jaroslava . Třídní schůzky- žádný strach. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce pro učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 5

5.3 Jak vést třídní schůzku

Jak už jsem se zmínila výše, učitel by si v první řadě měl uvědomit, co chce s rodiči „projednat“. Je dobré, aby si učitel ke každému žákovi před setkáním s rodiči, vytvořil tzv. pozitivní šablonu. To znamená, že pedagog si u každého svého žáka všímá toho, v čem je dobrý, v čem mezi ostatními vyniká, a tím začne rozhovor s rodiči. Pokud rodič na začátku vyslechne něco hezkého, bude následný rozhovor schůdnější. Rozhodně není dobré začínat rodičovské sdružení „vylitím kbelíku ledové vody na hlavu“.³⁶

Rodičovská sdružení na našich školách začínají vždy tím, že učitel mluví se všemi rodiči současně. V tomto případě je nutné, aby se učitel vyhnul paušalizaci žáků, rozhodně by neměly převládat negativní informace a v žádném případě by se před celou třídou rodičů neměla číst klasifikace jednotlivých žáků a jejich osobní hodnocení.

5.3.1 Paušalizace

Pokud učitel použije při paušalizaci například tvrzení, že „Děti se vůbec nesnaží.“, musí si uvědomit, jestli tomu opravdu tak je. Jestli je pravda, že žádný žák ve třídě nevyvíjí snahu, aby dosáhl lepších výsledků než ostatních. Rodiče se po těchto nekonkrétních informacích dostávají do situace, kdy nevědí, jak mají reagovat a co od nich učitel očekává. Z toho důvodu by se učitel měl těchto „nic neříkajících“ tvrzení vyvarovat a v osobním rozhovoru s rodiči zvolit konkrétnější formu.

5.3.2 Hromadění negativních informací

Je důležité, aby si každý učitel uvědomil, jak je nepříjemné poslouchat negativní informace. O to horší je, pokud se to úzce týká potomků. Rodiče se snaží je vychovat jak nejlépe dovedou, snaží se, aby se chovali vzorně a neměli větší problémy. Pokud se učitel uchýlí k tomu, že bude většinu času na třídní schůzce na rodiče „chrlít“ kritiku

³⁶ Welchová, Tatiana. Třídní schůzky- vyšší škola komunikace. *Rodina a škola*. Březen 2008, 3, s. 10

jejich dětí, není to zrovna na místě. Může to vést k tomu, že se rodiče uzavřou a odmítnou se školou komunikovat.

5.3.3 Hodnocení a známkování jednotlivců

Klasifikace a prospěch vlastních dětí je pro většinu rodičů velice citlivé téma. Ve třídě se může objevit méně úspěšný žák, který ani třeba za své špatné známky nemůže. Pokud by učitel praktikoval to, že bude předčítat celkovou klasifikaci před všemi rodiči najednou, může to vést k tomu, že rodiče slabších a méně nadaných žáků přestanou třídní schůzky navštěvovat. Není to proto, že by neměli zájem být informováni o výsledcích svého dítěte. Je to z toho důvodu, že je jim značně nepříjemné, pokud všichni ostatní rodiče slyší, že zrovna jejich dítě není tak dobré.

Učitel může tento problém vyřešit tak, že okopírovaný klasifikační arch rozstříhá podle jednotlivých jmen a rozdává je rodičům.

5.3.4 Vhodnější strategie

Během třídních schůzek by se učitel měl vyhnout tomu, aby posuzoval a charakterizoval osoby. Vhodnější formou je, aby se jeho projev zaměřil na popsání situací, které proběhly, za jakých okolností se to odehrálo a jak se dítě a další „účastníci“ v této situaci chovali. Velice důležité je zmínit potřeby, společné cíle a plány do budoucna.

Pokud nastane situace, že si několik rodičů stěžuje na jednoho žáka ve třídě, je nutné to řešit. Učitel se však v žádném případě nesmí nechat postavit do pozice toho, kdo bude taktéž daného žáka kritizovat. Úkolem učitele je to, aby se stal prostředníkem a vedl diskuzi mezi rodiči.

V tomto případě by se mělo postupovat následujícím způsobem:

- „Nechte rodiče stručně zveřejnit, co je tíží (zejména, je-li přítomen rodič daného žáka).

- Poděkujte jim za podnět a dohodněte si samostatnou schůzku s rodičem hříšníka, popřípadě s rodiči problémových dětí.
- Přislibte snahu o řešení vzniklé situace, na příští schůzce uveďte postup a závěr celé kauzy.
- Nenechejte se přinutit k okamžitému rozhodování, uzavření problému ve stresu a s nedostatkem informací.³⁷

I rozestavění třídy- lavic během třídních schůzek se dá pojmout jinak a výhodněji. Právě to, že učitel autoritativně stojí před tabulí a rodiče sedí v lavicích, může vést k tomu, že se u rodičů bude prohlubovat nedůvěra vůči učiteli, protože si rodič nebude připadat stejně postavený jako učitel. Jak už jsem se zmínila výše, je nesmírně důležité, aby vztah učitel-rodič, byl postaven na rovnocenném vztahu a nikdo se necítil méněcenný. Z toho důvodu je nutné, pokud jsou lavice rozestavěny klasicky, aby učitel projevil zájem a snažil se rodičům naslouchat a reagoval na jejich názory a snažil se akceptovat jejich případné návrhy na cokoliv.

Právě aktivní naslouchání a respektování rodiče jako rovnocenného partnera vede k tomu, že rodič ze strany učitele vycítí pocit bezpečí. Rodiny chtějí, aby informace o jejich soukromí byly v bezpečí, a proto je nutné, aby si učitel u rodičů vybudoval pocit důvěry. Je nepřijatelné, aby učitel „vynášel“ často až intimní informace o rodině do širokého okolí. Rodič musí mít pocit, že ho učitel nezradí a veškeré informace, které škole poskytne, zůstanou pouze tam, kde mají být.

Třídní schůzky jsou pro většinu rodičů situací, která nebývá často příjemná. Proto je důležité, aby se učitel snažil uvolnit atmosféru a odstranil tak všudypřítomné napětí. Pokud se dostaví pohoda, následkem bude, že se rozvine diskuse na dané téma a všechny případné problémy se budou řešit snadněji. Z toho důvodu je dobré, pokud učitel občas použije nějaký žert, vybídne rodiče k tomu, aby vyjádřili své myšlenky a návrhy, za každou připomínku ze strany rodičů poděkuje a během celého dialogu nestojí pouze před tabulí, ale prochází celou třídou a snaží se upoutat pozornost každého z rodičů.

³⁷Rampouchová, Jaroslava . Třídní schůzky- žádný strach. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce pro učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 5

Samozřejmě každý zkušený učitel má své vlastní způsoby pro vedení třídních schůzek, aby byly tyto schůzky s rodiči co nejefektivnější pro obě strany. Je totiž velice důležité, aby jak učitel tak i rodič odcházeli ze společných sezení s pocitem, že se vyřešilo, co bylo třeba.

5.4 Individuální rozhovor s rodičem

V průběhu každé třídní schůzky by se učitel měl individuálně setkat s jednotlivými rodiči. Pro mnoho učitelů to znamená velký stres a jsou nervózní z toho, že s rodiči musí komunikovat. Je to ale nutné a pro obě strany velice přínosné. Tímto způsobem se buduje vztah mezi učitelem a rodiči a roste tím i vzájemná důvěra.

„Komunikační mechanismy fungují tak, že můžete buď vést konstruktivní rozhovor, nebo naopak dosáhnout stupňování konfliktu....Zde je několik pravidel, která pomohou navázat a udržovat partnerský a kooperativní vztah mezi učitelem a rodičem:

- Pojmenujte problém a ptejte se rodiče na názor. Respektujte jej. Může se stát, že rodič popsanou situaci jako problém necítí, pak se v dalším dialogu budete mýjet.
- Pokud s problémem přichází rodič, neignorujte jej, ani nezlehčujte.
- Berte v úvahu úhel pohledu druhé strany, jeho výchovné postoje. Neinterpretujte je a nekomentujte.
- Svůj protějšek nepřerušujte, neskákejte mu do řeči. Vyslechněte vše, co vám chce sdělit. Získáte tak mimo jiné čas na rozvážení své reakce a volbu argumentů.
- Nesnažte se mít za každou cenu poslední slovo. Nepoučujte.
- Své myšlenky formulujte věcně. Užíváte-li emotivních výrazů, měly by být pozitivní. Vyvarujte se negativních projevů s výraznější citovou složkou. Rodič (matky jsou na podobné jednání senzitivnější) si takové jednání přeloží jako: Nemá rád/a mé dítě. A dialog se dostává do slepé uličky.
- Nikdy nehodnoťte rodinu a její členy. Držte se konkrétního problému.
- Neobviňujte. Nenapadejte.

- Mluvte pouze za sebe. Uvádějte své postřehy a názory. Vyvarujte se formulací jako například: „Všichni učitelé si na něj stěžují.“ Lehce se to obrátí proti vám.³⁸

Tato pravidla vedení individuálního rozhovoru autorka sepsala na základě praktických zkušeností. Pokud by došlo k porušení těchto pravidel, mezi učitelem a rodičem by to zajisté vedlo ke vzniku konfliktů a značných nedorozumění. Tím pádem by se zhoršila vzájemná spolupráce mezi učitelem a rodiči žáků.

5.5 Nejčastěji řešené problémy na třídních schůzkách

Nejen během třídních schůzek, ale i během konzultací a individuálních návštěv rodičů se nejčastěji řeší dva problémy- klasifikace žáka a problémové chování. Není to založeno pouze na informacích z odborné literatury, ale vyplývá to i z mého prováděného výzkumu. Právě tyto dvě problematiky nejčastěji tvoří problémy a konflikty mezi rodiči a školou.

5.5.1 Klasifikace

Problém s klasifikací vyvstává v době, pokud má rodič dojem, že jeho dítě je hodnoceno nespravedlivě a nebo je podhodnocováno. Stejně tak dochází ke konfliktům, pokud má rodič odlišnou představu, jak přísný by učitel měl být a jaké nároky by zrovna na „naše“ dítě měl vyvíjet. Velice často si rodič vytváří názor na tuto problematiku bez objektivních informací, ve velkém množství případů se to odvíjí od informací, které doma sdělí žák.

V případě, že se rodič ve škole objeví a má tendenci učitele poučovat, je důležité, aby se učitel nenechal vyvést z míry. Učitel je odborník, který má praxi v daném oboru a tudíž on ví, jak správně žáky hodnotit a je v jeho vlastním zájmu, aby byl objektivní a spravedlivý.

³⁸ Rampouchová, Jaroslava . Třídní schůzky- žádný strach. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce pro učitele*. Praha : RAABE, 2000. s. 5

Rodiče se v tomto ohledu velice často snaží, aby učitele tzv. „obměkčili“. Je ale důležité, aby učitel zůstal racionální a nenechal se ovlivnit. Ale i v tomto případě existuje několik pravidel, kterými by se měl učitel řídit. I v tomto případě je nutné, aby rodič neměl pocit, že ho učitel ignoruje a nechce s ním diskutovat o daném problému.

Postup, jak se zachovat při řešení problémů s hodnocením žáka, by mohl vypadat následovně:

- „Vyslechněte vše, co vám rodič chce sdělit. Nesnažte se ihned argumentovat, reagovat na dílčí stížnosti.“
- Pokud se na vás rodič obrátí jako na třídního učitele s nespokojeností s klasifikací jiného učitele, bylo by lepší odkázat jej na konkrétního kolegu. V případě nejistoty lze nabídnout zprostředkování kontaktu. Můžete tak zmírnit třecí plochy mezi zúčastněnými. Nikdy nemluvte za kolegy, nikdy před rodičem nekritizujte jejich práci...
- Až rodič popíše problém, vysvětlete, proč dítě hodnotíte právě tak, jak je hodnotíte.
- Uveďte svá kritéria hodnocení, která by ovšem děti i dospělí měli znát předem. Zpřesněte, co vše zahrnujete do celkové klasifikace, čemu přikládáte největší váhu.
- Pro srovnání můžete uvést výsledky ostatních ze třídy, ale vyvarujte se pokud možno konkrétních jmen a hodnocení jiných žáků.
- Používejte racionální argumenty. Jednejte věcně, stručně, s profesionálním sebevědomím.
- V závěru formulujte, co může dítě nebo rodina udělat pro zlepšení školního prospěchu žáka. Nabídněte, co můžete udělat sami. Aktivita by však měla být vyvážená, rozdělená mezi obě strany.³⁹

³⁹ Rampouchová, Jaroslava . Třídní schůzky- žádný strach. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce pro učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 11

5.5.2 Problematické chování dítěte⁴⁰

Stejně tak jako rozdílný pohled na známkování činností dítěte může i rozdílný náhled na chování dítěte způsobit konflikt mezi školou a rodiči. Je to způsobeno i tím, že rodiče nemusí danou situaci považovat za problém, jelikož mají odlišný náhled na výchovu než škola. Právě rozdíl mezi rodinnými a školními pravidly může být důsledkem rozporů a neshod.

V případě, že se rodič do školy dostaví a má zájem řešit, nebo si alespoň vyslechnout, co se stalo, je nutné mu nejprve popsat celou situaci. Rodič samozřejmě má informace o problému, ale většinou pouze od svého dítěte, a proto tyto informace mohou být značně zkreslené a nepřesné.

Rodič musí být seznámen s tím, jestli se daný problém vyskytl pouze jednou a nebo se u žáka objevuje opakovaně. Je také důležité, aby učitel věděl, jestli se problémy podobného typu vyskytují i doma. Pokud tomu tak je, může s rodiči probrat, jak danou situaci řešili oni a jaký trest dítěti uložili. Je ale nezbytné zjistit, jestli má rodič na tento problém stejný pohled jako učitel (škola). V případě, že by podobné projevy byly v rodině akceptovány nebo i schvalovány, je nutné to vědět. Pokud se rodiče budou pozastavovat nad tím, že právě za to je jejich dítě trestáno, je nutné jim vysvětlit, že ve školním prostředí je to zásadní prohřešek a je nutné to řešit, a v žádném případě nemůže být akceptován.

Ze strany učitele by měl vyvstat návrh na nalezení společného řešení. Rodiče budou mít lepší pocit, pokud budou mít možnost se k problému vyjádřit a budou moci zasáhnout do řešení. Je nutné si ujasnit, jak se bude v této situaci postupovat. V případě, že budou rodiče přizváni k řešení do školy, dítě musí vidět, že se obě strany dohodly a vzájemně došly k řešení, popřípadě kompromisu. Pokud je dítě problémové, měla by komunikace mezi školou a rodinou být intenzivnější do té doby, než nastane zlepšení.

V případě řešení problému je základem, aby rodič i žák viděl, že učitel nechce pouze trestat, ale naopak se snaží poskytnout pomoc. Je ale možné, že často dojde k setkání s rodiči, kteří nebudou chtít se školou spolupracovat, a tudíž veškeré snahy ze strany školy budou zbytečné.

⁴⁰ Rampouchová, Jaroslava . Třídni schůzky- žádný strach. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce pro učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 11

5.6 Netradiční pojetí třídních schůzek

Jak jsem se již zmínila v předchozí kapitole, kontakt s rodiči je velice důležitý. A jelikož v dnešní době se komunikace mezi školou a rodiči odehrává převážně během třídních schůzek, bylo by dobré je nějakým způsobem ozvláštnit a zefektivnit.

Jistou nevýhodou třídních schůzek v klasickém pojetí je jejich formálnost a malý prostor pro individuální rozhovor s jednotlivými rodiči žáků. Na většině škol se v dnešní době přiklání ke kombinaci třídních schůzek a konzultací. Právě konzultace umožňují více prostoru pro individuální rozhovor s rodiči. Je nutné komunikaci a spolupráci s rodiči iniciovat ze strany školy.

V této kapitole se proto chci věnovat tomu, jak ozvláštnit třídní schůzky. Pokud není jiná možnost, než pořádat schůzky v učebně, bylo by dobré, kdyby se alespoň mohl nějakým způsobem přestavět nábytek. Právě tato změna může vést k tomu, že se rodiče snadněji zapojí do diskuze. Třída může být rozestavěna tak, aby k sobě rodiče neseděli zády. Přece jen není na místě s někým diskutovat a být k němu zády, popřípadě se na něho složitě otáčet.

Další věcí je, aby některá místa nebyla jistým způsobem znevýhodněna. Není dobré, aby někdo seděl na židli, která je postavená v koutě a další rodič by měl své místo na vyvýšeném stupínku před tabulí hned vedle učitelského stolu. Toto rozestavení by opět vedlo k nerovnoměrnému postavení mezi účastníky schůzky. V neposlední řadě bychom i přes tyto změny, měli nechat židle tak, aby byly za stoly.

Někdo může namítnout, že pro diskusi je nejlepší posadit rodiče do kruhu. To je sice často praktikováno v rámci školního vyučování atd., ale pokud bychom takto posadili rodiče na třídních schůzkách, mohlo by to vést k tomu, že by znejistěli a svíraly by je nepříjemné pocity. Z tohoto důvodu je tedy nejlepší poskládat několik lavic do tvaru podkovy, oválu atd. a za ně naskládat dostatečný počet židlí.

5.6.1 Odlišné metody a formy třídní schůzky

V předchozí kapitole o klasických třídních schůzkách jsem se dostala k problému formálnosti, časové omezenosti a nedostatečnému individuálnímu kontaktu s rodiči. To všechno může učitel vyřešit tím, že pozmění pojetí třídních schůzek a nějakým způsobem je obmění.

Na pražské základní škole mají sepsaný jakýsi manuál, který radí učitelům, jak vést efektivně třídní schůzky. Výsledkem je, že je zde jak dostatek času na individuální pohovor s každým rodičem, tak i návrhy na alternativní program pro ty, kteří na rozhovor s učitelem zatím čekají.

Zde je zkrácená verze daného manuálu:

- „Bude-li pro vás důležité rozvíjet osobní vztahy s rodiči, omezte frontální působení na minimum. Úvodní krátká část proběhne standardním způsobem. Na ni naváže prostor pro individuální rozhovory. Tato část bude méně formální...Rodičům musí být nabídnut alternativní program, při němž si mohou popovídat i mezi sebou.
Osvědčila se výstava dětských prací, občerstvení, bazar školních výrobků, fotografie a videozáznamy ze života třídy atd....
- Stresu lze předejít dobrým hospodařením s časem. Co jde, připravíte dopředu. Nepředčítejte texty, necitujte tabulky, nesdělujte informace, které můžete v písemné podobě rodičům rozdat. Nachystejte si plakáty, základní údaje pište na tabuli, vyrobte nástěnku atd. Když potřebujete od rodičů zjistit jednoznačné a přehledné informace, nechte je vyplnit kolující arch nebo odpovědní lístky. Ušetřený čas pak využijte pro další program- diskuse, individuální rozhovory atd.
- Odstranění formálnosti třídní schůzky, prohloubení kontaktu s rodiči a případnému zvýšení jejich aktivity vám dopomohou některé metody:
 - diskuse
 - dotazník (zaměřený na hodnocení školy, dítěte, učitele, školní akce atd.)
 - samostatný úkol („ napište, co si myslíte o...“)
 - úkol pro skupinu

- řešení problému (rodič navrhuje řešení popsaného praktického problému, návrhy všech účastníků se porovnávají)
- jednoduchý brainstorming „⁴¹

Výše jsem uvedla, že je možné s rodiči rozvinout diskusi. Často se ale učitelům může stát, že se rodiče odmítnou projevit a diskuse se vůbec „nerozběhne“. Dalším případem může být, že se do diskuse zapojí pouze pár rodičů, popřípadě pouze jeden rodič, který se může vůči ostatním (ať už rodičům, tak i učiteli) chovat povýšeně. Jiná možnost je, pokud se proti sobě postaví dvě skupiny rodičů, které zastávají naprosto opačné názory a začne docházet ke slovnímu napadání. Z těchto důvodů se mnoho učitelů odmítá pouštět do tak složitého úkolu jako je právě ona zmíněná diskuse.

Najde se ale i pár učitelů, kteří se nevzdávají a během třídní schůzky diskusi do programu zařadí. V tomto případě je velice důležitá příprava. Je nutné, aby si pedagog uvědomil co a jak rodičům sděluje. Měl by volit spíše způsob pokládání otázek, protože tím dovede rodiče k zamyšlení. Právě tento způsob povede k zavedení dialogu a následné diskuse.

Učitel by si měl uvědomit, které věci chce rodičům oznámit jak se říká „jako hotovou věc“, a které naopak chce rozvést k diskusi a od rodičů bude vyžadovat vyjádření k danému problému. Rodiče musí z učitele cítit, že je respektuje, respektuje jejich návrhy a názory. Je velmi důležité, aby celá třída byla zahalena v atmosféře porozumění a vzájemné tolerance.

Pokud už se učiteli povede rozvinout diskuse mezi rodiči, je důležité, aby každý dostal prostor k vyjádření svého stanoviska. A není pouze na učiteli, aby reagoval. Je naprosto žádoucí, aby učitel vyzval k reakci na daný argument ostatní, co si o tom myslí a jestli mají i oni stejný nebo podobný názor. Až potom by se měl vyjádřit učitel.

Pro obě strany je dobré, pokud učitel bude schopen průběh diskuse a jednotlivé návrhy a myšlenky zaznamenávat na viditelné místo (například flipchart). Je to z toho důvodu, aby se k tomu dalo posléze vrátit a případně s tím i v budoucnu pracovat.⁴²

⁴¹Rampouchová, Jaroslava. Třídní schůzky netradičně. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce pro učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 6-7

⁴²Tamtéž s. 6-7

5.6.2 Účast dětí na třídních schůzkách

Toto bych nazvala až kontroverzním tématem mezi učiteli. V našem školství jsou dva nesmiřitelné tábory učitelů a každý z nich má svůj vyhraněný názor na tuto „problematiku“. Z mého pozorování bych usoudila, že učitelé starší generace jsou zásadně proti přítomnosti žáků na třídních schůzkách. Naopak pedagogové mladší, s modernějším náhledem na školství si dovedou představit, že se jejich žáci budou podílet na průběhu schůzek.⁴³

Je důležité, aby učitel vždy správně odhadl, jestli je to dobré rozhodnutí žáky na třídní schůzky přizvat. Na druhou stranu úkolem dětí nebude sedět mezi rodiči a poslouchat informace o jejich třídě. Například žáci 1.ročníku mohou předvést své nové znalosti-čtení, psaní, počítání. Rodiče na třídních schůzkách v 5. třídě mohou zhlédnout program, který secvičili jejich potomci a žáci 9. ročníků se mohou postarat o již zmíněný alternativní program, kdy rodiče čekají na individuální rozhovor s učitelem.

„Žákům ale můžete nabídnout mnohem větší podíl na průběhu třídní schůzky. Mohou se zapojit do rozhodování. Například pomoci při formulaci pravidel pro kontakt mezi rodinou a školou (omlouvání absencí, doplňování zameškaného učiva, přehled o průběžné klasifikaci atd.). Mohou participovat na plánování a realizaci některých aktivit (zejména mimovýukových). To ovšem předpokládá vytvoření otevřené, vstřícné a spolupracující atmosféry ve třídě samotné. Je-li to funkční, přizvěte děti k řešení konkrétního problému (konflikt, výchovné potíže atd.).“⁴⁴

Je ale velice důležité uvážit veškerá rizika, která s tím mohou být spojena. Proto i z toho důvodu se někteří učitelé rozhodnou žáky přizvat pouze na část třídních schůzek nebo jen na některá setkání. Tím se učitel vyhne tomu, aby takový způsob zapojování žáků nebyl samoučelný.

Důležité je zmínit, že toto rozhodnutí stojí na samotném učiteli. Rozhodně není na místě se do této činnosti nechat někým nutit. Je podstatné, aby sám učitel věřil tomu, že

⁴³ Ti, kteří prosazují účast dětí na třídních schůzkách v tom vidí možnost zvýšení zodpovědnosti žáků a také se odstraňuje známé „o nás bez nás“. Na druhé straně ti, jež tvrdí, že žáci nemají na třídních schůzkách co dělat, toto tvrzení podkládají tím, že by se narušil vžitý systém vztahu vychovávající-vychovávaný a také by to bylo organizačně náročnější.

⁴⁴Rampouchová, Jaroslava. Třídní schůzky netradičně. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce pro učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 9

je to opodstatněné a pro celou třídu prospěšné. Pokud bude přesvědčen o opaku, třídní schůzky povede klasickým způsobem, bez účasti dětí.

5.6.3 Třídní schůzky pořádané mimo učebnu

Třídní schůzky nemusí být pořádány pouze v kmenové třídě s pečlivě uspořádanými lavicemi ve třech řadách. Je možné využít i jiné prostory školy. Rodiče se mohou sejít v knihovně, studovně, v místnosti, kde má zázemí školní klub, popřípadě ve školní družině nebo školní jídelně. Samozřejmě toto všechno se odvíjí od možností jednotlivých škol a jejich prostorových možností. Tento odlišný způsob vede hlavně k tomu, že třídní schůzky nebudou pojímány tak formálně, jak na to je většina rodičů a také učitelů zvyklá.

Z toho ale také jasně vyplývá, že není možné, aby se všichni učitelé rozhodli, že pojmu třídní schůzky netradičně. Je důležitá případná dohoda mezi učiteli, protože na většině škol je velký problém už jen to, zajistit klidné místo pro individuální rozhovor učitele s rodičem.⁴⁵

Nemusí se ale volit pouze prostory v areálu školy. Učitel může rodiče sezvat na sportovní hřiště, do dětské herny, popřípadě kavárny. Je jasné, že to nebude považováno za klasickou třídní schůzku a na sportovišti se zajisté nebudou řešit výchovné problémy žáků. Tato odlišná setkání jsou vždy podmíněna účelem a obsahem samotného setkání.⁴⁶

Celkový přístup učitele k rodičům je postaven na jeho osobním přesvědčení o nutnosti kvalitní spolupráce a komunikace s rodinami žáků.

⁴⁵ Velké množství škol to praktikuje tím způsobem, že po formálním společném začátku třídních schůzek se rodiče odeberou na chodbu, kde musí čekat, až se na ně dostane řada a mohou se vrátit do třídy, kde s učitelem povedou právě zmíněný individuální rozhovor. Většinu rodičů toto čekání na chladných a tmavých chodbách odradí do další třídní schůzky.

⁴⁶Rampouchová, Jaroslava. Třídní schůzky netradičně. In Beran, Vít, Kasíková, Hana. *RAAdce pro učitele*. Praha : RAABE, 2005. s. 10

6. Jiné aktivity a způsoby komunikace pro zapojení rodičů

Každá škola chce udržovat co nejlepší vztahy s rodiči svých žáků. Z toho důvodu se většina škol snaží vytvářet velké množství způsobů pro vzájemnou komunikaci a spolupráci. Je jasné, že není možné, aby od rodičů stále něco požadovala a ze strany školy nepřicházely žádné nabídky. Proto se v dnešní době ve velké míře rozšiřuje nabídka různých aktivit, které budou jistým způsobem pro rodiče atraktivní.

6.1 Prezentační akce školy

Tento druh akcí je určen jak pro rodiče, tak i pro veřejnost. Jsou to například vánoční koncerty, které se konají v areálu školy, školní ples a podobně. Stejně tak to mohou být ale i různé žákovské soutěže, například ve zpěvu nebo recitační soutěž. V tomto případě mohou být rodiče a ostatní občané zapojeni. Je možné, aby zastávali funkci odborných porotců.

V případě přípravy plesu se rodiče většinou zapojují jako sponzoři. Škola vyzve rodiče, jestli by mohli přispět nějakou cenou do tomboly. Stejně tak mohou být požádáni o pomoc při pořádání plesu samotného. Mohou vydávat tombolu, prodávat lístky do tomboly atd. To všechno přispěje k celkově lepší komunikaci mezi školou a rodiči.

Je jasné, že se najdou i rodiče, kteří se odmítnou účastnit plesových příprav z různých důvodů. Ať už je to nedostatek času, a nebo pouhá nechuť se školou takto úzce spolupracovat. Ale i pouhá návštěva plesu, tím, že si zakoupí vstupenku, přispějí do školního fondu a jejich děti za to pojedou například na zeměpisnou exkurzi, je jistá forma komunikace a spolupráce se školou vlastních potomků.

6.2 Den otevřených dveří

Školy Den otevřených dveří využívají k ukázkám svého „dokonalého“ fungování. Vše je vyzdobené, skvěle funguje a rodiče i ostatní lidé se mohou podívat, v jakých podmínkách probíhá výuka naší mladé generace.

Většina škol Dny otevřených dveří pořádá v rámci nějakého výročí nebo pravidelně každý rok, aby bylo vidět, jaké změny se během předešlého roku udály. Některé školy mají Den otevřených dveří pravidelně každý týden, aby se mohli případní zájemci přijít podívat na fungování dané školy a její běžnou výuku.

I v rámci Dne otevřených dveří mohou být zainteresováni sami rodiče. Mohou být opět požádáni o pomoc při přípravách co se týče občerstvení a například výzdoby školy (tvorba nástěnek atd.).

6.3 Informační schůzka pro rodiče budoucích prvňáčků

Tato třídní schůzka je velice důležitá z toho důvodu, že už před nástupem dítěte na základní školu se začne formovat vztah mezi učitelem a rodičem. Tyto schůzky se pořádají většinou před koncem školního roku a samozřejmě je vede budoucí třídní učitel první třídy. V některých školách jsou ještě přítomny osoby z vedení školy a případně i vychovatelky z družiny.

Informace, kterých se zde rodičům dostane, se týkají hlavně organizace školy, jak funguje, co jim jako rodičům žáků může nabídnout a co se naopak od nich (rodičů) očekává. Také dostanou seznam věcí, které je nutné pro žáky do první třídy pořídit. Je to z důvodu, aby se utřídily pomůcky a domluvila se případná alternativní forma, pokud by některý z rodičů nechtěl danou věc dítěti pořídit. Rodič se seznámí s prostředím školy a celkově s fungováním této instituce.

Stejně tak jsou tyto schůzky přínosem pro školu, jelikož získají potřebné informace o budoucím žákovi a částečně i o celé jeho rodině.

Na Základní škole Mendelova v Karviné mají pro rodiče a také pro učitele vytvořenou jakousi dohodu o vzájemné spolupráci. Tuto dohodu na úvodní schůzce učitelé s rodiči

postupně vytvářejí a diskutují o tom. Je důležité, aby požadavky v této „smlouvě“ vyhovovaly oběma stranám. Ukázka dohody mezi rodinou a školou:

„Závazky učitelů

Slibujeme, že budeme:

- Přistupovat ke každému dítěti i jeho rodině individuálně.
- Pravidelně posílat zprávy, informační dopisy.
- Pořádat informativní rodičovská setkání.
- Zachovávat pravidla důvěrnosti vůči vaší rodině.
- Poskytovat vašemu dítěti pozitivní atmosféru.
- Poskytovat vašemu dítěti činnosti přiměřené jeho schopnostem.
- Pravidelně informovat vaši rodinu o pokrocích a úspěších dítěte.
- Okamžitě informovat vaši rodinu o případných úrazech či onemocněních dítěte.
- Přípravovat situace, v nichž bychom vám dali příležitost účastnit se práce ve třídě.
- Dělat všechno proto, abyste se cítili v naší škole vítáni.

Závazky rodičů

Slibuji/ slibujeme, že budu / budeme:

- Své dítě v dohodnutém čase ze školy vyzvedávat.
- Trávit určitý čas ve třídě, bude-li to možné.
- Oblékat své dítě přiměřeně počasí a situaci.
- Informovat učitele o obavách spojených s naším dítětem.
- Poskytovat důležité informace o zdravotním stavu našeho dítěte.
- Číst všechny informace zaslané domů.
- Číst informace umístěné na „rodičovské nástěnce“.
- Spolupracovat se školou formou, kterou si zvolíme.
- Vyjadřovat své návrhy vztahující se k chodu školy.⁴⁷

⁴⁷Portál [online]. 2005 [cit. 2011-03-16]. Spolupráce školy s rodinou. Dostupné z WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=2493>>.

6.4 Sponzoring a brigády

Vedení školy, ale i třídní učitelé mohou rodiče žádat o pomoc. Ať už je to právě kvůli sponzoringu, tak kvůli jisté výpomoci. V rámci sponzoringu se nemusí jednat pouze o finanční pomoc a dary pro školu, ale například, jak už jsem uvedla výše, rodiče mohou přispět darem do tomboly na ples, mohou poskytnout pomoc s tvorbou, respektive tiskem informačních letáčků nebo pozvánek na různé školou pořádané akce.

Pokud se rodiče postarají o občerstvení na akce typu třídní schůzka, slavnostní vyřazení žáků devátých ročníků a tak podobně, je to také jistý způsob sponzoringu.

Co se týče brigád, některé školy žádají rodiče o pomoc při úklidu školní zahrady, tzv. malotřídky rodiče často žádají o pomoc při úklidu školy. Ať už je to vyklízení půdy, nebo například mytí oken. Ale rodiče mohou být požádáni o pomoc také při organizaci různých akcí. Mohou to být akce sportovní, doprovod na exkurzi nebo školní výlet atd.

Všechny školy jsou za jakoukoliv pomoc ze strany rodičů velice vděčné. Nejen z důvodů finančních, ale i proto, že si velice dobře uvědomují, jak je důležité úzce spolupracovat s rodiči, a prohlubovat tak vzájemný vztah a budovat vzájemnou důvěru.

6.5 Rodičovská setkání v rámci programu „Přípravení pro život“

Na některých základních školách se buduje projekt „Přípravení pro život“. Tento program je samozřejmě prvotně zaměřen na dospívající mládež, avšak školy se snaží zapojit i rodiče. Je to z důvodu, že přítomnost rodičů má většinou pozitivní vliv na děti. Žáci mají lepší prospěch, zlepšují se i celková atmosféra ve škole a má to pozitivní dopad na chování žáků samotných. Přítomní rodiče podporují cíle školy a kladně působí na rodiče ostatní, kteří ještě v programu zapojeni nejsou.

Angažovaní rodiče pomáhají svým dětem s úkoly, které jsou pojaty tak, že vyžadují pomoc ze strany rodičů. Existuje i sešit, „ Léta plná překvapení“, který je určený pro rodiče, je v souladu s kurikulem a pomáhá rodičům připravit se na změny a výzvy, které s sebou přináší dospívání.

Cílem celého programu Přípravení pro život je vytvoření takového prostředí, ve kterém je jinakost (např. příslušnost žáka k jiné národnosti než je majorita ve škole, zdravotní postižení a podobně) přijímaná jako nedílná součást multikulturního prostředí.⁴⁸

V publikaci, která se zabývá přímo setkáními v rámci tohoto projektu, jsou popsána setkání, která se snaží rodiče zapojit do netradičních činností a hlavně aktivnější formou. Z informací, které jsem psala výše, o pasivitě českých rodičů, je obava z pasivity a nezájmu ze strany rodičů oprávněná. Je jasné, že vše nepůjde hladce od samého začátku. Je ale důležité vytrvat a postupně se snažit rodiče „vlákat“ do tohoto projektu. Pro děti je to velmi důležité.

6.5.1 Přehled rodičovských setkání v tomto projektu

„Cíle rodičovských setkání jsou dva základní- pomoci rodičům seznámit se s dovednostmi a pojmy, které se jejich děti učí v rámci programu Přípravení pro život, a tyto schopnosti a znalost pojmů posilovat; dát rodičům dospívajících příležitost setkávat se a diskutovat o společných problémech.

Rodičovská setkání se věnují čtyřem hlavním tématům programu „ Přípravení pro život“:

Rodičovské setkání 1: Jak pomoci dospívajícím budovat sebedůvěru.

Rodičovské setkání 2: Jak zlepšovat komunikativní dovednosti.

Rodičovské setkání 3: Jak řešit rodinné konflikty s láskou a za použití jasných pravidel a stanovení hranic.

Rodičovské setkání 4: Jak společně hovořit o drogové prevenci.⁴⁹

Podle odborné publikace není přímo nutné rodičům nabízet všechna setkání. Také není nutné zvát pouze rodiče, jejichž děti se tohoto programu účastní. Je možné pozvat

⁴⁸Lednická, Iva. *Průvodce rodičovskými setkáními*. Havlíčkův Brod : Tobiáš, 2004. ISBN 80-7311-043-7

⁴⁹Tamtéž s.5

jakékoliv rodiče dospívajících dětí, kteří se chtějí něco dozvědět a své poznatky naopak sdělit ostatním.

Vždy je důležité, aby každé setkání začínalo seznamovací aktivitou. Je celkem jisté, že na každé setkání se dostaví noví lidé, a proto je nutné, abychom se s nimi nejprve seznámili. „ Po seznámení se prezentují nové pojmy a dovednosti. Účastníci o tématu nejprve diskutují a teprve poté procvičují nové pojmy a dovednosti v rámci daných aktivit. Nakonec se skupina zaměřuje na to, jak aplikovat nové dovednosti na každodenní situace.“⁵⁰

Je dobré, pokud se učitel rozhodne pustit do těchto setkání, aby nejprve rodiče se svým záměrem seznámil například na třídní schůzce. Rodiče musí vědět, o co se v tomto programu jedná, k čemu je to dobré a samozřejmě učitel by měl zodpovědět jejich doplňující otázky. Měl by být schopen argumentovat, proč se rozhodl tímto způsobem zlepšit kvalitu spolupráce školy s rodiči a jak to pomůže jim rodičům ve vztahu ke svým dětem. Další věc, která by se měla sdělit právě na této třídní schůzce je datum prvního setkání.

6.5.2 Plánování setkání

Je zřejmé, že rodiče nejsou v našich podmínkách a na takováto setkání zvyklí. Proto je nutné setkání plánovat tak, aby probíhala v co možná nejideálnějším čase a na dobrém místě. Samozřejmě, že se vždy najdou rodiče, kterým se to nebude hodit, ale jde o to, jestli to není pouze zástěrka, proč na setkání nepřijít. Důvodů, proč se rodiče nechtějí zúčastnit, může být mnoho, proto velice záleží na učiteli, jak jim vysvětlí důležitost těchto setkání.

Právě v rámci třídní schůzky, kdy budou rodiče informováni o tomto záměru, by se měli vyjádřit, který den v týdnu a zhruba hodina, by jim vyhovovala nejvíce. Je možné, aby učitel navrhl každé setkání pořádat dvakrát v odlišném čase a dni, aby se mohlo účastnit co možná nejvíce rodičů.

⁵⁰ Lednická, Iva. *Průvodce rodičovskými setkáními*. Havlíčkův Brod : Tobiáš, 2004. s 5. ISBN 80-7311-043-7

Je také velice důležité, kde se bude setkání konat. Jde o to, aby prostor nebyl příliš formální. Z tohoto důvodu se nedoporučuje pořádat sezení ve škole. Pokud už není zbylí, je dobré vybrat například místnost školního klubu a tak podobně. Není zrovna vhodné usadit rodiče do lavic.

Autorka příručky „ Průvodce rodičovskými setkáními“ navrhuje i možnost jistého „hlídání“ dětí. Je možné, aby žáci byli pod dohledem vychovatelky, měli k dispozici občerstvení, hry nebo časopisy.

Pokud se nemohou setkání účastnit sami rodiče, je možné za sebe poslat „ náhradu“. Měla by to být osoba blízká jak rodině, tak hlavně dětem, kterých se to týká nejvíce. Může to být starší sourozenec, rodinný přítel a tak podobně.

Další zásadou je včasné informování rodičů o konání setkání. Je dobré poslat přihlášku nejdéle dva týdny předem.

Tento způsob komunikace mezi učitelem a rodiči je velice intenzivní způsob, jak spolu tyto dvě strany spolupracují. Další výhodou těchto akcí je, že v dnešní uspěchané době se sejdou rodiče, kteří mají se svými dětmi větší či menší problém, a mohou se snažit společně dojít k nějakému řešení. I když je to neobvyklý, a řekla bych i skromně rozšířený způsob zapojování rodičů, z mého pohledu je to velice efektivní a pomáhá to jak ke zlepšení vztahu mezi školou a rodiči, tak samozřejmě mezi rodiči a jejich vlastními dětmi.

6.6 Elektronická žákovská knížka a další on-line informace

V dnešní moderní době má téměř každý rodič přístup k internetu, velká převaha škol má své webové stránky a i tímto způsobem komunikuje s rodiči. Pro mnoho rodičů je práce s Internetem naprosto běžná, ale musíme myslet i na to, že stále se mezi námi najdou lidé, kteří jsou tzv. počítačově negramotní.

Dnes množství škol využívá projekt ŠKOLA ONLINE. Tento projekt se skládá ze tří základních částí.

- **PORTÁL**- v této části je umožněn přístup ke komplexním informacím, které se týkají školství a jsou dostupné pro veřejnost. „Zdrojů těchto informací je na českém internetu velké množství a portál si neklade za cíl nic jiného, než je přehledně uspořádat, organizovat a nabídnout je všem tak, aby v nich dokázali rychle najít vše, co právě potřebují....Portál pro každou roli osoby (ředitel, rodič) nabízí samostatné menu a rozcestník s informacemi a odkazy, které se prioritně váží k dané roli.“⁵¹ U každého článku je možné rozvést diskuzi, a tudíž i od ostatních se dá získat mnoho užitečných informací.
- **KATEDRA**- v tomto oddělení jsou vnitřní informace školy a přístup k nim je povolen pouze učitelům a ředitelům. Učitelé sem mohou zaznamenávat známky, docházku žáků, vytvářet různé formuláře, které se mohou použít i později atd. Celkově se zde zaevidují kompletní data všech žáků a tím pádem je mají k dispozici všichni učitelé. I díky tomuto systému má ředitel školy možnost své kolegy lépe kontrolovat například jestli konečné hodnocení žáků opravdu odpovídá žákovským výsledkům během celého roku.
- **ŽÁKOVSKÁ**- přístup do této části mají samotní žáci a jejich rodiče. V této sekci jsou evidována data, která jsou učiteli zadávána do „KATEDRY“ a zde jsou předávána rodičům a žákům. Je jasné, že každému se dostanou pouze jeho data (docházka, prospěch, rozvrh hodin atd.). „Vedle toho ale umožňuje i nepřímou komunikaci prostřednictvím emailů či sms zpráv, které jsou automaticky ze „žakovské“ generovány a reagují na určité události. Tak se může nechat rodič i student informovat například o tom, že dostal z matematiky horší známku než trojku, nebo že jeho celkový prospěch klesl pod známku dva.“⁵²

Praktiky na školách používající tento projekt jsou různé. Někde mají učitelé povinnost zapsat data do počítače jednou za týden, jindy pouze jednou za měsíc. To je samozřejmě pro některé rodiče dost málo a stěžují si na nedostatečnou informovanost. Jiné školy s elektronickou žákovskou vedou i klasické žákovské knížky a to z důvodu, který jsem zmínila výše, že ne všichni rodiče jsou schopni s Internetem pracovat, a tudíž by byl pro ně problém mít školní úspěchy svých dětí pod kontrolou. Z průzkumů vyplývá, že

⁵¹Valenta, Jan. *Gynome.nmnm.cz* [online]. 2008 [cit. 2011-03-21]. Škola online-Způsob komunikace školy a rodičů přes Internet.

Dostupné z [www: <http://gynome.nmnm.cz/konference/files/2004/CCA.pdf>](http://gynome.nmnm.cz/konference/files/2004/CCA.pdf).

⁵² Tamtéž

elektronickou žákovskou využívají rodiče žáků hlavně na druhém stupni a středních školách.

Celkově je ale jasné, že postupem času se k elektronické podobě žákovských knížek a dalších informací uchýlí většina škol. I když někteří odborníci tvrdí, že tyto změny se budou týkat hlavně víceletých gymnázií a středních škol, kde je více rodičů s vyšším vzděláním, a tudíž i práce s Internetem je pro ně běžnější záležitostí.⁵³

Podle mého názoru bude problémem s tím, že na našich školách stále učí velké množství učitelů starší generace. Ti nemají k moderním metodám až tak vřelý vztah a tudíž se budou s těmito změnami velice těžko vyrovnávat a nebudou chtít upustit od klasických papírových výkazů, žákovských knížek atd.

Obecně lze ale říci, že právě tato modernizace ve školství by se mohla pozitivně podepsat na zlepšení komunikace mezi školou a rodinami. Tímto způsobem se dosavadní komunikace doplní a i ti nejnáročnější rodiče mohou být spokojeni s informacemi, ke kterým se dostanou kdykoliv a kdekoliv.

⁵³ Kramulová, Daniela . Elektronická žákovská zatím s rozpaky. *Rodina a škola*. červen 2007, č.6, s. 16-17

7. Charakteristika vybraných škol

Do mého dotazníkového výzkumu, který se týká právě komunikace, jsem zahrнула učitele a rodiče ze dvou základních škol. Tyto školy se od sebe liší tím, že solnická škola je školou úplnou s devíti ročníky, kdežto škola kvasinská je takzvaná málotřídka, kterou žáci navštěvují pouze od první do páté třídy.

7.1 Základní škola Solnice⁵⁴

Solnická základní škola je školou úplnou s 1. až 9. ročníkem. Součástí školy je školní družina a školní jídelna. Kapacita této školy je 360 žáků, v dnešní době jich školu navštěvuje 250 ve 13 třídách. Je běžnou základní školou bez speciálního zaměření.

Na základě Rámcově vzdělávacího programu si zdejší škola zpracovala svůj vlastní školní vzdělávací program s názvem *Moje škola*. V roce 2010- 2011 se podle tohoto programu učí žáci 1.-4. ročníku a žáci 6.-9. ročníku.

Na této škole probíhá integrace žáků se specifickými poruchami učení a je jim poskytována reedukační péče. Škola je pro místní žáky, ale je také spádovou školou, do které chodí žáci z okolních neúplných škol. Příjezdy a odjezdy školních autobusů jsou přizpůsobeny školnímu vyučování a zastávky na obě strany jsou blízko školy. Pokud dojíždějící žáci musí čekat na spoj, je jim umožněno čekat ve školním klubu. Nevýhodou školy je to, že je umístěna přímo u hlavní silnice, ale bezpečnost žáků zajišťují semaforey přímo před školou a každé ráno taktéž policejní hlídka.

Areál solnické školy je tvořen historickou budovou a také přístavbou, ve které se nachází odborné učebny. Zrekonstruovaná budova je propojena spojovacím průchodem s budovou novou, ve které je tělocvična, školní kuchyně s jídelnou, družina, ale také žákovská kuchyňka a dílny (keramická dílna, učebna šití) a posilovna. Ve staré budově jsou tři podlaží. V suterénu jsou žákovské šatny, v přízemí jsou třídy 1. stupně, jazyková laboratoř a také učebna informatiky. V prvním poschodí najdeme třídy stupně

⁵⁴ZŠ *Solnice.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-03-25]. Dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.zssolnice.cz/index.php?str=6&tp=1>>.

druhého a další odborné učebny (chemie, přírodopis, zeměpis) a také ředitelnu a sborovnu.

Pro vytváření příjemného prostředí školy slouží i školní dvůr. Žáci ho mohou v případě hezkého počasí využívat o přestávkách, ale i v rámci výuky. Celý areál školy je bezbariérový, tudíž je možné integrovat žáky s tělesným postižením. V areálu školy je i víceúčelové hřiště s umělým povrchem.

Pedagogický sbor této základní školy je smíšený a věkově pestrý. Kolektiv tvoří jak mladí učitelé (muži i ženy), tak učitelé středního věku a také učitelé s dlouholetou praxí. Do školy pravidelně dochází i učitelky v důchodu, které zajišťují dozor ve školním klubu. Jak už jsem se zmiňovala výše, integrovaným žákům je zajišťována reedukační péče, o kterou se starají kvalifikované učitelky. Je zde kladen velký důraz na další vzdělávání pedagogů a to zejména co se týče pedagogiky a psychologie, stejně tak jako didaktiky jednotlivých předmětů a také zlepšování jazykových dovedností.

Solnická škola je velice činná co se týče projektů a dalších akcí. Žáci se už několik let účastní mezinárodního ekologického projektu Globe, který zajišťuje spolek Tereza. Tento projekt se týká meteorologie, hydrologie atd., žáci musí měřit a zapisovat údaje a ty se pak odesílají do databáze v USA.

Každý rok, respektive v zimě se pořádá tradiční „Sáňkování a pekáčování aneb řádění na sněhu“. Tato akce je pod záštitou solnického klubu Unesco, solnickou školou a také Ústavem sociální péče Kvasiny. Hlavním úkolem této akce je, aby se žáci dostali do styku s lidmi mentálně postiženými a byli schopni s nimi komunikovat a kooperovat v rámci různých disciplín. Tato akce se pořádá buď v Deštném v Orlických horách, a nebo v případě, že je dostatek sněhu, lze využít i solnický sportovní areál.

Škola navazuje i mezinárodní kontakty. Od roku 1999 spolupracuje s polskou školou z Polanica Zdroj.

Pokud se zaměřím na komunikaci školy s rodiči, můžu konstatovat následující. Rodiče dostávají pravidelné informace o prospěchu svých žáků skrze zápisy v žákovských knížkách. Dále jsou dvakrát ročně pořádány třídní schůzky a stejně tak dvakrát ročně konzultační dny. Samozřejmě je možná i individuální návštěva nebo telefonický hovor. Rodičům se do rukou dostávají i informační letáky, které škola

vydává. Dále mohou potřebné informace hledat na webových stránkách, které jsou pravidelně aktualizovány. Při škole působí i sdružení SRPŠ (Sdružení rodičů a přátel školy)- z každé třídy je zvolen jeden zástupce rodičů, který je vedením školy informován o činnostech a aktuálních problémech atd. Na základě zákona byla zřízena i Školská rada, ve které je jeden pedagogický pracovník, jeden rodič a zástupce za zřizovatele školy (město Solnice).

7.2 Základní škola Kvasiny⁵⁵

Základní škola v Kvasinách je malotřídní škola, ve které jsou žáci od 1. do 5. ročníku ve čtyřech třídách. V současné době navštěvuje tuto školu 44 žáků. Škola má však kapacitu až 70 míst. Stejně tak jako v Solnici, i zde v Kvasinách je zřizovatelem obec.

Žákům je samozřejmě nabízeno plnohodnotné vzdělávání a další rozvoj jejich osobnosti v rámci různých zájmových kroužků. Co bych považovala za velkou výhodu této malotřídní školy je to, že ve třídách je malý počet žáků, a tudíž se učitelé mohou dětem dostatečně věnovat. Žáci se mohou během vyučování projevit více než na velkých školách, kde jsou třídy s mnoha žáky. Protože jsou žáci různých ročníků v jedné třídě, rozvíjí se jejich samostatnost, a to je velice důležité pro jejich budoucí život.

Stejně tak jako v solnické škole, i zde jsou integrováni žáci s vývojovými poruchami učení. Protože je zde menší kolektiv dětí, tyto poruchy jsou snáze odhalitelné a učitelé s těmito žáky mohou pracovat lépe, než ve velké třídě. I zde jsou vedeny hodiny reedukace aprobovanými pedagogy. Kvasinská škola spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou, která vyšetřuje poruchy žáků. Na této škole je možné, aby se rodiče rozhodli, jestli jejich dítě, které má specifickou poruchu učení, bude hodnoceno slovně a nebo klasicky známkami. Momentálně je na této škole jeden žák s individuálním vzdělávacím plánem.

Menší škola a méně dětí ve třídě je dobrý předpoklad pro příjemné klima ve škole. Žáci jsou v dostatečném kontaktu s učitelem a všichni se znají navzájem. Nejen, že žáci

⁵⁵ ZŠ *Kvasiny.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-03-25]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.zs-kvasiny.cz/>>.

znají všechny své spolužáky z celé školy, ale znají také všechny zaměstnance školy. Na tomto základě funguje samozřejmě i lepší komunikace mezi školou a rodiči. Z mého pohledu je velkým přínosem, že se žáci mohou učit jeden od druhého. Pokud jsou v jedné třídě žáci mladší a starší, učí se spolu jednat a navzájem tolerovat své názory. To velice utužuje vztahy mezi žáky a jejich přátelství jsou většinou velice pevná a dlouhodobá.

Škola se nachází v klidném prostředí, v malé budově, kde žáci nejsou ohroženi negativními vlivy jako jsou návykové látky, šikana atd. Samozřejmě i sem dopadá vliv společnosti a jejich kamarádů, kteří se s těmito problémy mohou dostat do styku, ale není to tak velký problém, jako na školách s mnohem větším počtem žáků.

Pedagogický sbor se skládá ze 6 členů. Je zde pouze jeden muž, který zastává funkci ředitele. Kolektiv učitelů je relativně mladý a žáky, z mého pohledu, velice oblíbený.

Škola je, jak už jsem se zmínila výše, umístěna v poklidné části obce Kvasiny. Je umístěna ve dvou objektech. V první budově jsou čtyři třídy s moderním nábytkem a výškově nastavitelnými lavicemi a samozřejmě také židlemi. Ve škole najdeme i třídu vybavenou počítači a dataprojektorem a také jednu interaktivní tabuli. Dále zde je speciální učebna na hudební výchovu. Ve druhém objektu je školní družina, jídelna a tělocvična. Za školou mají žáci hřiště s antukovou běžeckou dráhou. Několikrát ročně se na tomto zázemí konají sportovní akce, které pomáhají organizovat rodiče žáků.

Každý rok se na této škole opakují akce typu plaveckého výcviku v krytém bazénu, přespolní běh (letos byl již 10. ročník), den otevřených dveří pro rodiče a širokou veřejnost, Čertovská škola, vánoční jarmark a besídka, školní ples pro rodiče a mnoho dalšího. Také je možnost, aby se žáci přihlásili do zájmových kroužků. V tomto roce je jim nabídnuta možnost chodit na aerobik, atletický kroužek, náboženství, počítače a sportovní hry. Tyto kroužky jsou zdarma. Pokud by žáci chtěli chodit na anglickou konverzaci, musí si tento kroužek zaplatit.

8. Výzkumná metoda

Pro moji práci jsem jako výzkumnou metodu použila dotazník. Jelikož mým cílem bylo zjistit, jak se na daných základních školách pohlíží na problém komunikace, bylo nutné, abych znala názory od obou stran- rodičů i učitelů.

Dotazník pro rodiče obsahuje dvanáct otázek. Otázky byly převážně uzavřené a to z důvodu, aby rodičům nezabralo jejich vyplnění velké množství času. Z vlastní zkušenosti vím, že velké množství otevřených otázek dotazovaného od vyplňování odradí.

„Učitelský dotazník“ má otázek pouze jedenáct, ale vesměs jsem se snažila zjistit odpovědi na stejné nebo velice podobné otázky. Stejně tak i zde převažují otázky uzavřené. Na druhou stranu v obou dotaznících je pár otázek, které jsou otevřené. Zařadila jsem je z toho důvodu, abych jak rodičům, tak učitelům „nepodsouvala“ pouze možnosti, ze kterých by si museli vybrat.

Jak už jsem se zmiňovala v předchozí kapitole, výzkum jsem prováděla na dvou základních školách. Základní škola v Kvasínách je školou malou, a tudíž bylo možné zajistit odpovědi od všech rodičů. Celkově jsem v této škole rodičům rozdala 50 dotazníků. Solnická škola je relativně velká, z toho důvodu jsem si vybrala tři třídy, ve kterých jsem požádala rodiče o vyplnění dotazníku. Abych si udělala jakýsi průřez v této škole, zvolila jsem třídy druhou, šestou a devátou.

Učitele jsem na obou školách oslovila všechny, jelikož jejich názor je pro mě důležitý a každý z nich má jiné zkušenosti. Tudíž by měly být jejich odpovědi rozmanitější a v jistém slova smyslu i zajímavější.

9. Vyhodnocení dotazníku

V této části se zaměřím na samotné vyhodnocení dotazníku. Už předem předesílám, že mé představy a hlavně postřehy z pozorování, které jsem na daných školách prováděla, byly často „vyvráceny“, a to především odpověďmi rodičů. Aby samotné vyhodnocování bylo přehledné, budu se nejprve zabývat dotazníky od rodičů a poté odpověďmi od učitelů. Jelikož jsem vybrala dvě relativně rozdílné školy, budu jejich odpovědi vzájemně porovnávat. Tím pádem bude zřetelně vidět, jestli se od sebe nějakým významným způsobem, co se týče komunikace škola- rodič, liší.

Otázky se týkaly způsobu komunikace mezi rodiči a školou, toho, jak vidí případné problémy, které s komunikací a spoluprací úzce souvisí a nakonec vlastní zapojení rodičů do školního života.

9.1 Dotazník pro rodiče

Jak už jsem se zmínila výše, v dotaznících převažovaly uzavřené otázky. Bylo to z praktických důvodů. Někteří rodiče by podle mého názoru nebyli ochotni vyplnit dotazník, ve kterém by se museli sáhodlouze rozepisovat. I proto si myslím, že se mi vrátila tak velká část dotazníků.

Ve škole v Solnici jsem rozdala 70 dotazníků. Vrátilo se mi celkově 95% kompletně vyplněných dotazníků. Jak už jsem řekla, průzkum probíhal ve třech třídách (druhá, šestá a devátá). Vybrala jsem si právě tyto třídy, protože jsem si chtěla udělat obrázek o tom, jak komunikují a spolupracují rodiče žáků z nižších tříd a na druhou stranu rodiče žáků, kteří za pár měsíců školou opouští.

V kvasinské škole dotazník obdrželi všichni rodiče, ale návratnost z této školy byla překvapivě menší než v Solnici. Zpět se mi dostalo 82,5 % kompletně vyplněných dotazníků.

Přejdeme k samotnému dotazníku. V příloze jsou přiloženy graficky znázorněné odpovědi na jednotlivé otázky.

První otázka se týkala právě způsobu, jakým učitelé s rodiči nejčastěji komunikují. Na výběr bylo několik možností a rodiče mohli zvolit více „správných“ odpovědí. Z mého pozorování na daných školách vyplynulo, že učitelé běžně s rodiči komunikují v zásadě skrze žákovskou knížku popřípadě telefonicky. Na obou školách rodiče v nadpoloviční většině (59% v Solnici a 53% v Kvasínách) zvolili **možnost A** a to třídní schůzky. Z toho pro mě vyplývá, že žákovská knížka pro rodiče není způsob komunikace jako takový. Samozřejmě musím zmínit, že 29% rodičů vybralo i tuto možnost. V Kvasínách je to ještě více a to 35%. 8% dotazovaných rodičů uvedlo odpověď E (jiný způsob) a to osobní setkání mimo třídní schůzky. Stejně tak i kvasínští rodiče (6%) jako jediný jiný způsob, uvedli osobní kontakt. Zbylá 4% dotazovaných rodičů v Solnici zmínila, že s učiteli komunikují telefonicky, popřípadě sms, v Kvasínách je to 6%. Překvapivě nikdo z rodičů, jak v Solnici tak v Kvasínách, neuvedl, že by s ním učitel komunikoval skrze e-mail. Z toho pro mě vyplývá, že učitelé, ale i rodiče stále směřují k „tradičním“ formám komunikace.

Otázka druhá úzce souvisela s předchozím dotazem. Rodiče měli vybrat jeden způsob, který jim- rodičům, vyhovuje nejvíce. Domnívala jsem se, že to bude kontakt telefonický a také již zmíněná žákovská knížka. V obou případech, Solnice i Kvasiny, převažuje osobní kontakt. I když to pro rodiče nemusí být vždy příjemné, potvrdilo se, že raději řeší problémy svých dětí „tváří v tvář“. Ale odrazila se zde i nejčastější odpověď z první otázky, a to jsou třídní schůzky. Zde je patrné, že rodičům kontakt na třídních schůzkách stačí. Objevily se, ale i možnosti ostatní (žákovská knížka, telefon a webové stránky).

Třetí otázkou jsem chtěla zjistit, jak se rodiče dívají na ochotu učitelů s nimi komunikovat. Podle mých předpokladů z tohoto průzkumu učitelé vyšli velice dobře. Na obou školách převažuje rodičovský názor, že učitelé jsou s nimi ochotni komunikovat kdykoliv, aniž by měli domluvenou schůzku. Je pravdou, že předem domluvená schůzka je v každém případě lepší, protože učitel se může připravit a co je nejdůležitější, bude mít na rodiče dostatek času a nebude muset například jít učit, odbíhat na dozor a tak podobně.

Čtvrtá otázka měla objasnit angažovanost samotných učitelů, co se týká komunikace s rodiči. Rodiče měli napsat, jestli je učitelé kontaktují i jindy, než jen v době třídních schůzek. Pokud ano, chtěla jsem zjistit proč, z jakého důvodu. Z mého delšího

pozorování jsem věděla, že učitelé rodiče kontaktují téměř denně. Tudíž 60% (Solnice) a 64% (Kvasiny) odpovědí ANO, učitelé s námi komunikují, nebylo nikterak překvapující. Překvapivě se ale ukázalo, že na zkoumaných školách jsou rodiče informováni z jiných důvodů, než jsem si myslela. Z mého pohledu radikálně převažovalo informování o zdravotním stavu dítěte a někdy o kázeňském problému. Kvasinští rodiče uvedli, že nejčastěji jsou kontaktováni z důvodu, že dítě má ve škole nějaký problém (50%). To je v zásadě nejednoznačná odpověď a můžeme si pod tím představit téměř cokoliv. A překvapivě hned druhou nejčastější odpovědí byla žádost o pomoc při akcích(35%). Zbylí rodiče uváděli právě zdravotní problémy atd.

Naproti tomu v Solnici jsou rodiče nejčastěji kontaktováni kvůli zdravotním problémům dítěte (39%), ale také kvůli kázeňským (30%) a studijním (25%) problémům. Zbylých 6% odpovědí bylo různého charakteru.

Jako nejčastější způsob užití komunikace v těchto mimořádných situacích je používán telefon, žákovská knížka a samozřejmě také osobní jednání. Tato různorodost se odvíjí od charakteru informace, kterou učitel rodičům podává.

Otázkou číslo pět jsem chtěla zjistit, jestli vzájemná komunikace mezi rodiči a učiteli je právě ze strany rodičů vítaná. Měla jsem pocit, a stále mám, že většina rodičů a to převážně těch, jejichž děti chodí na druhý stupeň, v zásadě nevyhledávají kontakt se školou. Domnívám se, že odpověďmi na tuto otázku se to z části potvrdilo. V Kvasinách 91% rodičů uvedlo, že potřebu komunikovat s učitelem mají pouze, pokud je to nutné. Pouze 3% rodičů nemají nikdy potřebu jednat a spolupracovat s učitelem. Zbylých 6% otců a matek vyhledávají kontakt s učitelem často.

Naproti tomu se v solnické škole objevila vcelku odlišná čísla. Je pravdou, že pouze nutnou komunikaci vyhledává také největší část dotazovaných rodičů. Nutno ale podotknout, že je to oproti Kvasinám pouhých 53%. Velký podíl, a to 25% rodičů, kontakt nevyhledává nikdy. Myslím si, že zde se projevilo to, že na této škole dotazník vyplňovali z velké části rodiče žáků druhého stupně. Nesmíme ale opomenout ani 22% těch, kteří se snaží o častý kontakt s učitelem.

Šestou otázkou měli rodiče vytvořit jakousi škálu vlastností učitele, které považují za nejdůležitější. Rodiče z obou škol se téměř shodli. Jako nejdůležitější věc, kterou by učitel měl disponovat, je upřímnost a otevřenost vůči rodičům. Je to zcela jasné. Rodiče

chtějí vědět „ jak se věci mají“, ne poslouchat nic neříkající obecné informace. Stejně tak je pro rodiče důležité, aby měli možnost přijít za učitelem kdykoliv. Toto úzce souvisí s otázkou číslo tři. Rodiče, podle mého názoru, žijí v domnění, že učitel si na ně udělá čas kdykoliv během dne. Velká část rodičů si neuvědomí, že učitel se musí věnovat své práci a málokdy se stane, že bez domluvené schůzky bude mít čas několik desítek minut řešit s rodičem nastalý problém.

Zhruba uprostřed této pomyslné osy solničtí i kvasinští rodiče označili schopnost učitele rodičům naslouchat a také respektovat rodiče a jejich názory. Tyto výsledky jsou potvrzovány v množství odborných textů a dalších průzkumech. Rodiče v dnešní době chtějí jistým způsobem zasahovat do školních záležitostí a v některých případech se snaží učitele přesvědčit, že právě rodičovský návrh je správný. Ano, vše je postaveno na respektu, ale nelze se pouze podřizovat rodičům. Ve vztazích jako takových je nutné vždy dojít k nějakému kompromisu. Toto pravidlo platí i ve školním prostředí.

Překvapivě za nejméně důležitou věc rodiče považují učitelovu schopnost je povzbudit. Myslím si, že je to i z toho důvodu, že pouze malá část rodičů chodí řešit závažné problémy svých dětí. A nebo rodiče podporu nepotřebují, chtějí se s problémy vypořádat sami a vyřešit si to pouze v rodině. Nevyžadují, aby jim učitel dával rady a tak podobně. Někteří z rodičů to mohou brát jako jistou známku neschopnosti vyrovnat se s problémem vlastních ratolestí.

Sedmou otázkou jsem zjišťovala, jak otevřená je škola rodičům. Jestli jim je umožněno přijít se podívat běžně do vyučování. Je až s podivem, jak moc rozdílné odpovědi se zde vyskytovaly v rámci jedné školy. Z toho jsem usoudila, že rodiče nejsou informováni, jestli mají možnost výuku navštívit. Na obou školách tato možnost je, ale ne běžně. Každá škola pořádá Den otevřených dveří, v jehož rámci se rodiče mohou přijít podívat do vyučování. Tyto „rodičovské návštěvy“ nejsou klasicky zavedeny z toho důvodu, že by je, podle slov učitelů, rodiče stejně nevyužívali. V zápětí ale dodávají, že na přání rodičů je do výuky samozřejmě pustí. Většinou je to z důvodu, pokud rodiče mají pochybnosti a myslí si, že učitel nevede hodinu, tak jak by měl, popřípadě se rodiče chtějí podívat na učitelovy metody, aby podobně mohli i oni pomáhat dětem v rámci domácí přípravy.

Jak už jsem řekla, někteří rodiče odpověděli, že možnost návštěvy výuky na škole jejich dětí je, ale nadpoloviční většina odpověděla, že tomu tak není. Snažila jsem se zjistit, čím je způsobena tato rozdílná odpověď. Došla jsem k závěru, že jen někteří rodiče do toho počítají již zmiňovaný Den otevřených dveří, ale také jsem zjistila, že někteří učitelé návštěvu výuky rodičům umožňují. Ale i rodiče, kteří odpověděli, že tuto možnost mají, většinou sami kriticky uznali, že to nevyužívají a stačí jim pouze informace od dětí.

Naproti tomu 51% solnických rodičů odpovědělo, že tuto možnost nemají, ale pokud by jim to bylo umožněno, určitě by toho využili. Měli bychom se zamyslet nad tím, jestli tomu opravdu tak je. Opravdu by rodiče tuto možnost využívali? Co způsobuje, že rodiče, kteří mohou vyučování navštívit, tak nečiní? Není jednoduché na tyto otázky odpovědět. U rodičů, kterým není návštěva výuky nabídnuta, je to třeba pouze zvědavost, která by je vedla na první návštěvu, ale u toho by to také skončilo.

Z mého výzkumu ale vyplývá, že obě školy by se měly zamyslet nad tím, jestli by nebylo dobré možnost návštěvy výuky zavést. Samozřejmě není možné, aby to bylo naprosto neorganizované. Domnívám se, že by se mohl stanovit kupříkladu jeden den v měsíci, kdy by rodiče měli možnost a mohli se přijít do školy podívat. Myslím si, že by to výuku až tak moc nenarušilo, učitelé by se mohli připravit a nebyli by překvapeni neohlášenou návštěvou právě na jejich hodině. I druhá strana- rodiče, by byli spokojeni, že jim bylo umožněno nahlédnout do „nitra“ výchovně-vzdělávacího procesu.

Celý dotazník se snaží zjistit, jak funguje komunikace a spolupráce školy s rodinami žáků. V **otázce číslo osm** jsem chtěla vědět, jaké zkušenosti s komunikací mají rodiče. Sama vím, že ne vždy je komunikace i ze strany učitelů taková, jaká by měla být. Řekněme si kriticky, že i učitelé jsou jen lidé a není výjimkou, že jsou často podráždění, a tudíž se může stát, že bezdůvodně nebudou i s rodičem jednat zrovna v rukavičkách“. Tudíž jsem byla velice příjemně překvapena, když jsem se z mého dotazníkového šetření dozvěděla, že velká většina rodičů má pouze kladné zkušenosti. Ovšem, našlo se pár odpovědí, které se zmiňují o jistém konfliktu, ale v poměru kladného hodnocení je to zanedbatelné.

Z toho pro mě vyplývá, že učitelé jsou často dobrými herci. A nebo se opravdu snaží s rodiči jednat tak, jak by se mělo. Být vždy příjemný a vyhovět všem, kteří během dne

přijdou, je občas nadlidský úkol. V tomto případě ale solničtí i kvasinští učitelé prošli téměř na výbornou a mohou být se sebou samými spokojeni.

S osmou otázkou úzce souvisí i **otázka číslo devět**. Zde jsem chtěla znát názor rodičů, jaké problémy se vyskytují v jejich komunikaci s učiteli. Velkým překvapením pro mě bylo zjištění, že rodiče v drtivé většině nevidí v komunikaci žádný problém! Měli bychom si položit otázku, kde je chyba? Z mých neformálních pozorování vyplynulo několik problémů, které se mezi učiteli a rodiči objevily. Proč rodiče tyto chyby nevidí, nebo možná nechtějí vidět? Pokud se podíváme na konkrétní čísla, tak v Solnici 76% rodičů vyslovilo právě ono tvrzení, že zde žádný problém není. Zbylých 24% odpovědělo, že problémy se vyskytují, ale blíže svou odpověď nespecifikovali.

V kvasinské škole byl rozdíl ještě markantnější. 97% rodičů nevidí žádný problém v komunikaci. Naproti tomu 3% rodičů rázně odpovědělo, že nejmenovaný(á) učitel(ka), nechce naslouchat rodičům a naprosto odmítá přijmout jakékoliv návrhy a názory.

Jelikož jsem předpokládala daleko větší procento rodičů, kteří připustí jisté problémy v komunikaci, následovala **otázka deset**, kde měli napsat případná řešení těchto problémů, konfliktů. I přesto, že neodpověděli všichni dotazovaní rodiče, objevilo se zde pár zajímavých názorů, které by mohly danou situaci vyřešit.

Rodiče v Solnici jako nejčastější řešení uváděli oboustrannou vstřícnost daný problém řešit. Dále by také požadovali, kdyby jim byl problém vysvětlen nejprve mailem nebo po telefonu. To by samozřejmě mohlo být řešení, ale pokud by se jednalo o závažnější problém, podle mého názoru by měla následovat návštěva rodičů ve škole na předem domluvené schůzce.

Kvasinští rodiče se „rozepsali“ daleko více. Nejčastější odpovědí byl návrh, aby během třídních schůzek byl ponechán větší prostor právě rodičům, kde mohli vyjádřit svůj vlastní názor. Jak už jsem se zmiňovala v kapitole o třídních schůzkách, to je jeden z hlavních problémů klasických třídních schůzek. Rodiče nemají možnost, a nebo pouze malou, aby se vyjádřili v diskutovaném tématu. Stejně jako v Solnici, i v Kvasinách by přivítali více e-mailové komunikace a písemných zpráv, což by podle mého názoru také zlepšilo komunikaci. Rodiče by byli více „v obraze“. I zde se objevil názor, že velice podstatná je ochota obou stran, aby se sešly a daný problém vyřešily v klidu a bez

emocí. A velice pro mě překvapivá odpověď byla „vhodnější chování jisté(ho) učitele(ky), neměl by být zlý jak na děti, tak na rodiče“.

Poslední otázka měla zjistit, jak se rodiče zapojují do akcí školy. Domnívám se, že zapojování rodičů do akcí školy je také jistý způsob komunikace a je to dobré pro zlepšování vzájemných vztahů. Rodiče měli odpovědět, jestli se účastní nebo pomáhají na školních akcích a pokud ano, tak jakým způsobem.

Mé předpoklady, že na vesnické škole bude angažování rodičů daleko větší než ve městě, naprosto ztroskotaly. V Kvasinách uvedlo pouze 33% z dotazovaných rodičů, že se nějakým způsobem podílejí na školních akcích. Nejčastěji to je účast na školním plese a případné přispění darem do tomboly (38%), 15% rodičů pomáhá při organizaci různých sportovních závodů. Jako divák na besídkách nebo fanoušek o závodech se prezentuje 13% rodičů. Dalších 12% rodičů jsou ve výboru SRPŠ, vedou nějaký zájmový kroužek a nebo pomáhají při přípravě Dne otevřených dveří. Zbýlých 22% rodičů nespecifikovalo svou funkci při účasti na akcích pořádaných školou.

Oproti tomu celých 67% rodičů se naprosto neangažuje v akcích, které jsou nějakým způsobem spojeny se školou. 22% z neúčastníků se rodičů uvádí, že ještě nikdy si nenašli čas, jsou velice zaneprázdnění a dalších 11% rodičů se hájí tím, že jim škola nedala příležitost jí s čímkoliv pomoci. Ostatní důvod své neúčasti nijak nekomentovali.

Co se týče solnické školy, překvapivě zde převažují rodiče, kteří se do chodu školy alespoň nějakým způsobem zapojují. Celkově tak odpovědělo 51% rodičů. Jako svou nejčastější pomoc uvádějí pomoc s plesem a to ve 41% případech, dalších nezanedbatelných 23% rodičů pomáhá s přípravou a organizací jiných školních akcí, jako jsou besídky, sportovní akce atd. 18% dotazovaných rodičů uvedlo koncerty a ostatní školní besídky, jako formu své účasti. Zbýlých 18% se účastní jako dozor na školních výletech nebo vede zájmový kroužek pro žáky solnické školy.

Logicky vzato 49% rodičů se neúčastní žádných akcí, nevypomáhá při organizaci ani nic podobného. Jako důvod udávají v 83% časovou vytíženost, a tudíž nemožnost pomoci. 17% rodičů se nezapojují do spolupráce se školou z toho důvodu, že školu nemají v místě bydliště.

V dotazníku jsem měla i otázku ohledně dokončeného vzdělání rodičů. Bylo to z toho důvodu, že jsem si chtěla ověřit, jestli komunikace a spolupráce se školou nějakým způsobem nesouvisí právě se vzděláním samotných rodičů.

Domnívala jsem se, že by mohlo být možné, že méně vzdělaní rodiče se nebudou chtít s učiteli bavit, nebudou mít potřebu do školy docházet a řešit problémy. Naopak vysokoškolsky vzdělaní rodiče budou v tomto ohledu velice aktivní.

Tyto mé domněnky se nepotvrdily. Tudiž jsem došla k názoru, že komunikace a spolupráce rodičů se školou nestojí na vzdělání rodičů, je to o člověku samotném, jestli chce udržovat dobrý a otevřený vztah se školou a tím pádem i, podle mého názoru, zlepšit vztah se svým vlastním dítětem, které bude vidět, že rodič o něho má zájem a dokáže se domluvit s učitelem naprosto bez problémů.

9.2 Dotazník pro učitele

Pokud provádíme výzkum takto problematické otázky jako je komunikace mezi školou a rodiči, je nezbytné mít vyjádření a názor obou zainteresovaných stran. Z toho důvodu jsem oslovila i učitele obou základních škol a požádala je o vyplnění krátkého dotazníku. Mým cílem bylo zjistit, jestli se nějakým způsobem liší pohled na komunikaci a spolupráci právě učitelů a rodičů. Předdesílám, že některé otázky se od rodičovských odpovědí značně liší a je vidět, že každý (rodič a učitel) má zřejmě jiné představy, jak by měla správná a efektivní komunikace vypadat.

Dotazník jsem zahájila otázkou ohledně třídnictví. Domnívala jsem se, že třídní učitelé komunikují s rodiči daleko více než učitelé bez třídnictví. Můj předpoklad se z následujících odpovědí nepotvrdil. Netřídní učitelé stejně často musí řešit problémy svých žáků a tudíž se obracet na rodiče. I během třídních schůzek a konzultací jsou k dispozici, tudíž i oni se aktivně zapojují do vzájemné komunikace.

Druhou otázkou jsme se ptala na to, jak často učitelé s rodiči komunikují. Na kvasinské škole se učitelé 100% shodli na tom, že vše záleží na přání rodičů. Pokud rodiče přijdou, popřípadě zatelefonují, učitel se jim bude věnovat. V Solnici převažovala také tato odpověď, ale celkově ji vybralo pouze 46% učitelů. Druhou

nejčastější odpovědí, kterou si ale pedagogové sami doplnili, je ta, že s rodiči komunikují podle toho, jak potřebuje rodič, ale také samotný učitel (24%). 12% učitelů přiznalo, že s rodiči komunikují výhradně na třídních schůzkách. 6% pedagogů komunikuje s rodiči každý týden, dalších 6% každý měsíc a 6% z nich uvedlo, že celková komunikace a spolupráce mezi učitelem a rodičem záleží na potřebách určitého žáka.

Je to zcela logické. Pokud bude ve třídě většina vzorných žáků, bez studijních a kázeňských problémů, nebudou rodiče tak často kontaktováni jako rodiče žáka, který má neustále problémy s chováním a propadá z několika předmětů.

Třetí otázkou jsem chtěla zjistit, jakým způsobem učitelé s rodiči komunikují. Z mého pozorování, které jsem měla možnost absolvovat se mi zdálo, že je to převážně telefonicky a skrze „vzkazy“ v žákovských knížkách. Je pravdou, že ne úplně se mi to potvrdilo.

V solnické škole jako nejčastější způsob komunikace opravdu zmínili telefon, popřípadě sms (34%). Oproti tomu druhou nejčastější odpovědí – 27% byl způsob komunikace během třídních schůzek. 14% učitelů napsalo, že jejich nejčastější způsob komunikace je osobní schůzka. A pouhých 13% pedagogů zmínilo, že komunikují s rodiči skrze žákovskou knížku. Zde se potvrzuje i výsledek z dotazníkového šetření od rodičů, že ani rodiče nepovažují žákovskou knížku za způsob komunikace mezi jimi a školou. Zbylých 12% učitelů zmínilo e-mail nebo informační lístky.

Můžeme říci, že v Kvasinách to dopadlo zcela odlišně. Zde pouhých 12,5% učitelů využívá jako nejčastější způsob komunikace telefon. Na druhou stranu jak komunikaci na třídních schůzkách, zápisy v žákovské knížce tak i osobní setkání zmínilo 25% učitelů. Zbylých 12,5% pedagogů odpovědělo, že není jednoduché to takto paušalizovat, způsob komunikace zvolí podle nastalé situace. Z těchto odpovědí se mi částečně potvrdila moje myšlenka, že v této menší vesnické škole bude převládat osobní kontakt nad vším ostatním.

To, že učitel nějakým způsobem s rodiči komunikuje, ještě nemusí znamenat, že je to pro něho nejideálnější. Proto **čtvrtá otázka** zněla: „Jaký způsob komunikace je pro Vás nejideálnější?“. A má domněnka se potvrdila, odpovědi se zcela lišily od předešlých, kdy jsem se ptala na nejčastější způsob komunikace. V solnické škole pedagogům

nejvíce vyhovuje osobní setkání a to v 69%. Stejně tak tomu je i v Kvasinách, kde je to jednoznačných 100% odpovědí tamějších učitelů. 19% solnických učitelů preferuje komunikaci skrze telefon, 6% pouze komunikaci během třídních schůzek a zbylých 6% učitelů vidí jako nejideálnější způsob komunikace informační lístky.

Pokud bychom se vrátili k odpovědím rodičů, také zde převažoval osobní kontakt jako nejideálnější způsob komunikace, avšak nebyl to až tak markantní rozdíl od ostatních forem komunikace.

Rodičů jsem se v dotazníku ptala, jestli jsou učitelé ochotni s nimi kdykoliv mluvit a řešit vzniklé problémy. Celkově vzato rodiče odpověděli, že ano, pouze někteří uvedli, že musí mít dopředu domluvenou schůzku, což je podle mého názoru výhoda.

Učitelé měli odpovědět na stejnou otázku (**otázka číslo pět**)- jestli jsou ochotni se s rodiči kdykoliv sejit. Kvasinští učitelé opět ve 100% souhře uvedli, že v tom nevidí sebemenší problém a ani nespecifikovali, že by vyžadovali předem domluvenou schůzku. Učitelé v Solnici v 31% vyžadují právě to, aby byla domluvená schůzka, zbylých 69% učitelů je ochotno rodiče vyslechnout zřejmě kdykoliv.

Myslím si, že to je pro rodiče velice pozitivní zjištění, pokud vědí, že s nimi budou učitelé ochotně jednat, kdykoliv za nimi rodiče s nějakým problémem přijdou. Je pravdou, že během mého pozorování jsem si všimla, že závažnější, především kázeňské, prohřešky žáků, se s rodiči řešily na předem dohodnutých schůzkách, a to právě z důvodu dostatečného času na projednání a nalezení určitého řešení situace.

Otázkou číslo šest jsem chtěla zjistit, jestli učitelé s rodiči komunikují i jindy, než během třídních schůzek. Samozřejmě, jsem předpokládala, že ano, ale pro jistotu jsem to chtěla mít, jak se říká, černé na bílém. A má domněnka se potvrdila, všichni učitelé odpověděli kladně.

Tudíž dalším krokem bylo zjistit proč s rodiči komunikují a jakým způsobem řeší zajisté aktuální situace, které nemohou být dlouho odkládány. V solnické škole, jak už vyšlo najevo z předchozí otázky, nejčastěji používají ke komunikaci telefon (60%), zbylých 40% případů se řeší v rámci osobní schůzky. Problémy s učivem jsou nejčastějším důvodem, proč učitelé rodičům volají, popřípadě si je pozvou do školy-40%. V těsném závěsu jsou, pro nikoho zřejmě žádným překvapením, kázeňské

problémy. Tyto problémy se během mých pozorování řešily převážně právě na osobní schůzce učitele s rodiči problémového žáka. Ve 20% případů je to telefonická informace pro rodiče, že jejich dítě náhle onemocnělo a je nutné si ho odvést ze školy domů. Zbýlých 13% učitelů svou komunikaci s rodiči blíže nespecifikovalo.

Na Základní škole v Kvasinách je způsob informování rodičů o problému zcela opačný. V 75% případů jsou rodiče pozváni do školy. Zde se opět potvrzuje to, že na této škole se klade velký důraz na osobní setkání s rodiči. Zbýlých 25% problémů je řešeno skrze telefon. Jako nejčastější důvod, proč jsou rodiče zváni do školy, je problém s kázní. V druhé polovině případů se řeší věci, které jsou neodkladného charakteru (zdravotní stav, pomoc při organizaci akce,...).

Sedmou otázkou jsem nastínila problém samotné komunikace. Ptala jsem se pedagogů, jestli se objevují výrazné problémy při komunikaci s rodiči žáků. Učitelé z Kvasin uvedli, že v 75% se s rodiči vždy domluví bez problémů. Zbýlých 25% rodičů jsou pouze výjimky. V každé škole se najdou rodiče, kteří například odmítají komunikovat se školou a nechtějí řešit problémy svých dětí.

Solniční učitelé byli v odpovědích na tuto otázku velice konkrétní, za což jsem ráda. 54% učitelů uvedlo, že jako největší problém vidí nechuť rodičů řešit problémy svých ratolestí, popřípadě naprosto nereagují na výzvy učitelů a odmítají jakkoliv komunikovat. Problém, který je v dnešní společnosti, podle mého názoru velice rozšířený, uvedlo 31% vyučujících. Tím problémem je zastávání se a omlouvání dítěte právě rodiči. V dnešní době je jistým trendem, že rodiče stojí za svými dětmi a důvody všech problémů se snaží nalézt na druhých. A jak je vidět z dotazníkového šetření, rodiče se snaží nalézt chyby na ostatních i co se týče kázně a prospěchu.

Jako nejproblematictější skupinu rodičů, se kterými se jen těžko domlouvá, jsou rodiče právě problémových dětí. Tento fakt uvedlo 13% učitelů. Z toho vyplývá, že důvod nekázně a dalších výchovných problémů žáka může mít jádro právě v rodině. Zbýlých 11% učitelů uvedlo, že se výjimečně setkává i s rodiči vulgárními a to je velký problém. I z médií víme, že dochází k napadání učitelů rodiči problémových žáků a celková komunikace je nasycena vulgarismy směřujícími na osobu pedagoga. Na druhou stranu, na mnou vybraných školách se až takto extrémní případy nevyskytly a doufejme, že nikdy ani nevyskytnou.

Osmá otázka úzce souvisí s otázkou předchozí. Učitelé se měli zamyslet nad tím, jestli je nějaká možnost danou situací zlepšit. Jelikož v kvasinské škole zřejmě výraznější problémy v komunikaci s rodiči nemají, žádný z učitelů neuvedl způsob pro zlepšení. V solnické škole, i z toho důvodu, že je podstatně větší, se učitelé zamysleli nad případným řešením. Ve 33% odpovědí vyučující uvádějí, že je podstatné, aby se při každém řešení problému, našel kompromis. Je nutné, aby se k případu vyjádřil jak rodič, tak i učitel a společně došli k nalezení řešení. Dalších 33% učitelů jako řešení vidí celkově zlepšit vážnost českého školství.

Je pravdou, že v různých anketách o vážnosti povolání, se učitelé pohybují na relativně vysokých příčkách. Na druhou stranu si myslím, že velká část naší populace touto prací jistým způsobem pohrdá a z mých osobních zkušeností by se dalo říct, že se jí vysmívá. Proto souhlasím s těmito učiteli, že určitým problémem v komunikaci je také nahlížení na profesi učitele.

Jiným řešením je snaha, aby se na situace pohlíželo tak, jak jsou. Tak odpovědělo 25% učitelů. To úzce souvisí se zmíněným problémem, že se rodiče svých dětí zastávají a nechtějí si připustit, že opravdu jejich vlastní dítě má nějaký problém. Zbýlých 9% učitelů by jako jistý způsob řešení vidělo zavést pravidelné konzultace.

Rodičů jsem se ptala, jestli mají možnost přijít se podívat na výuku. Odpovědi byly značně rozporuplné a neutříděné. Učitelů jsem se v **deváté otázce** ptala, jestli by byli ochotni přijmout do výuky rodiče. V Solnici se 75% vyučujících shodlo na tom, že by to pro ně nebyl problém, ale že si myslí, že by to rodiče využívali pouze minimálně, nebo jedni a ti samí rodiče. Což ne zcela koresponduje s odpověďmi rodičů (viz. předchozí kapitola, otázka č.7). 13% pedagogů to vidí jako dobrý nápad a myslí si, že by to rodiče využívali. Rodiče chtějí vidět, jaké moderní metody vyučující používá a jak se chová k dětem. 6% učitelů uvedlo, že by to bylo naprosto zbytečné, protože by to rodiče stejně nevyužívali a zbylých 6% odpovědí bylo odmítnutí této návštěvy z toho důvodu, že by to vyučujícím bylo nepříjemné.

I v Kvasinách se shodli na tom, stejně jako v Solnici, že by rodičům přístup do výuky samozřejmě poskytli, ale 75% učitelů si myslí, že by to rodiče nevyužívali. Zbýlých 25% učitelů si myslí, že je to dobrý nápad a uvítali by to i rodiče. I zde se ale 39% rodičů ozvalo, že by byli rádi, pokud by měli možnost výuku svých dětí navštívit.

Otázka deset měla od učitelů zjistit, jak se dívají na ochotu rodičů, zapojovat se do dění školy. V Kvasinách učitelé uvedli, že rodiče se 100% do akcí školy zapojují. Jedním dechem však dodávají, že to jsou stále jedni a ti samí. V solnické škole odpovědi nebyly až tak jednoznačné. V 56% odpovědí učitelé uvedli, že se rodiče zapojují, ale je to pouze minimum stále stejných rodičů. Zbýlých 44% učitelů napsalo, že rodiče naprosto odmítají jakoukoli aktivitu a zapojení se do akcí školy, což je podle mého názoru dost smutné zjištění. Ale je pravdou, že podle dotazníkového šetření mezi rodiči se nezdráhají přiznat, že školní akce se jich netýkají. Velká část rodičů to odůvodňuje právě časovou vytížeností.

Poslední otázkou, jedenáctou, jsem se učitelů ptala, jací rodiče, podle nich, na dané škole převažují. Na výběr měli ze dvou možností-rodič jako klient, který vidí školu jako poskytovatele služeb a nebo rodič jako partner, který se aktivně snaží zapojit do školního dění. Již z odpovědí v předchozí otázce je zřejmý výsledek. V Solnici vidí učitelé ve 100% rodičů právě zmíněné klienty. V Kvasinách uvedlo 75% učitelů, že na jejich škole převažují rodiče klienti. Zbýlých 25% odpovědělo, že vidí rodiče něco mezi klientem a partnerem.

Musím říct, že během mého pozorování jsem si udělala obrázek o rodičích a přikláním se k většinovému názoru učitelů. Rodiče na jednu stranu chtějí mít vše pod kontrolou, na druhou stranu jsou ve velké části neochotní se jakýmkoliv způsobem do dění ve škole zapojit. Položme si otázku, kde je chyba? Je to z důvodu malé motivace ze strany školy či je to opravdu, rodiči zmiňovaná, časová vytíženost, která jim brání se školou více spolupracovat?

10. Možné změny podle výsledků dotazníků

Před tím, než jsem vůbec rozdala dotazníky mezi rodiče a učitele, jsem se snažila udělat si vlastní představu o této problematice. Na obou školách jsem prováděla pozorování a neformální rozhovory, jak s rodiči, tak i s učiteli. Tímto způsobem jsem dospěla k určitému názoru, jak to na obou školách chodí.

S určitým překvapením musím konstatovat, že ne všechny odpovědi, hlavně rodičů, byly stejné, jako výsledky mých pozorování. A také určitý náhled rodičů a učitelů právě na vzájemnou komunikaci a spolupráci se značně odlišuje. Pojdme se zaměřit na nejvýraznější rozdíly.

10.1 Problémy v komunikaci

Nejmarkantnější rozdíl v odpovědích učitelů a rodičů byl právě ohledně problémů v komunikaci mezi nimi navzájem. Učitelé velice objektivně zhodnotili situaci na jejich školách. Jak už jsem se zmínila v předchozí kapitole, kvasinštití učitelé odpověděli, že u nich na škole se problémy s komunikací vyskytují pouze výjimečně. A stejně tak to vidí i většina rodičů. To je podle mého názoru jasný důkaz toho, že na menších školách, tzv. malotřídkách, kde se všichni navzájem znají, je komunikace bezproblémovější.

Avšak v solnické škole už tomu zcela tak není. Učitelé si ve velké míře stěžují na komunikaci ze strany rodičů. Zdůrazňují hlavně to, že rodiče nejsou ochotni do školy přijít a řešit jakékoliv problémy svých dětí. Na tomto názoru se shodne velké procento učitelů, nejen ze solnické školy. Podle učitelů rodiče odmítají chodit do školy z toho důvodu, že tato instituce není v naší společnosti tak vážená, jak by měla být. Rodiče učitelů, dalo by se říct, kolikrát až pohrdají a nemají chuť se s nimi scházet a cokoliv řešit, i když se to týká právě jejich potomka. Ovšem nemůžu takto paušalizovat všechny rodiče, to je důležité zdůraznit.

Rodiče měli v dotazníku stejnou otázku (otázka číslo 9). Předpokládala jsem, že rodiče budou alespoň lehce sebekritičtí a „přiznají“ nějaké chyby. Opak byl pravdou. Je fakt, že má otázka v rodičovském dotazníku směřovala spíše na komunikaci ze strany

učitele. Tím pádem mohou být všichni učitelé spokojeni, protože jsou rodiči vesměs chváleni a jejich ochota komunikovat s rodiči je považována za zcela vyhovující.

Na druhou stranu, z tohoto šetření nám vyplývá, že rádobí vzájemná komunikace je většinou ze strany rodičů ne až tak naplněna. Podle mého názoru nic nemůže fungovat tak jak má, pokud jedna strana (učitelé), vidí jasné problémy, které jsou do jisté míry neřešitelné a strana druhá (rodiče) je, dalo by se říci, spokojena.

Pojďme se ovšem zaměřit právě na otázku „neřešitelností“ této situace. Je jasné, že učitel nemůže rodičům poroučet, jak často s ním musí komunikovat a tak podobně. Ale je velice důležité, aby učitel rodiče nějakým způsobem motivoval ke vzájemné komunikaci. Je dobré si k rodičům vybudovat cestu, která bude onou spojnicí mezi nimi. Učitel musí být vstřícný a empatický, protože i rodiče jsou lidé, kteří mají city a potřebují jistou podporu i od učitele svého dítěte.

V kapitole o třídních schůzkách jsem se zmiňovala o netradičním pojetí rodičovských sdružení. Myslím si, že v solnické škole by to bylo realizovatelné. A to hlavně v té podobě, že by rodiče nemuseli sedět v lavicích, ale byl by pro ně připraven jiný prostor, kde by debatovali o problémech svých dětí. Základní škola v Solnici je rozlehlá a několik míst, kde by se rodiče zajisté cítili lépe, by se zde lehce našlo. Je ale jasné, že ne všechny skupiny rodičů by měly možnost opustit třídu. Také si ale myslím, že by se zde našlo pár učitelů, kteří by nebyli přívrženci těchto, řekněme moderních metod, a rádi by zůstali u klasického vedení třídních schůzek.

Další možností zlepšení komunikace by mohlo být zavedení pravidelných konzultačních hodin pro rodiče. Tímto způsobem by se ulehčilo jak učitelům, tak v jistém slova smyslu i rodičům. Učitel by měl jednou v týdnu vypsané konzultační hodiny, během kterých by se na něho mohli rodiče obracet s jakýmkoliv problémem. Je jasné, že některé situace se musí řešit hned, a tudíž by stále probíhalo klasické „zvaní“ rodičů do školy.

V rámci konzultací by měl rodič jistotu, že učitele svých dětí zastihne. Tím pádem odpadne problém s tím, že rodiče přijdou do školy a zjistí, že „žádaný“ učitel je u lékaře, na školení a tak podobně. Myslím si, že tímto způsobem by se také dalo vyřešit mnoho problémů a podle odpovědí v dotaznících by se k této možnosti několik učitelů přiklánělo.

10.2 Možnost návštěvy výuky

Další věcí, ve které se odpovědi rodičů a učitelů výrazněji lišily, je právě možnost přijít do výuky. Rodiče na obou školách v relativně velkém poměru odpovědí uváděli, že nemají možnost výuku navštívit, ale byli by rádi, kdyby jim to bylo umožněno. Na druhou stranu, pedagogové obou škol se shodli na tom, že by byli ochotni rodiče na výuku pozvat, ale myslí si, že rodiče by tuto možnost nevyužívali.

Jak vyřešit tento „spor“? Chápu, že není možné, aby si rodiče do výuky chodili, kdy uznají za vhodné a bez ohlášení se objevili například na hodině matematiky. Na druhou stranu zastávám názor, že rodič by měl mít možnost vidět, jak učitel vede výuku, jaké používá metody na vysvětlování nové látky, v rámci procvičování a třeba také opakování.

Z toho vyplývá, že pro obě strany, jak učitele tak rodiče, by bylo dobré, kdyby byl stanoven termín, kdy tato možnost bude rodičům nabídnuta. Na některých školách mají tento systém zaveden. Myslím si, že by bylo dobré, pokud by se jak kvasinská, tak solnická škola rozhodla pořádat jisté „návštěvy výuky pro rodiče“.

Mohly by se konat jednou za měsíc v průběhu jednoho dne. Rodiče by byli s touto skutečností seznámeni a v případě zájmu by se přišli podívat, jak učitel jejich dítěte vede výuku. Jistou výhodou by to bylo i pro učitele. Učitel by se na tento den mohl připravit, nezažíval by nepříjemná překvapení, že při příchodu do hodiny by v zadní lavici seděl neohlášený rodič a tak podobně.

Nemohu zaručit, že by to v těchto školách fungovalo. Mohlo by se stát, že by možnost návštěvy výuky využívali pouze jedni a ti samí rodiče, popřípadě vůbec nikdo. Ovšem podle mého názoru by se tato aktivita mohla zkusit do školního dění zapojit. Ano, učitelé i rodiče by si na to museli nejprve zvyknout, ale podle mého názoru by si tento způsob zapojení rodičů do života školy našel své přívržence a mohl by se popřípadě i osvědčit.

11. Závěr

Ve své diplomové práci jsem se věnovala problematice komunikace a spolupráce mezi školou a rodiči. V teoretické části jsem nastínila komunikaci jako takovou, za jakým účelem komunikujeme, jaké jsou její zásady a také možné problémy, které se v komunikaci mezi dvěma stranami mohou vyskytnout. Stejně tak jsem se snažila rozebrat, jaká očekávání mají rodiče od učitelů a naopak. Co je pro ně důležité, jak by se měl angažovat v komunikaci učitel a jak rodič.

Ve zbylé teoretické části jsem rozebírala jednotlivé formy komunikace a spolupráce mezi rodinami žáků a učiteli. Snažila jsem se obsáhnout široké množství forem a způsobů. Z toho vyplývá, že se v mé práci objevují jak naprosto běžné způsoby praktikované na většině škol, tak ale i netypické způsoby komunikace, které se objevují v různých školách v České republice.

Velice zajímavou, a z mého pohledu i inspirativní kapitolou, je část o třídních schůzkách. Třídní schůzky nemusí být vždy pouze stresující sezení v lavici na místě svého potomka a s obavami očekávat informaci od učitele. Třídní schůzky mohou být pojaty zcela netradičním způsobem, a tím pádem mohou být jak pro učitele tak i pro rodiče jistým způsobem zábavné.

K výzkumu dané problematiky jsem použila dotazník. Dotazníky jsem rozdala do dvou vybraných škol. Záměrně jsem vybrala rozdílné školy, čímž jsem předpokládala i rozdílné odpovědi dotazovaných rodičů i učitelů. Vybrala jsem školu klasickou „devítiletku“ v menším městě a tzv. málotřídku na vesnici.

Mé předpoklady byly takové, že právě vesnická škola bude mít pouze minimální problémy s komunikací a spoluprací mezi učiteli a rodinami žáků. Ne zcela se mi má předpověď potvrdila. I zde, na škole, kde se všichni velmi dobře znají, se vyskytují problémy. Stejně tak jsem byla vyvedena z mé mylné představy o tom, že na vesnici se rodiče ve velké míře zapojují do školního dění. Vyvrátili mi to jak učitelé, tak i sami rodiče. Avšak městská škola splnila přesně má očekávání. Komunikace s rodiči vážně a rodiče se nechtějí zapojovat do dění ve škole.

Uvedený výzkum dokázal, že v dnešní době už ani na vesnických školách neprobíhá „učebnicová“ komunikace a rodiče nemají tolik času, aby se neustále zapojovali do

aktivit školy. Na druhou stranu je nutné, aby školy neustále přicházely s novými nápady, jak rodiče nalákat, aby se jejich komunikace nevytratila úplně a neskončila na pouhém posílání vzkazů v žákovské knížce.

Seznam literatury

- BERAN, Vít, KASÍKOVÁ, Hana. *RAAdce učitele*. Praha : RAABE, 2005.
- DE VITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2018-0
- DVOŘÁK, Dominik. *Efektivní učení ve škole*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-556-3
- EGER, Ludvík. *Komunikace školy s veřejností*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-828-5
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4
- KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana, PUPALA, Branislav. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Praha: Svoboda, 1988.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro, MAREŠ, Jiří. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1070-3
- KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele; Cesty k lepšímu vyučování*. Praha, Portál, 2004. ISBN 80-7178-965-8
- LEDNICKÁ, Iva. *Průvodce rodičovskými setkáními : příručka pro učitele*. Havlíčkův Brod : Tobiáš, 2004. ISBN 80-7311-043-7.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha : SLON, 2003. ISBN 80-86429-19-9.
- MÜLLEROVÁ, Stanislava. *Komunikace ve škole- vybrané kapitoly*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-618-0
- MÜLLEROVÁ, Stanislava. *Komunikační dovednosti*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2000. ISBN 80-7083-475-7
- PLAMÍNEK, Jiří. *Synergický management*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-258-5
- RABUŠICOVÁ, Milada, et al. *Škola a (versus) rodina*. Brno : Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2

Seznam článků a internetových zdrojů

- KRAMULOVÁ, Daniela. Elektronická žákovská zatím s rozpaky. *Rodina a škola*. 2007, roč. 54, č. 6, s. 16-17. ISSN 0035-7766
- KUCHAŘOVÁ, Pavla. Komunikace a spolupráce s rodiči (1-7). *Učitelské listy*. 2007/2008, roč. 15, č.1, s. 11; č.2, s. 15; č. 3, s. 16; č. 4, s. 12; č. 5, s. 17; č. 6, s. 14; č. 7, s. 16. ISSN 1210-6313
- PORTÁL [online]. 2005 [cit. 2011-03-16]. Spolupráce školy s rodinou. Dostupné z WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=2493>>
- VALENTA, Jan. *Gynome.nmm.cz* [online]. 2008 [cit. 2011-03-21]. Škola online- Způsob komunikace školy a rodičů přes Internet. Dostupné z www: <<http://gynome.nmm.cz/konference/files/2004/CCA.pdf>>
- WELCHOVÁ, Tatiana. Třídní schůzky- vyšší škola komunikace. *Rodina a škola*. 2008. roč. 55, č. 3, s. 10-12. ISSN 0035-7766
- ZŠ KVASINY [online]. 2010 [cit. 2011-03-25]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.zs-kvasiny.cz/>>
- ZŠ SOLNICE [online]. 2007 [cit. 2011-03-25]. Dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.zssolnice.cz/index.php?str=6&tp=1>>

Seznam příloh

Příloha 1: Fotografie ZŠ Solnice a ZŠ Kvasiny

Příloha 2: Grafické znázornění výsledků dotazníků

Příloha 3: Dotazník

Příloha 1

ZŠ SOLNICE

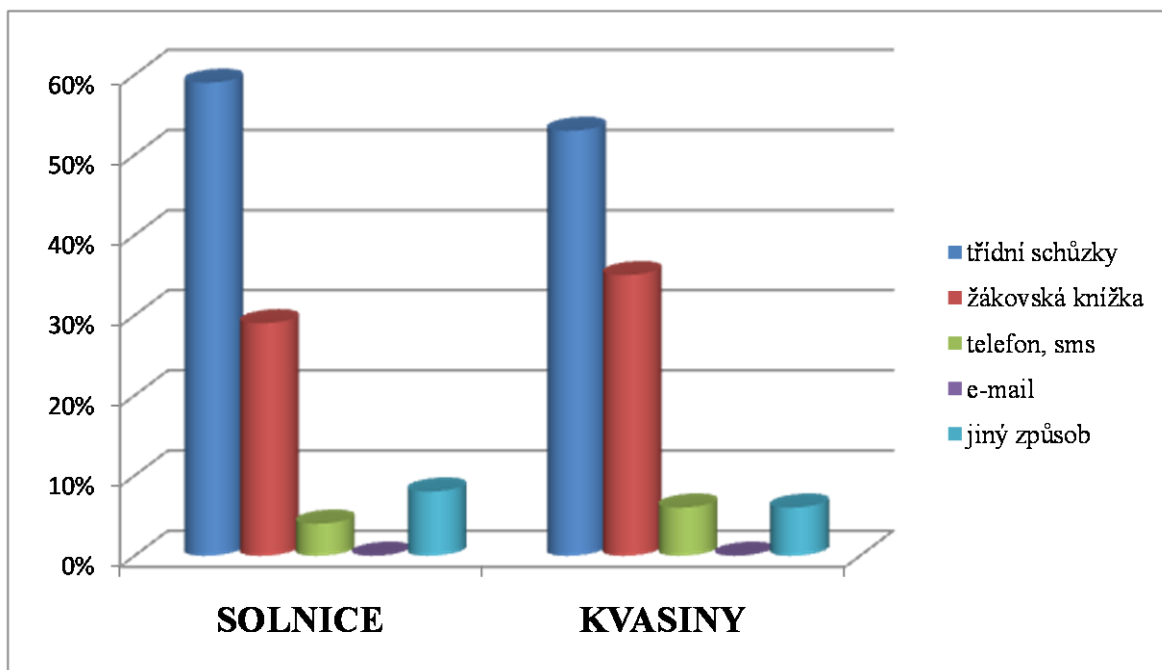
ZŠ KVASINY

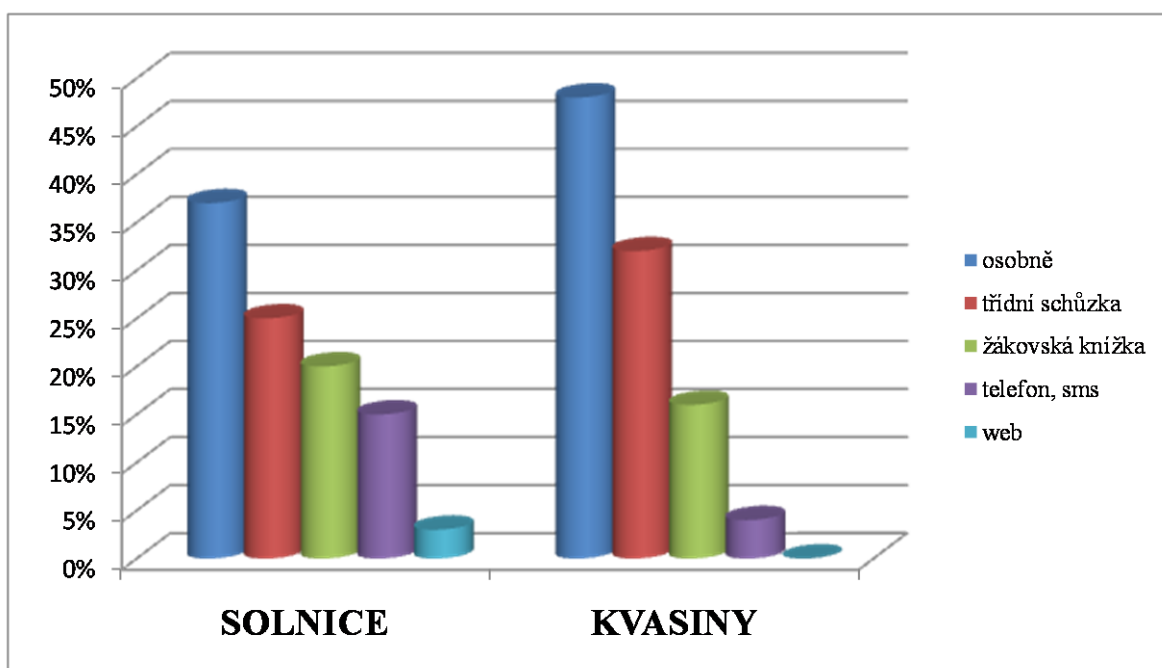
Příloha 2

RODIČE

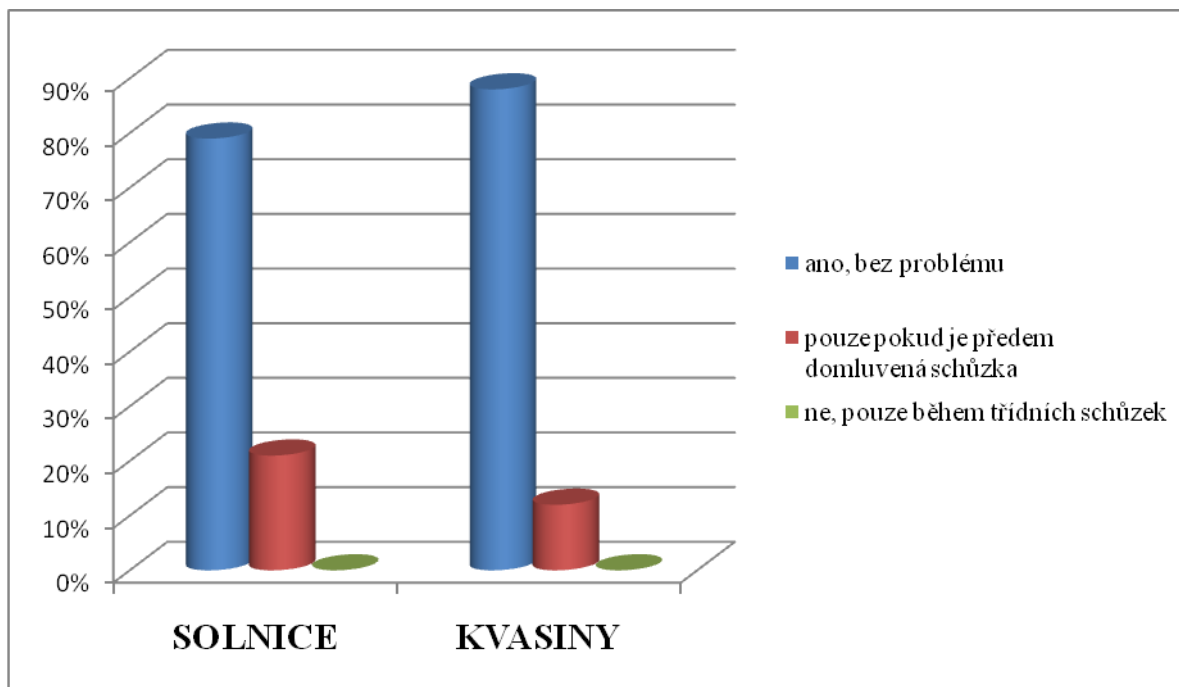
1. Jakým způsobem s Vámi učitelé nejčastěji komunikují?

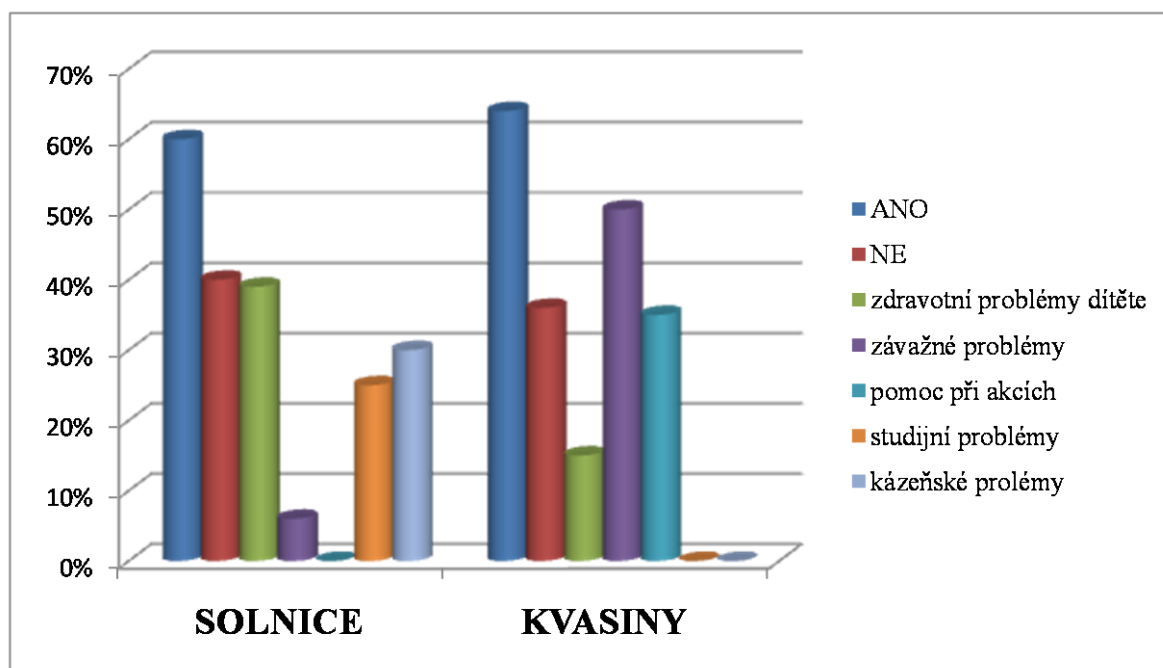
2. Jaký způsob komunikace Vám jako rodičům nejvíce vyhovuje?

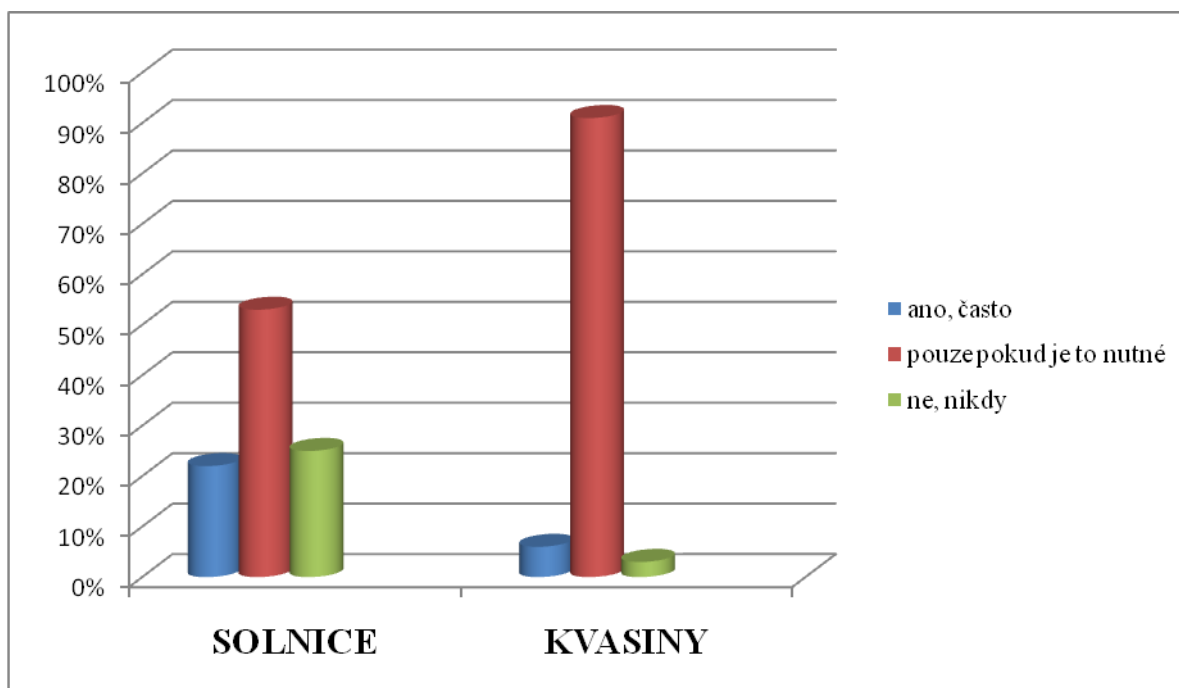
3. Jsou učitelé ochotni s Vámi komunikovat a řešit problémy kdykoliv potřebujete?

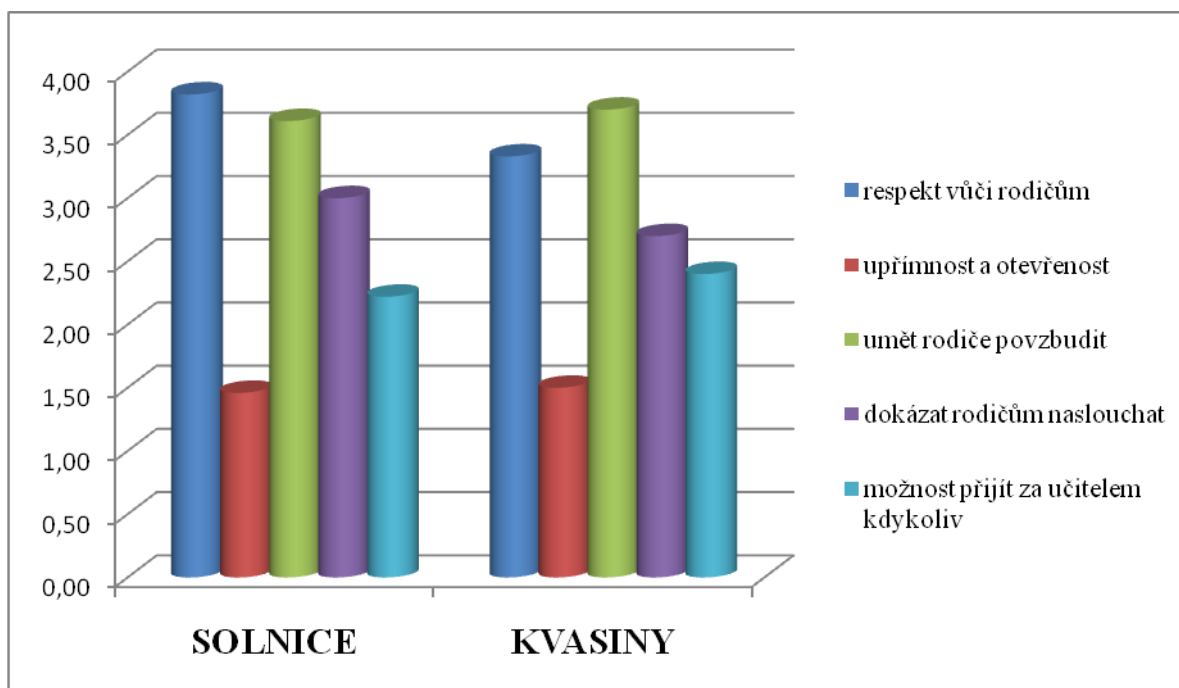
4. Kontaktují Vás někdy učitelé i jindy než jen v době třídních schůzek?

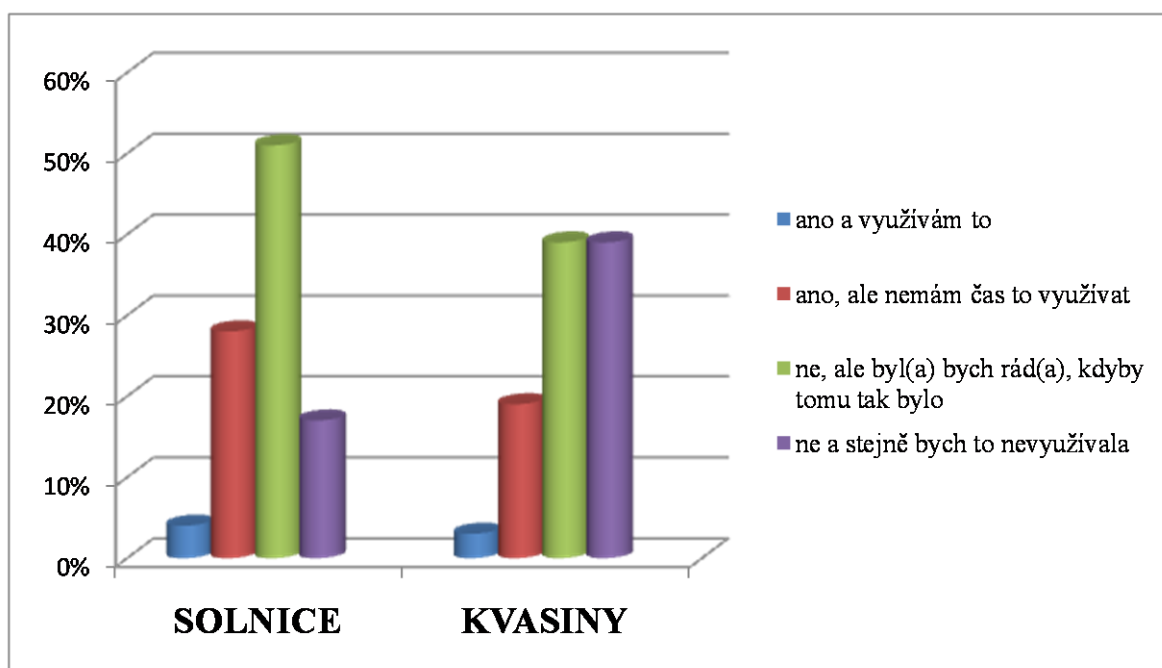
5. Máte potřebu komunikovat s učitelem?

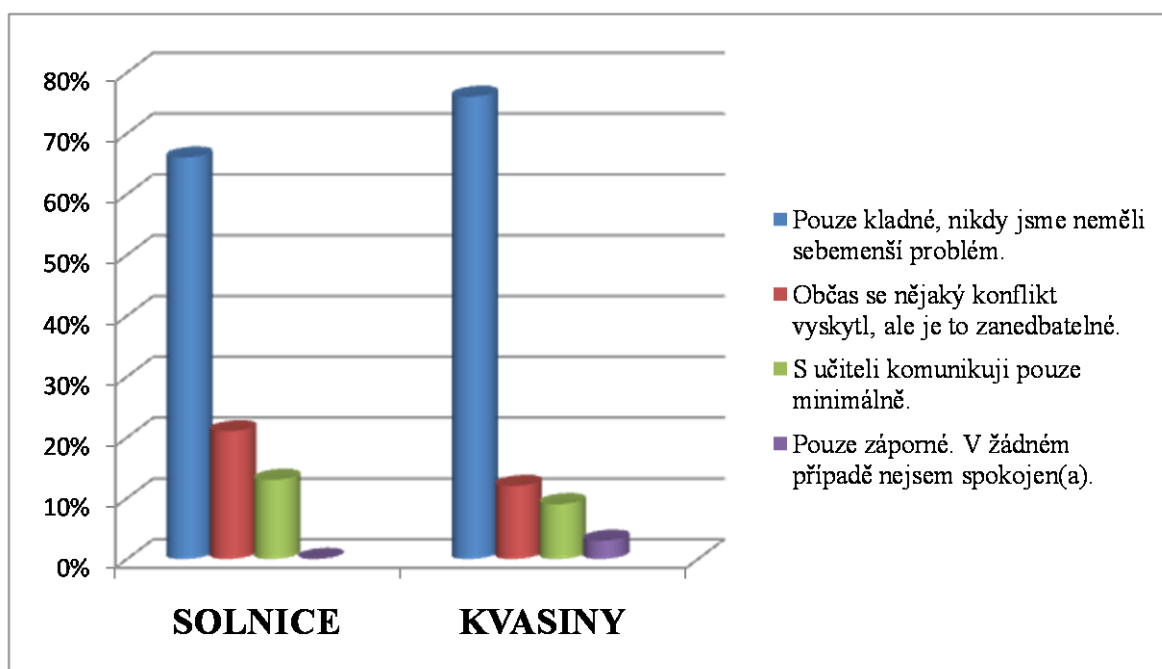
6. Co oceňujete a vyžadujete při komunikaci s učitelem?

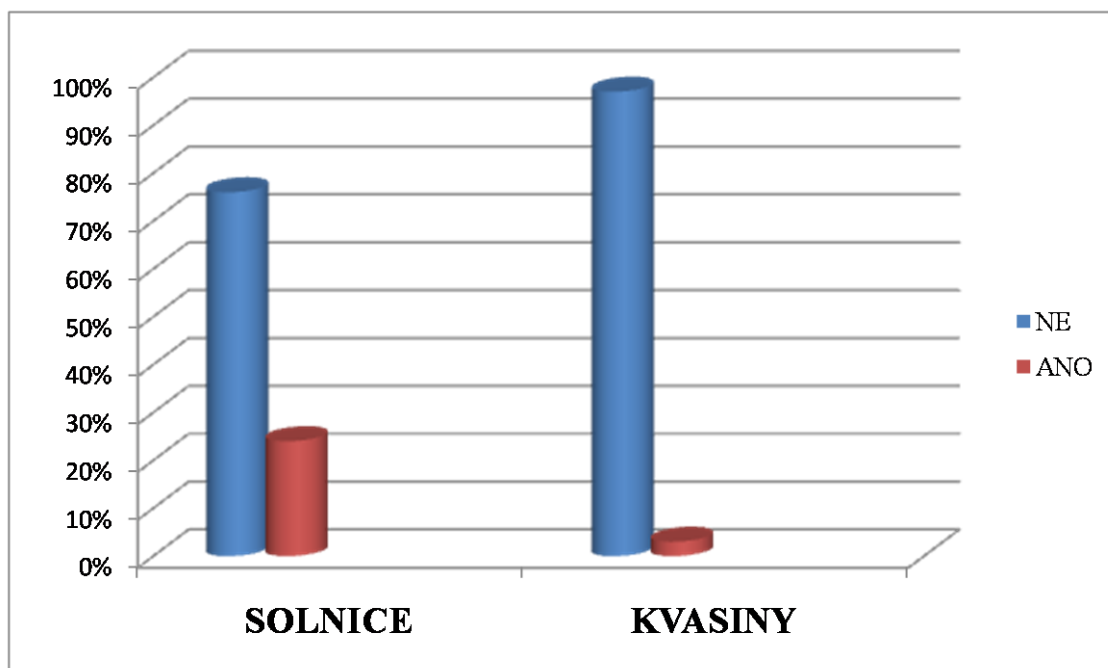
7. Je Vám nabízena možnost navštívit vyučování a podívat se, jakým způsobem učitel vykládá látku a jedná s dětmi?

8. Jaké jsou Vaše osobní zkušenosti co se týče komunikace s učiteli?

9. Objevují se podle Vás nějaké výrazné problémy při komunikaci s učiteli?

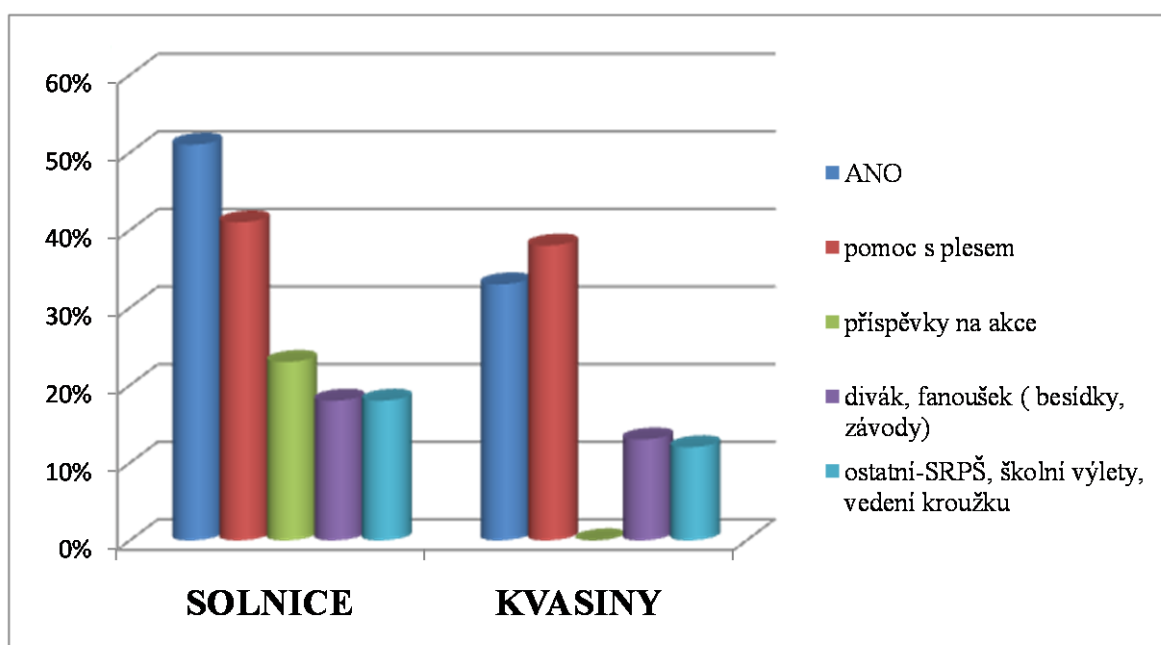

10. Existuje podle Vás nějaké řešení pro zlepšení dané situace?

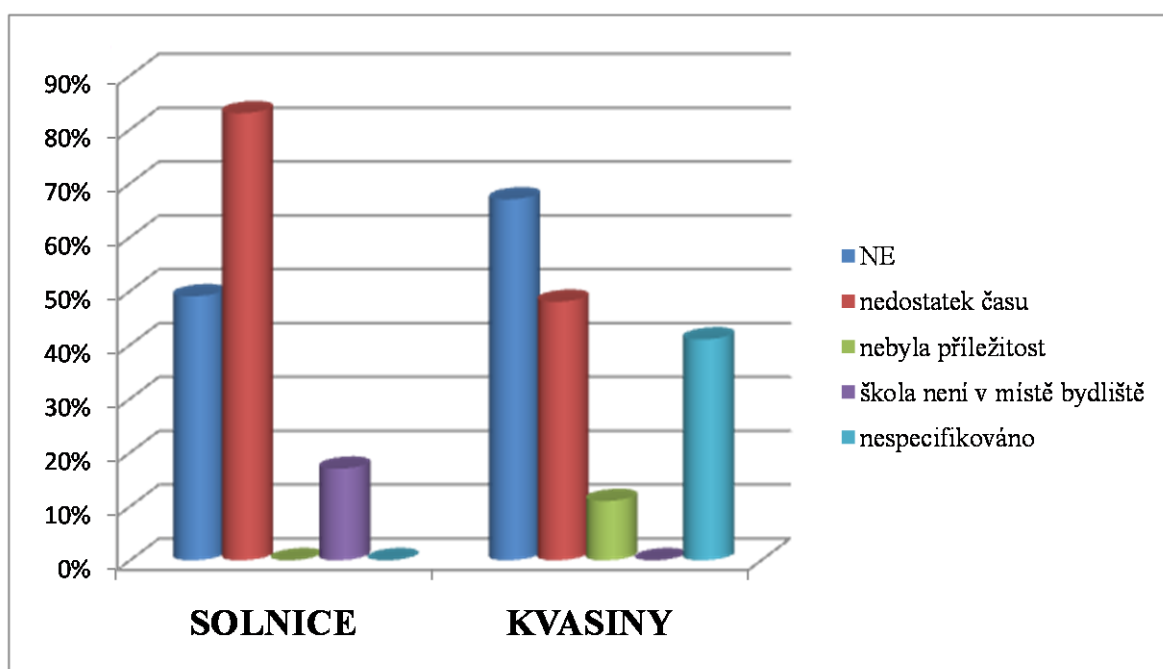
viz. strana 79

11. Účastníte se akcí, které škola pořádá? (plesy, školní výlety, zájmové kroužky, ...)

ANO

NE

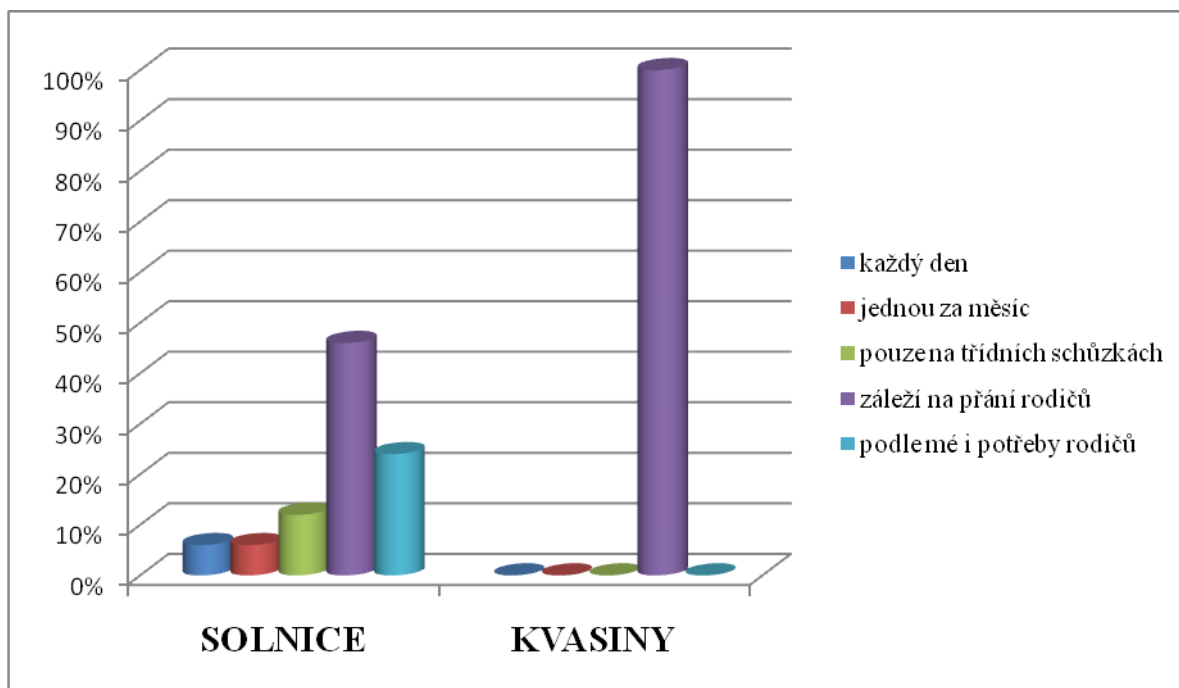

UČITELÉ

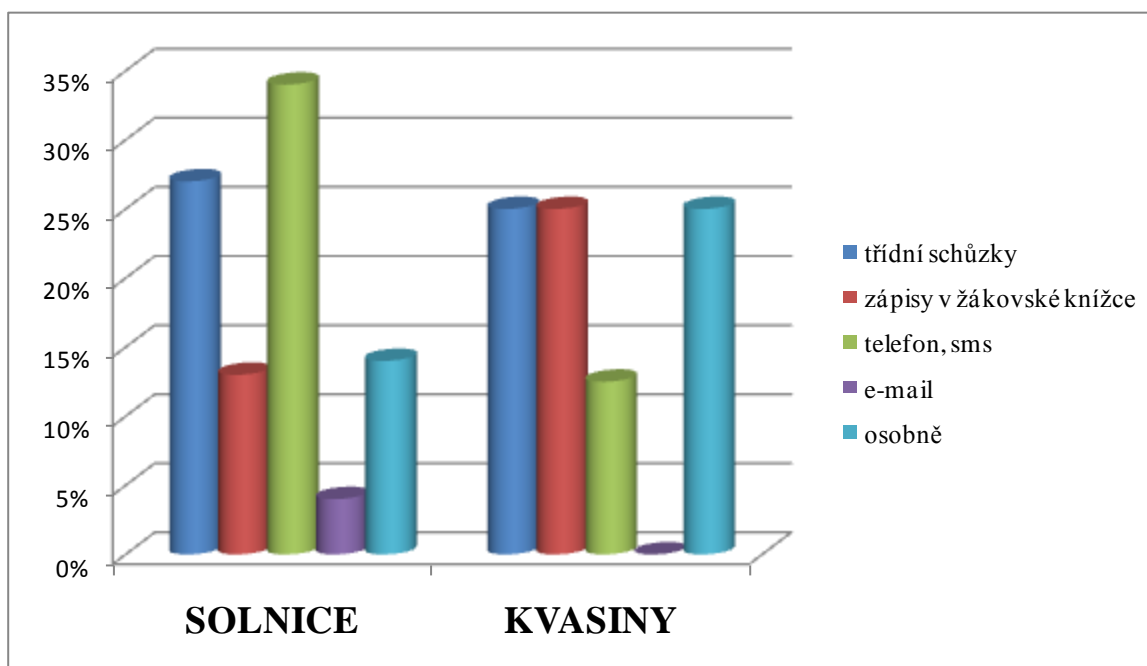
1. Jste třídní učitel?

viz.strana 81

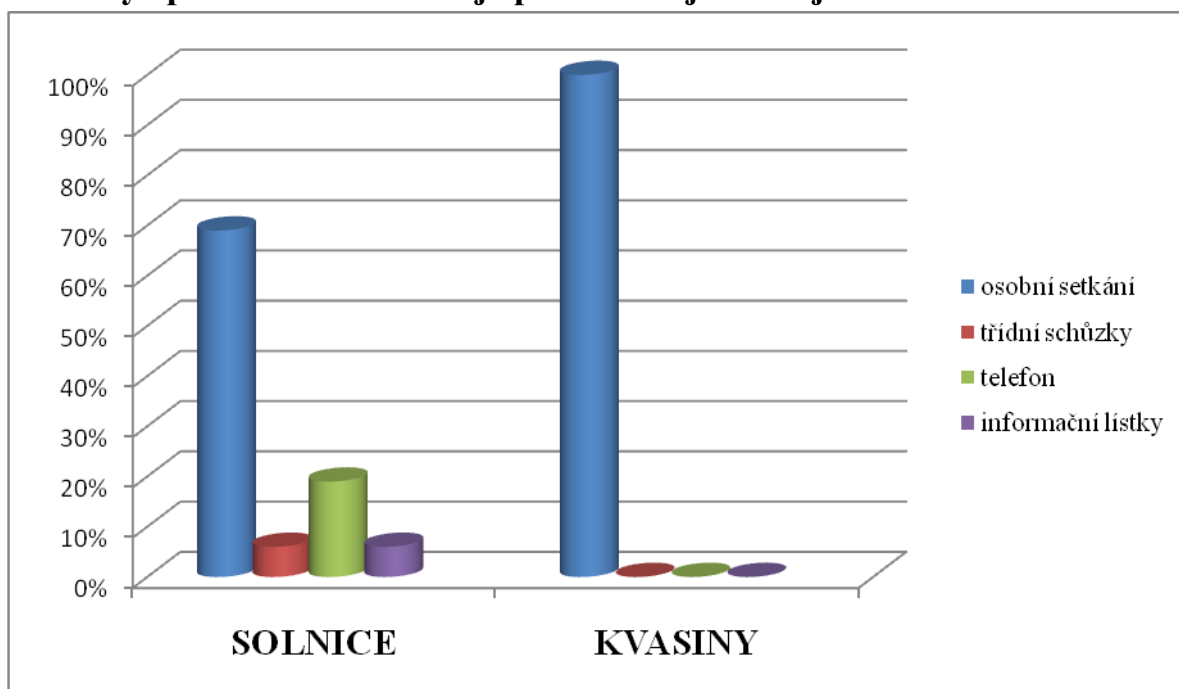
2. Jak často komunikujete s rodiči?

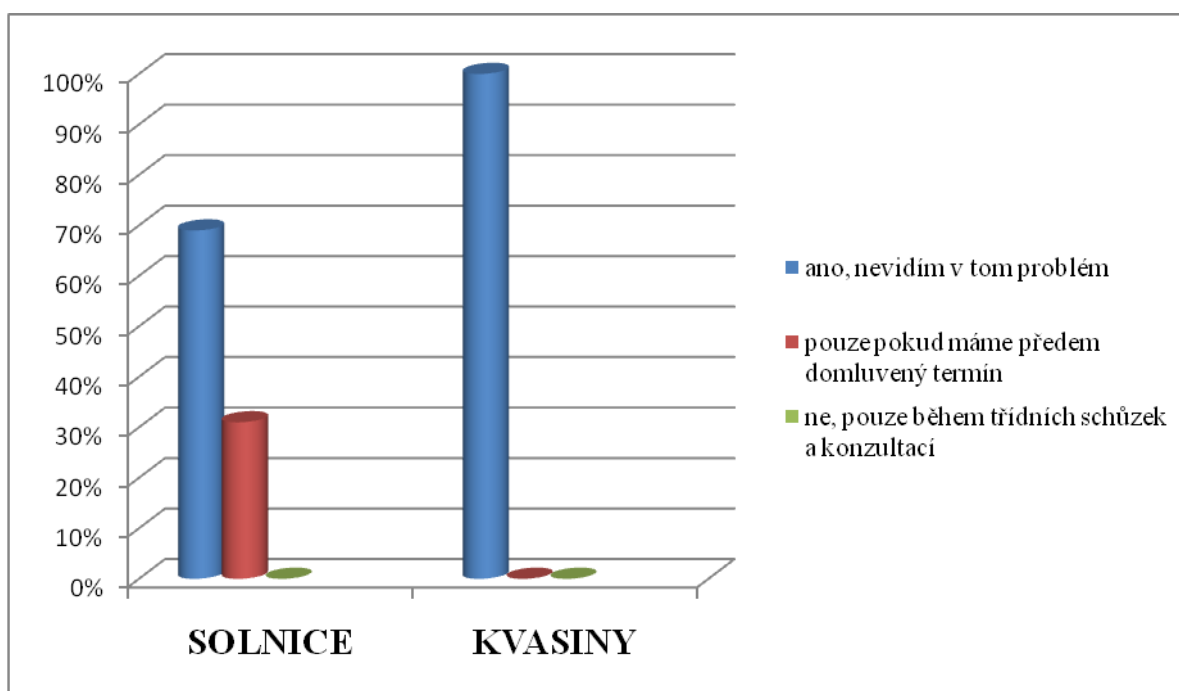
3. Jakým způsobem s rodiči nejčastěji komunikujete?

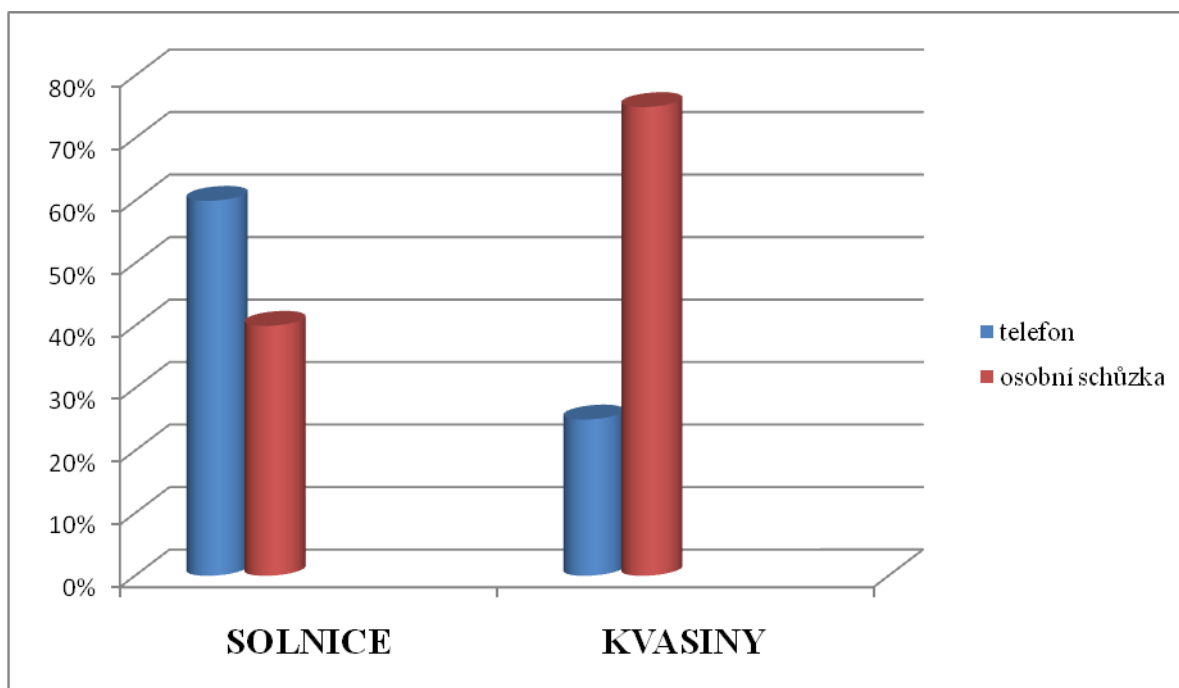
4. Jaký způsob komunikace je pro Vás nejideálnější?

5. Jste ochotni s rodiči komunikovat a řešit problémy kdykoliv potřebují?

6. Kontaktujete rodiče Vy i jindy než jen v době třídních schůzek?

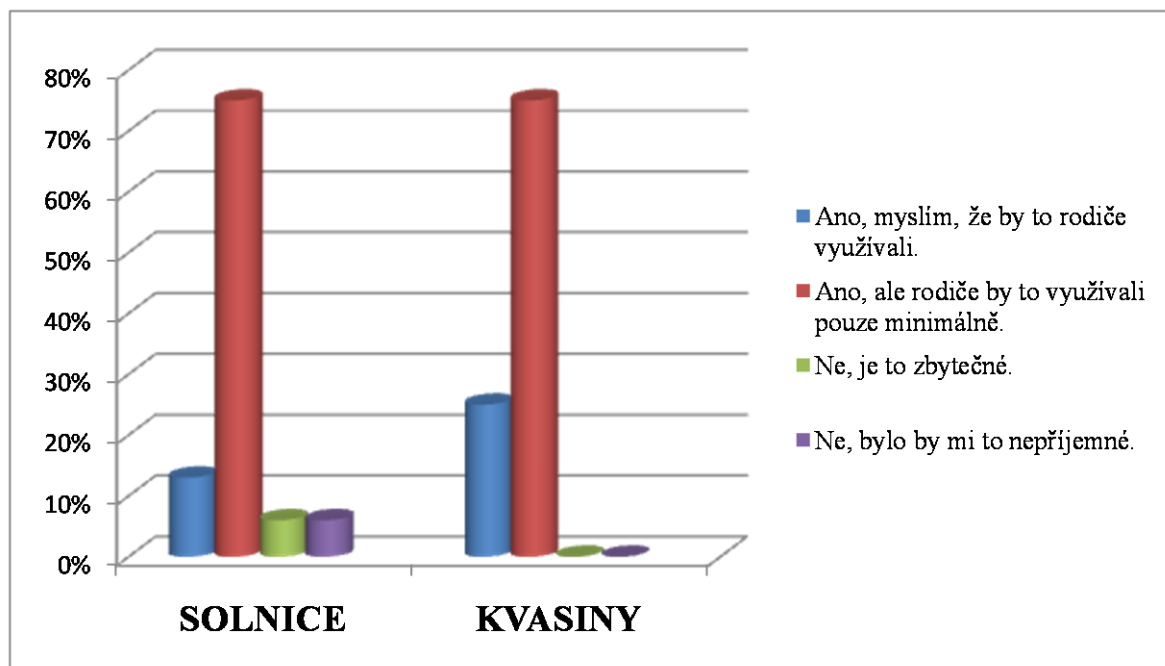
7. Objevují se podle Vás nějaké výrazné problémy při komunikaci s rodiči Vašich žáků?

viz. strana 84

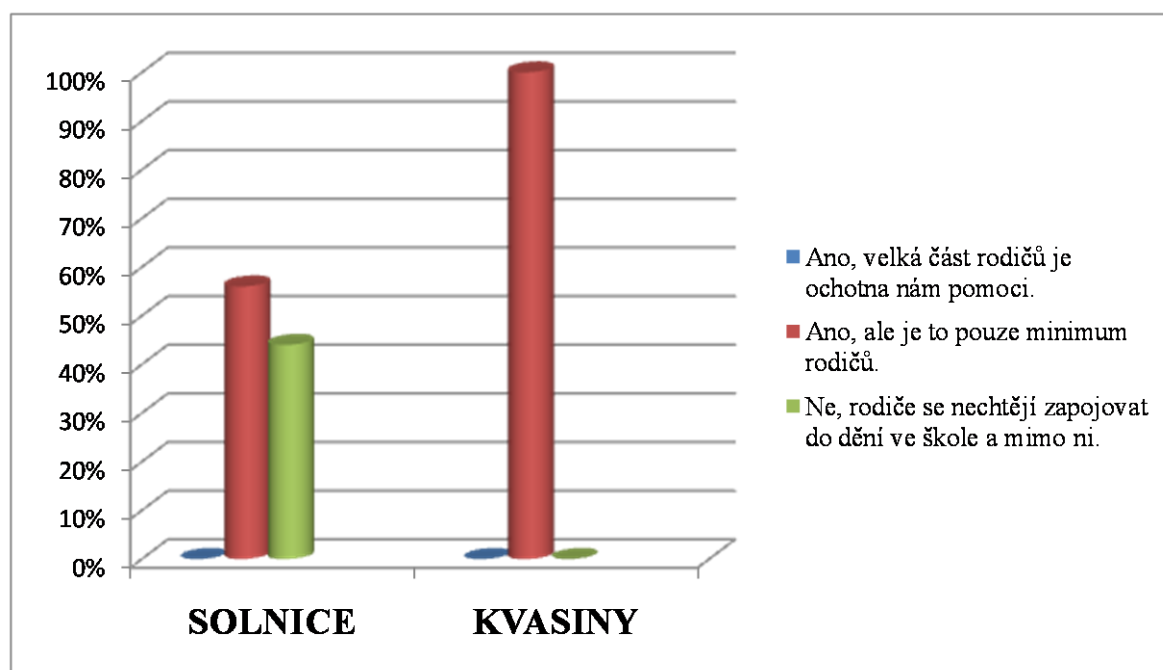
8. Existuje podle Vás nějaké řešení pro zlepšení dané situace?

viz. strana 85

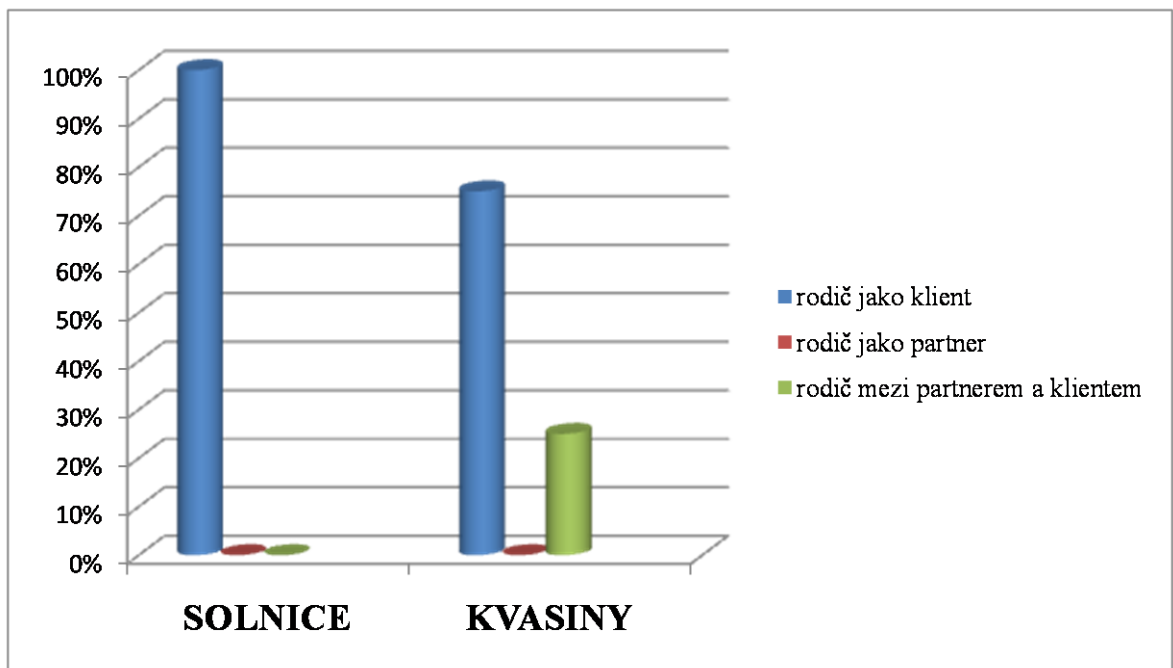
9. Byli byste přístupni tomu, že by rodiče na požádání mohli navštívit výuku?

10. Jsou rodiče ochotni zapojit se do aktivit jako je vedení zájmového kroužku, pořádání mimoškolních akcí, pomoc během sportovních dnů atd.?

11. Kterí rodiče na Vaší škole převažují?

Příloha 3

Komunikace školy s rodiči

Vážený rodiče,

jsem studentkou posledního ročníku pedagogické fakulty a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Vaše odpovědi se stanou součástí mé diplomové práce a pomohou mi přiblížit problematiku komunikace mezi Vámi a učiteli Vašich dětí. Ráda bych zjistila, jakým způsobem vzájemná komunikace probíhá a jestli jste si vědomi nějakých problémů. Ujišťuji Vás, že dotazník je zcela anonymní a bude sloužit pouze pro účely mé diplomové práce. Předem Vám děkuji za Váš strávený čas při vyplňování dotazníku.

S přáním hezkého dne

Iva Hovorková

1. Jakým způsobem s Vámi učitelé nejčastěji komunikují?

- a) na třídních schůzkách
- b) zápisy v žákovské knížce
- c) telefonicky nebo sms
- d) e-mail
- e) jiný způsob:.....

2. Jaký způsob komunikace Vám jako rodičům nejvíce vyhovuje?

.....
.....

3. Jsou učitelé ochotni s Vámi komunikovat a řešit problémy kdykoliv potřebujete?

- a) Ano, bez problému.
- b) Pouze pokud máme předem domluvenou schůzku.
- c) Ne, pouze během třídních schůzek.

4. Kontaktují Vás někdy učitelé i jindy než jen v době třídních schůzek?

- a) Ano(proč a jakým způsobem).....
.....
- b) Ne

5. Máte potřebu komunikovat s učitelem?

- a) Ano, často.
- b) Pouze pokud to je nutné.
- c) Ne, nikdy.

6. Co oceňujete a vyžadujete při komunikaci s učitelem? (očíslujte od 1=nejdůležitější do 5= nejméně důležité)

- Respekt vůči rodičům
- Upřímnost a otevřenost
- Umět rodiče povzbudit
- Dokázat rodičům naslouchat
- Možnost přijít za učitelem kdykoliv

7. Je Vám nabízena možnost navštívit vyučování a podívat se, jakým způsobem učitel vykládá látku a jedná s dětmi?

- a) Ano a využívám to.
- b) Ano, ale nemám čas to využívat. Stačí mi, co řeknou děti.
- c) Ne, ale byl(a) bych rád(a), kdyby tomu tak bylo.
- d) Ne a stejně bych to nevyužíval(a).

8. Jaké jsou Vaše osobní zkušenosti co se týče komunikace s učiteli?

- a) Pouze kladné, nikdy jsme neměli sebemenší problém.
- b) Občas se nějaký konflikt vyskytl, ale je to zanedbatelné.
- c) S učiteli komunikuji pouze minimálně.
- d) Pouze záporné. V žádném případě nejsem spokojen(a).

9. Objevují se podle Vás nějaké výrazné problémy při komunikaci s učiteli?

.....
.....
.....

10. Existuje podle Vás nějaké řešení pro zlepšení dané situace?

.....
.....
.....
.....

11. Účastníte se akcí, které škola pořádá? (plesy, školní výlety, zájmové kroužky,...)

- a) Ano (jakým způsobem?).....
- b) Ne (proč?).....

12. Jaké je Vaše dokončené vzdělání?

- a) základní
- b) vyučen
- c) střední s maturitou
- d) vysokoškolské

Komunikace školy s rodiči

Vážená paní učitelko/ Vážený pane učiteli,

jsem studentkou posledního ročníku pedagogické fakulty a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Vaše odpovědi se stanou součástí mé diplomové práce a pomohou mi přiblížit problematiku komunikace mezi Vámi a rodiči Vašich žáků. Ráda bych zjistila, jakým způsobem vzájemná komunikace probíhá a jestli jste si vědomi nějakých problémů. Ujišťuji Vás, že dotazník je zcela anonymní a bude sloužit pouze pro účely mé diplomové práce. Předem Vám děkuji za Váš strávený čas při vyplňování dotazníku.

S přáním hezkého dne

Iva Hovorková

1. **Jste třídní učitel?** a) ANO b) NE

2. ***Jak často komunikujete s rodiči?***
 - a) každý týden
 - b) jednou za měsíc
 - c) pouze na třídních schůzkách
 - d) záleží na přání rodičů

3. ***Jakým způsobem nejčastěji s rodiči komunikujete?***
 - a) na třídních schůzkách
 - b) zápisy v žákovské knížce
 - c) telefonicky nebo sms
 - d) e-mail
 - e) jiný způsob:.....

4. ***Jaký způsob komunikace je pro Vás nejideálnější?***
.....
.....

5. ***Jste ochotni s rodiči komunikovat a řešit problémy kdykoliv potřebují?***
 - a) ano, nevidím v tom problém
 - b) pouze pokud máme předem domluvený termín
 - c) ne, pouze během třídních schůzek a konzultací

6. Kontaktujete rodiče Vy i jindy než jen v době třídních schůzek?

- a) ano (proč a jakým způsobem).....
- b) ne (proč).....

7. Objevují se podle Vás nějaké výrazné problémy při komunikaci s rodiči Vašich žáků?

.....

.....

.....

.....

8. Existuje podle Vás nějaké řešení pro zlepšení dané situace?

.....

.....

.....

.....

9. Byli byste přístupni tomu, že by rodiče na požádání mohli navštívit výuku?

- a) ano, myslím, že by to rodiče využívali
- b) ano, ale rodiče by to využívali pouze minimálně
- c) ne, je to zbytečné
- d) ne, bylo by mi to nepříjemné

10. Jsou rodiče ochotni zapojit se do aktivit jako je vedení zájmového kroužku, pořádání mimoškolních akcí, pomoc během sportovních dnů atd.?

- a) Ano, velká část rodičů je ochotna nám pomoci.
- b) Ano, ale je to pouze minimum rodičů.
- c) Ne, rodiče se nechtějí zapojovat do dění ve škole a mimo ni.

11. Kterí rodiče na Vaší škole převažují?

- a) Rodič jako klient, který má malou možnost zasahovat do procesu vzdělávání; vidí školu jako poskytovatele služeb.
- b) Rodič jako partner, který je aktivní a snaží se zapojit do dění ve škole.